

**ELTE TANÍTÓ- ÉS ÓVÓKÉPZŐ FŐISKOLAI KAR
NEVELÉSTUDOMÁNYI TANSZÉK**

**A BA SZINTŰ TANÍTÓKÉPZÉS
TANTÁRGYI PROGRAMJA**

2006

KÖTELEZŐ TANTÁRGYAK ÉS TANTÁRGYELEMEIK

PSZICHOLÓGIA

A TANTÁRGY CÉLJA:

- A pszichológia oktatása segítse elő a pedagógiai tevékenységhez szükséges fejlett személyiség kialakulását, járuljon hozzá a hallgatók gyermekcentrikus szemléletének, pedagógiai képességeinek formálásához, és nyújtson korszerű, a pedagógiai gyakorlatban alkalmazható pszichológiai ismereteket.
- Fejlessze a hallgatók önálló ismeretfeldolgozáshoz szükséges képességeit, készségeit; segítse önálló tanulásukat.
- Mozgósítsa a hallgatókban felhalmozódott ön- és emberismereti tapasztalatokat, és ütköztesse ezt a pszichológia tudományos ismeretanyagával.
- Mutassa be az egyes életkori szakaszok pszichikus jellemzőit, a pszichikus folyamatok fejlődését, fejlesztésének lehetőségeit, a szocializációs színtereket.
- Tegye tudatossá a pedagógiai tevékenység pszichológiai vonatkozásait, hatásmechanizmusait.
- Fejlessze a hallgatókban a gyermekek közötti különbségek megismerésére érzékeny szemléletmódot, az iskolában előforduló fejlődési problémák iránti érzékenységet, valamint az erre reagáló differenciált neveléshez szükséges készségeket és az esélyegyenlőség megvalósítására irányuló attitűdöket.

TARTALOM:

- nézőpontok a pszichológiában
- a tanulást megalapozó megismerési folyamatok
- a tanulás pszichológiai értelmezése
- az emberi viselkedés alapjai
- a társas viselkedés alapjai
- a személyiség fogalma, elméleti megközelítései
- személyiség fejlődése és alakulása
- az óvodai nevelés pszichológiai jelenségei, problémái
- az egyéni szükségletekhez igazodó differenciált bánásmód kérdései
- pszichológiai kompetenciák (önismeret, önreflexió) a pedagógus szerep kialakításában

A TANTÁRGY KÖVETELMÉNYEI:

- A hallgató értse meg a pszichológia jelentőségét pedagógussá válásában, tájékozódjon a személyiség pszichológiájában, és ismerje meg a személyiség és társadalmi környezetének kölcsönhatásait.

- Ismerje meg az egyéni fejlődés és fejlesztés jellemzőit.
- Legyen tájékozott az egyes pszichikus folyamatok kialakulásának, fejlődésének és fejlesztésének törvényszerűségeiben.
- Legyen képes felismerni az egyes életkorok jellemző sajátosságait, a fejlődési problémák okait és jellemzőit, továbbá a szocializációs szinterek (család, bölcsőde, óvoda, iskola) funkcióját a személyiség fejlődésében.
- Legyen tájékozott a gyermekcsoportok kialakulásának, működésének, fejlődésének törvényszerűségeiben és alkalmazza a gyermeki személyiség és közösség megismerésének módszereit.

AJÁNLOTT ÖSSZKREDITSZÁM: 14 kredit

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- Nagy szakmai felkészültségű oktatók bevonása
- A szakirodalom modern, szakszerű és elérhető volta
- A hallgatók kompetenciái, készségei, és képességei fejlődésének folyamatos nyomon követése
- A tantárgyra vonatkozó infrastruktúra kiépítése (könyvtári állomány, témával kapcsolatos internetes oldalak, tananyag feldolgozását segítő eszközök)
- A tantárgy minden tantárgyelemében rendszeres ellenőrzés biztosítása
- Önálló hallgatói munka: házi dolgozat, évfolyam dolgozat, empirikus vizsgálati lehetőségek megadása tutorálása.
- Az oktatók tudományos fórumokon való részvétele
- Publikációk
- Egymás óráin való hospitálás
- A tananyag tartalmának szinkronizálása
- Vendégelőadók a gyakorlat területeiről
- A hallgatói visszajelzések alapján a hallgatói vélemények beépítése az oktatási folyamatba a tantárgy minden elemében

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA, ILLETVE FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:

A fejlesztő, differenciáló pedagógusképzés alapvetően az alapképzésben szerzett ismeretekre és kompetenciákra épít. A posztgraduális képzés ismeretköreit tantárgyanként a fenti tartalmak alapozzák meg.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Atkinson, R. L. – Atkinson, R. C. – Smith, E. E. – Bem, D. J. (1999): Pszichológia. Osiris-Századvég, Bp.
2. B. Lakatos Margit-Serfőző Mónika (2001): Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak. Trezor, Bp.
3. Cole, M. – Cole, S. (1998): Fejlesztéslélektan. Osiris, Bp.
4. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (1993): Gyermeklélektan. Gondolat, Bp.
5. N. Kollár Katalin – Szabó Katalin (2004): Pszichológia pedagógusoknak. Osiris, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bernáth László – Solymosi Katalin (szerk) (1997): Fejlődéslélektan olvasókönyv. Tertia, Bp.
2. Gerő Zsuzsa (2002): Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban. Flaccus Kiadó
3. Kolozsváry Judit (1999): A sajátos ember. Okker, Bp.
4. Kósáné Ormai Vera (2001): A mi iskolánk. Iskolafejlesztési Alapítvány. AduPrint Kiadó, Bp.
5. Ranschburg Jenő (1983): Félelem, harag, agresszió. Tankönyvkiadó, Bp. újabb kiadás.

A pszichológia különböző tantárgyelemei olykor azonos szakirodalomra hivatkoznak kötelező vagy ajánlott olvasmányként. Egy-egy kézikönyvet, alapvető tanulmányt ui. különböző nézőpontból dolgozunk fel. Az indokolatlan egybeeséseket az oktatók a kurzusok meghirdetésekor a lapszámok pontos kijelölésével kerülik el.

A TANTÁRGY TANTÁRGYELEMEI:

- Bevezetés a pszichológiába
- A személyiség fejlődése és alakulása I.
- A személyiség fejlődése és alakulása II.
- Pedagógiai szociálpszichológia
- Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat
- A differenciálás pszichológiája
- Csoportos pedagógia gyakorlat I.
- Csoportos pedagógia gyakorlat II.

BEVEZETÉS A PSZICHOLÓGIÁBA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Bevezetés a pszichológiába	2+0	2	k	K	I.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- a hallgató rendelkezék: korszerű, tudományos pszichológiai ismeretekkel, ezek segítsék elő toleráns, empátikus szemléletmód kialakulását
ismerje a személyiség- és szociálpszichológia alapjelenségeit, ezek segítsék az ön- és társismereti igényének felkeltését
készüljön fel a pedagógiai munka mint társas térben végzett interaktív tevékenység elemzésére, hatékonyságának fokozására

TANANYAG:

- A pszichológia nézőpontjai
- A tanulást megalapozó megismerési folyamatok
 - Érzékelés - észlelés
 - Figyelem
 - Emlékezés - felejtés
 - Képzelet
 - Gondolkodás, gondolkodási műveletek
 - Intelligencia és kreativitás
- A tanulás értelmezése
 - A tanulás mint viselkedésváltozás
 - A tanulás mint kognitív folyamat
 - A tanulás fajtái: érzékszervi tanulás, motoros tanulás, verbális tanulás, szociális tanulás
 - Tanulási stílusok, tanulási stratégiák
- Viselkedésünk mozgatórugói
 - A motiváció
 - Az érzelmek
 - A teljesítményt befolyásoló tényezők: fáradás, stressz
- A társas viselkedés alapjai
 - A társas megismerés jelenségei: személypercepció, attribúció, benyomáskeltés.
 - Az attitűd fogalma, az attitűdök szerepe az interakciókban. Az attitűdök és a viselkedés összhangja, disszonanciája. Az attitűdök megváltoztatásának lehetőségei.
 - A sztereotípiák és az előítéletek.
 - A társas befolyásolás jelenségei: konformitás, meggyőzés, engedelmesség a tekintélynek.

- A személyiség fogalma, elméleti megközelítései.
 - Személyiségtípusok, személyiségvonások
 - A személyiség pszichoanalitikus megközelítése.
 - A személyiség humanisztikus megközelítése

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók legyenek tisztában a pszichológia jelentőségével a pedagógiai munkában.
- Ismerje a pszichológia főbb nézőpontjait, az általános-, személyiség- és szociálpszichológiai alapfogalmakat, elméleteket. Ismerje és használja a pszichológiai szakkifejezéseket.
- Értse a „hétköznapi pszichológia” és a tudományos pszichológia különbségét.
- Legyen tisztában az emberi természet sokféleségével.
- A hallgatók legyenek alkalmasak az ismeretek önálló, kritikus feldolgozására. Rendelkezzenek társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással; valamint a másság elfogadására és toleranciára való képességgel.
- Legyenek képesek az előítélet-mentes multikulturális és interkulturális nevelésre.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- Az általános, a személyiség-, fejlődés- és szociálpszichológia modern szakirodalmainak elérhetővé tétele
- A hallgatók általános, személyiség-, fejlődés- és szociálpszichológiai kompetenciáinak folyamatos nyomon követése
- Publikációk az általános, személyiség-, fejlődés- és szociálpszichológia témakörében
- Kollégák hospitálása a Bevezetés a pszichológiába órán
- A tananyag tartalmának szinkronizálása a tantárgyat az óvodapedagógus képzésben tanító oktatóval
- Vendégelőadók a gyakorlat területeiről
- A hallgatói visszajelzések alapján a hallgatói vélemények beépítése a Bevezetés a pszichológiába tantárgy oktatási folyamatába

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A tanulást megalapozó megismerési folyamatok és a tanulás értelmezése. a viselkedés mozgatórugóinak: a motivációnak, az érzelmeknek, a teljesítményt befolyásoló tényezőknek az ismerete. A személyiség fogalmának definiálása, valamint tájékozottság az elméleti megközelítésekben. *Tanító fejlesztési (differenciáló) szakirányú továbbképzési szak.*

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK FOLYTATÁSA:

Az *Ifjúságsegítő akkreditált felsőfokú szakképzés* Pszichológia című 30 órás tárgya sikeres kollokvium esetén 2 kreditponttal beszámítható.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

- Aronson, E. (1978): A társas lény. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Bp. (vagy újabb kiadásai)
- Atkinson, R. L. – Atkinson, R. C. – Smith, E. E. – Bem, D. J. (1999): Pszichológia. Osiris-Századvég, Bp.

- B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (szerk.) (1999): Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak. Trezor Kiadó, Bp.
- Baddley, A. (2003): Az emberi emlékezet. Osiris, Bp.
- Bernáth László – Révész György (szerk.) (1997): A pszichológia alapjai. Tertia, Bp.
- Forgács József (1989): A társas érintkezés pszichológiája. Gondolat, Bp. (vagy újabb kiadása)
- Goleman, D. (1998): Érzelmi intelligencia. Háttér Kiadó, Bp.
- Mészáros Aranka (szerk.) (2002): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. Eötvös, Bp.
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.) (2004): Pszichológia pedagógusoknak. Osiris, Bp.
- V. Komlósi Annamária (1999): Nem vagy egyedül. Osiris, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Barkóczi Ilona – Putnoky Jenő (1980): Tanulás és motiváció. Tankönyvkiadó, Bp.
2. Berne, E. (1997): Emberi játszmák. Háttér Kiadó
3. Buda Béla (1993): Az empátia – a beleélés lélektana. EGO School, Bp.
4. Hegedűs T. András (1997): Pszichológia. Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok. Aula Kiadó, Bp.
5. Hewstone, M. et al. (szerk.) (1997): Szociálpszichológia európai szemszögből. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp.
6. Keményné Pálffy Katalin (1989): Bevezetés a pszichológiába. Tankönyvkiadó, Bp.
7. Mérő László (1998): Észjárások. A racionális gondolkodás korlátai és a mesterséges intelligencia. Tericum, Bp.
8. Pléh Csaba (1998): A lélektan története. Osiris, Bp.
9. Sekuler – Blake (2001): Észlelés, Osiris, Bp.
10. Smith, E. R. – Mackie, D. M. (2001): Szociálpszichológia. Osiris, Bp.

A SZEMÉLYISÉG FEJLŐDÉSE ÉS ALAKULÁSA I.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A személyiség fejlődése és alakulása I.	1+1	2	gyj	K	II.	Bevezetés a pszichológiába!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

A hallgató legyen képes a fejlődés fogalmát értelmezni, az egyes pszichés funkciók fejlődésének és integrálódásának nyomon követésére a különböző életkori fázisokban.

A hallgató ismerje a fejlődést meghatározó belső és külső folyamatokat és hatásokat, valamint az egész életen átívelő fejlődés folyamatosságát.

A korszerű pszichológiai tudományos ismeretek felhasználása nyomán alakuljon a gyermekek számára megfelelő pedagógiai attitűdje.

A tantárgy oktatása során elsajátított ismereti, kialakult készségei, képességei segítsék a pedagógussá válását.

Fejlődjön empátiája és toleranciája a gyermekek iránt.

A szemináriumok, gyakorlatok célja az elmélet szemléltetése, demonstrálása, a saját élmény tudatosítása, személyes tapasztalatok szerzése.

TANANYAG:

A fejlődés alapjai

A fejlődés értelmezése. A fejlődés alapkérdései. A fejlődés átfogó elméletei

- Freud elmélete a pszichoszexuális fejlődésről
- Piaget elmélete a kognitív fejlődésről
- Erikson elmélete a pszichoszociális fejlődésről

Az élet kezdete

A magzati fejlődés

- A terhesség és a születés.
- Az újszülött képességei.
- Az anya–gyermek kapcsolat. A szülői szerep alakulása. A családi szocializáció.

A csecsemőkori fejlődés

- A mozgásfejlődés. A felegyenesedés, a helyváltoztatás és a manipuláció fejlődése.
- Az érzékelés, észlelés fejlődése

A kisgyermekkori fejlődés

- Az éntudat kialakulása. Az én-élmény és a frusztráció.
- A megismerő tevékenységek fejlődése
- A kommunikáció fejlődése

Az óvodáskori fejlődés

- Az ösztönszükségletek és fejlődésük.
- Az érzelmek kialakulása, fejlődése. Félelmek és szorongások.

- Az érzelmek és feszültségek feldolgozásnak módjai óvodáskorban: játék, rajz, mese
- A nemi identitás kialakulása, a nemi szerepek elsajátítása.
- Az óvodás világképe, tájékozottsága.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók ismerjék a fejlődés általános jellemzőit és az ettől való eltérések sokféleségét. Rendelkezzenek pontos fogalmakkal, ismerjék és alkalmazzák a szakkifejezéseket, legyenek képesek az ismeretek önálló, kritikus képességének feldolgozására.

Legyenek jártasak az életkori, nemi és egyéni sajátosságok felismerésében.

Értsék a fejlődés - fejlesztés összefüggéseit. Alakuljon ki pedagógiai probléma-érzékenységük, elemző-készségük.

Ismerjék és tudják elkülöníteni a fejlődésben az általánost és az egyedit; tekintsék mindkét jellegzetességet törvényszerűnek, törekedjenek a gyermek személyiségének pozitív szemléletére, elfogadására.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- A személyiség- és fejlődépszichológia modern szakirodalmainak elérhetővé tétele
- A hallgatók személyiség- és fejlődépszichológiai kompetenciáinak folyamatos nyomon követése
- Publikációk a személyiség- és fejlődépszichológia témakörében
- Kollégák hospitálása A személyiség fejlődése és alakulása I. órán
- A tananyag tartalmának szinkronizálása a tantárgyat az óvodapedagógus képzésben tanító oktatóval
- Vendégelőadók a gyakorlat területeiről
- A hallgatói visszajelzések alapján a hallgatói vélemények beépítése a Személyiség fejlődése és alakulása tantárgy oktatási folyamatba

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A fejlődés értelmezése, az elméletekben és a témával kapcsolatos alapkérdésekben való tájékozottság. A magzati, a csecsemőkori és a kisgyermekkori fejlődés sajátosságainak ismerete. *Tanító fejlesztési (differenciáló) szakirányú továbbképzési szak.*

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:-

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bernáth László – Solymosi Katalin (szerk.) (1997): Fejlődéslélektan olvasókönyv. Tertia Kiadó, Bp. 43 – 75., 181 – 193., 219 – 237.
2. Cole, M. - Cole, S.R. (1997): Fejlődéslélektan. Osiris Kiadó, Bp. 96 – 448.
3. Gerő Zsuzsa (2002): Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban. Flaccus Kiadó, Bp.
4. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (1993): Gyermeklélektan. Gondolat Kiadó, Bp.
5. Piaget – Inhelder (1999): Gyermeklélektan. Osiris Kiadó, Bp.
6. Ranschburg Jenő – Popper Péter (1978): Személyiségünk titkai. RTV-Minerva, Bp.
7. Ranschburg Jenő (1983): Félelem, harag, agresszió. Tankönyvkiadó, Bp. újabb kiadás

8. Ranschburg Jenő (1998): Szeretet, erkölcs, autonómia. Okker Kiadó, Bp.
9. Vajda Zsuzsanna (1999): A gyermek pszichológiai fejlődése. Helikon Kiadó, Bp.
10. Winnicott, D. W. (2000): Kisgyermek – család – külvilág. Animula Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. B. Lakatos Margit (szerk.) (2001): Játékszichológia. Olvasókönyv óvodapedagógus hallgatóknak. ELTE TÓFK, Bp.
2. Bettelheim, B. (1985): A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek. Gondolat Kiadó, Bp.
3. Einon's, D. (1999): A tanulás kezdetei. Aquila Könyvkiadó, Bp.
4. Feuer Mária (2000): A gyermekrajzok fejlődéslélektana. Akadémiai Kiadó, Bp.
5. Fromm, E. (1994): A szeretet művészete. Háttér Kiadó, Bp.
6. Gopnik, A. – Meltzoff, A. N. – Kuhl, P. (2001): Bölcsék a bölcsőben. Hogyan gondolkodnak a kisbabák? Typotex Kiadó, Bp.
7. Hegedűs T. András (1997): Pszichológia. Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok. Aula Kiadó, Bp.
8. Hidas György – Raffai Jenő – Vollner Judit (2002): Lelki köldökzsinór. Válasz Könyvkiadó, Bp.
9. Kolozsváry Judit (1999): A sajátos ember. Okker Kiadó, Bp.
10. Mönks, F. J. – Knoers, A. M. P (2004): Fejlődéslélektan. Urbis Könyvkiadó, Bp.
11. Vekerdy Tamás (1997): Kicsikről nagyoknak 1 – 2. Park Kiadó, Bp.

A SZEMÉLYISÉG FEJLŐDÉSE ÉS ALAKULÁSA II.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A személyiség fejlődése és alakulása II.	2+1	3	k	K	III.	A személyiség fejlődése és alakulása I.

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgató legyen képes a fejlődés fogalmát értelmezni, az egyes pszichés funkciók fejlődésének és integrálódásának nyomon követésére az iskolás- és serdülőkorban
- A hallgató ismerje az óvoda-iskola átmenet pszichés jellemzőit, az iskolás- és serdülőkori fejlődést meghatározó belső folyamatokat és hatásokat, valamint az egész életen át tartó fejlődési folyamatosságot.
- A korszerű pszichológiai tudományos ismeretek felhasználása nyomán alakuljon a gyermekek számára megfelelő pedagógiai attitűdje.
- A tantárgy oktatása során elsajátított ismereti, kialakult készségei, képességei segítsék a pedagógussá válását.
- Fejlődjön empátiája és toleranciája a gyermekek iránt.
- A szemináriumok, gyakorlatok célja az elmélet szemléltetése, demonstrálása, a saját élmény tudatosítása, személyes tapasztalatok szerzése.

TANANYAG:

- Az óvoda-iskola átmenet kérdései
 - A megismerő tevékenységek fejlődése óvodáskorban.
 - Társas fejlődés az óvodáskorban.
 - A viselkedés belső szabályozása: az önkontroll-funkciók kialakulása.
 - A szociális tanulás
 - Minőségi változás a pszichés funkciók, a személyiség fejlődésében 6 – 7 éves korban.
- Az iskolaérettség, az óvoda-iskola átmenet kérdései, problémái
 - A tanuláshoz szükséges képességek
 - általános képességek: impulzivitás, figyelem
 - specifikus képességek: az írás, az olvasás és a számolás elsajátításához szükséges részképességek
- A kisiskoláskori (6 – 9 éves gyermek) fejlődés
 - Az érzelmi-indulati működés iskoláskori jellemzői. Az „ösztönnyugvás kora”.
 - A megismerő funkciók (figyelem, percepció, emlékezet) fejlődése
 - A gondolkodás fejlődése
 - Az erkölcsi fejlődés
 - A társas kapcsolatok fejlődése. Az átpártolás jelensége
- A prepubertás kori (9 – 12 éves gyermek) fejlődés
 - A megismerő folyamatok fejlődése

- Az érzelmi-indulati működés jellemzői.
- A társas kapcsolatok fejlődése.
- A serdülőkori fejlődés
 - Testi és hormonális változások pszichés hatásai
 - Az érzelmi-indulati működés jellemzői. Az ösztönfeszültségek.
 - Az önismeret, az énkép és az éniidentitás fejlődése
- Az ifjúkori fejlődés jellegzetességei
- Változások felnőtt- és öregkorban

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék a fejlődés általános jellemzőit és az ettől való eltérések sokféleségét.
- Rendelkezzenek pontos fogalmakkal, ismerjék és használják a szakkifejezéseket, legyenek képesek az ismeretek önálló, kritikus feldolgozására.
- Legyenek jártasak az életkori, nemi és egyéni sajátosságok felismerésében.
- Ismerjék a személyiségfejlődés és fejlesztés pszichológiai tényezőit, összefüggéseit, a 6 – 12 éves gyermekek sajátosságait.
- Alakuljon ki pedagógiai problémaérzékenységük, elemzőkészségük.
- Ismerjék és tudják elkülöníteni a fejlődésben az általánost és az egyedit; tekintsék mindkét jellegzetességet törvényszerűnek, törekedjenek a gyermek személyiségének pozitív szemléletére, elfogadására.
- Végezzenek gyermekmegfigyeléseket, pszichológiai ismereteik segítségével elemezzék azokat.
- Szerezzenek jártasságot egyszerű pszichológiai vizsgálati módszerek alkalmazásában.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- A személyiség- és fejlődépszichológia modern szakirodalmainak elérhetővé tétele
- A hallgatók személyiség- és fejlődépszichológiai kompetenciáinak folyamatos nyomon követése
- Publikációk a személyiség- és fejlődépszichológia témakörében
- Kollégák hospitálása A személyiség fejlődése és alakulása II. órán
- A tananyag tartalmának szinkronizálása a tantárgyat az óvodapedagógus képzésben tanító oktatóval
- Vendégelőadók a gyakorlat területeiről
- A hallgatói visszajelzések alapján a hallgatói vélemények beépítése a Személyiség fejlődése és alakulása II. tantárgy oktatási folyamatba.

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

Az egyes életkorok jellemző sajátosságainak, valamint a fejlődési problémák okainak, jellemzőinek ismerete. Jártasság a gyermekmegfigyelések elemzésében és értelmezésében. Az alapképzésben elsajátított ismeretek, megszerzett képességek és készségek biztosítanak alapot ahhoz, hogy a szakképzés folyamatában a hallgató értelmezni tudja a pedagógiai szakszolgálatok által rendelkezésre bocsátott szakvéleményeket. *Tanító fejlesztési (differenciáló) szakirányú továbbképzési szak.*

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:-

KÖTELEZŐ IRODALOM:

- Bernáth László – Solymosi Katalin (szerk.) (1997): Fejlődéslélektan olvasókönyv. Tertia Kiadó, Bp. 27 – 41., 75 – 86., 121 – 135.
- Cole, M. - Cole, S.R. (1997): Fejlődéslélektan. Osiris Kiadó, Bp. 452 – 690.
- Erikson, Erik (2002): Gyermekkor és társadalom. Osiris Kiadó, Bp.
- Kárpáti Andrea (2001): Firkák, formák, figurák. A vizuális nyelv fejlődése a kisgyermekkortól a serdülőkorig. Dialóg Campus Kiadó, Bp.
- Kósáné dr. Ormai Vera (1990): Fejlődéslélektani gyakorlatok I. Feladatok II. Illusztrációk. Tankönyvkiadó, Bp.
- Kósáné Ormai Vera (1998): A mi iskolánk. Iskolafejlesztési Alapítvány. AduPrint Kiadó, Bp.
- Merei Ferenc – V. Binét Ágnes (1993): Gyermeklélektan. Gondolat Kiadó, Bp.
- Ranschburg Jenő (1994): A kisiskoláskor lélektana. A gyereknevelés hatása a személyiség alakulására. Raabe Tanári Kézikönyv, Raabe Kiadó, Bp.
- Vikár György (1980): Az ifjúkor válságai. Gondolat Kiadó, Bp.
- Winnicott, D. W. (2004): A kapcsolatban bontakozó lélek. Új Mandátum Könyvkiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Adler, A. (1996): Életünk értelme. Kossuth Kiadó, Bp.
2. Bettelheim, B. (1994): Az elég jó szülő. Gondolat Kiadó, Bp.
3. Gerő Zsuzsa (2003): A gyermekrajzok esztétikuma. Flaccus, Bp.
4. Hegedűs T. András (1997): Pszichológia. Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok. Aula Kiadó, Bp.
5. Kósáné Ormai Vera – Járó Katalin – Kalmár Magda (1975): Fejlődéslélektani vizsgálatok. Tankönyvkiadó, Bp.
6. Ligeti Csákné (1995): Baj van a gyerekekkel! Az iskolakezdés nehézségei. Raabe Tanári Kézikönyv, Raabe Kiadó, Bp.
7. Tóth László (2000): Pszichológia a tanításban. Pedellus Kiadó, Debrecen
8. Vajda Zsuzsanna (1999): A gyermek pszichológiai fejlődése. Helikon Kiadó, Bp.
9. Vekerdy Tamás (1997): Kicsikről nagyoknak 1 – 2. Park Kiadó, Bp.
10. Winnicott, D. W. (2000): Kisgyermek – család – külvilág. Animula Kiadó, Bp.

PEDAGÓGIAI SZOCIÁLPSZICHOLÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Pedagógia szociálpszichológia	1+1	2	gyj	K	IV.	A személyiség fejlődése és alakulása II.!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgató rendelkezzen olyan pszichológiai alapképességgel, amely képessé teszi a pedagógiai munka pszichológiai összetevőinek, jelenségeinek és problémáinak felismerésére, megértésére
- A hallgató ismerje és megértse a gyerekek egyéni sajátosságait, különbözőségeit
- Rendelkezzen fejlett empátiás képességekkel, a gyerekekkel való foglalkozásban legyen elfogadó, rugalmas és nyitott

TANANYAG:

- A családi és az iskolai szocializáció kölcsönhatásai
- A szülői nevelői attitűd.
- A szülőkkal való együttműködés.
- A pedagógus személyisége és pedagógiai képességei. A pedagógusszerep. A pedagógusok közötti együttműködés.
- A pedagógus nevelői stílusa, attitűdje. A Pygmalion-hatás.
- A tanítás-nevelés mint interakció. Az interakció fogalma, kommunikáció folyamata. A verbális és nem verbális kommunikáció. Az empátia
- Az iskolai szocializáció. A szociális készségek fejlesztése az iskolában.
- Az iskolai értékelés pszichológiai vonatkozásai. Jutalmazás és büntetés szerepe a szocializációban.
- Az érdeklődés és a motiváció szerepe az iskolai tanulásban.
- Az osztály mint csoport. A csoport fogalma, fajtái. A csoportjelenségek. Versengés. Az osztály mint csoport megismerésének módszere: a szociometria.
- A tanulási modellek és a kapcsolódó tanulásszervezési módok. A különböző tanulásszervezési módokban fejlődő pszichikus képességek. A kooperatív tanulás pszichológiai sajátosságai.
- Az alternatív pedagógiai elképzelések pszichológiai alapjai.
- A gondolkodás, problémamegoldás, kreativitás fejlesztésének lehetőségei.
- A gyerekek közötti különbségek.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató tudja alkalmazni a pszichológiát saját tanítói gyakorlatában.
- Legyen képes a gyermekek megismerésére, a nevelési helyzetek, problémák kritikus elemzésére, konfliktushelyzetek megoldására, problémamegoldó technikák hatékony alkalmazására.

- Rendelkezzen az ismeretek önálló, kritikus feldolgozásának képességével.
- Legyen képes az előítélet-mentes, multikulturális és interkulturális nevelésre.
- Rendelkezzen társadalmi érzékenységgel és közösségi felelősségérzettel, a máság elfogadásával, toleranciaképességgel.
- Legyen alkalmas a gyermekek családjával, szűkebb környezetével való együttműködésre.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- A pedagógiai szociálpszichológia modern szakirodalmainak elérhetővé tétele
- A hallgatók szociálpszichológiai, pedagógiai és szociálpedagógiai kompetenciáinak folyamatos nyomon követése
- Publikációk a pedagógiai szociálpszichológia témakörében
- Kollégák hospitálása a Pedagógiai szociálpszichológia órán
- A tananyag tartalmának szinkronizálása a tantárgyat az óvodapedagógus képzésben tanító oktatóval
- Vendégelőadók a gyakorlat területeiről
- A hallgatói visszajelzések alapján a hallgatói vélemények beépítése a Pedagógiai szociálpszichológia tantárgy oktatási folyamatba

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A személyiség fejlődésében a szocializációs színterek funkciójának ismerete. Tájékozottság a gyermekcsoportok kialakulásának, fejlődésének, működésének törvényszerűségeiben. *Tanító fejlesztési (differenciáló) szakirányú továbbképzési szak.*

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA: -

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Balogh László (1995): Tanulási stratégiák és stílusok, a fejlesztés pszichológiai alapjai. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen
2. Buda Béla (1996): A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája. Tankönyvkiadó, Bp.
3. Cserné Adermann Gizella (1997): A tanári elvárások hatása a tanulók teljesítményére. Iskolakultúra. 1997/10.
4. Gordon, T. (1998): A tanári hatékonyság fejlesztése TET. Gondolat Kiadó, Bp.
5. Hunyady Györgyné (szerk.) (1998): Lépésről lépésre. Iskolai program. Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, Bp.
6. Kósáné Ormai Vera (1989): Beilleszkedési nehézségek és az iskola. Tankönyvkiadó, Bp.
7. Mérei Ferenc (1996): Közösségek rejtett hálózata. Osiris Kiadó, Bp.
8. Mészáros Aranka (szerk.) (2002): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. ELTE Eötvös Kiadó, Bp.
9. Pataki Ferenc (szerk.) (1976): Pedagógiai szociálpszichológia. Gondolat Kiadó, Bp.
10. Szitó Imre (1987): Kommunikáció az iskolában. Iskolapszichológia füzetek 7. ELTE, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Balogh László – Koncz István – Tóth László (szerk.) (2002): Pedagógiai pszichológia a tanárképzésben. Gyakorlatközpontú kurzusok. FITT IMAGE – Debreceni egyetem, Pedagógiai – Pszichológiai Tanszék, Szentendre
2. Forray R. Katalin – Hegedűs T. András (1998): Cigány gyermekek szocializációja. Aula Kiadó, Bp.
3. György Júlia (1978): A „nehezen nevelhető” gyermek. Medicina Kiadó, Bp.
4. Hegedűs T. András (1997): Pszichológia (Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok). Aula Kiadó, Bp.
5. Kézdi Balázs (szerk.) (1998): Iskolai mentálhigiéné. Tanulmányok. Pro Pannonia Kiadói Alapítvány, Pécs
6. Klein Sándor (2002): Gyerekközpontú iskola. Edge 2000 Kft., Bp.
7. Kürti Jarmilla (1982): Kreativitásfejlesztés kisiskoláskorban. Tankönyvkiadó, Bp.
8. Landau, E. (1976): A kreativitás pszichológiája. Tankönyvkiadó, Bp.
9. Orosz Judit – Szitó Imre (1999): Az iskolai énkép serdülőkorban. In: Bollókné Panyik Ilona (szerk.): Gyermek–nevelés–pedagógusképzés. BTF Tudományos Közleményei XVII. Trezor, Bp. 39 – 74.
10. Vajda Zsuzsa (1998): Nevelés, pszichológia, kultúra. Okker Kiadó, Bp.

CSOPORTOS PEDAGÓGIAI GYAKORLAT I.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Csoportos pedagógiai gyakorlat I.	0+2	2	m	K	I.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A pedagógiai munka hatékony és eredményes elvégzéséhez szükséges készségek fejlesztése, a pszichológiai kulturáltság erősítése és a kapcsolati készségek formálása. Az önismeret-önnevelés igényének felkeltése, fokozása.
- A hallgatók pályaszocializációjának elősegítése, a felsőoktatásbeli tanulmányokhoz szükséges készségek és képességek fejlesztése.
- A hallgató csoportdinamikai történések és célzott gyakorlatok, speciális technikák alkalmazásával szerezzen ön- és társismereti tapasztalatokat, fejlessze kommunikációját, empátiáját, toleranciáját, konfliktuskezelő képességét; gyakorolja ezeket szimulált helyzetekben és valós élmények feldolgozása során.
- Készüljön fel a pályán várható interperszonális eseményekre, és gyakorolja azok hatékony kezelését.

TANANYAG:

- Csoportalkotás, csoportfolyamatok, csoportdinamika
- Önismeret, énkép és énídeál, az önmegítélés pontossága
- Bizalom és önbizalom. Sikerek és kudarcok
- Mások megismerésének pszichológiai sajátosságai
- A „mátság” tolerálása
- Önérvényesítés lehetőségei és határai
- Konfliktuskezelési stratégiák
- Az együttesség mint csoportos erő
- A társas hatékonyság fokozása
- Pályaválasztási motívumok. Jövőkép és elvárások.
- A pedagógus pályához szükséges készségek és képességek
- Tanulási stílusok és stratégiák

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerkedjenek meg saját alapvető pszichés mechanizmusaiikkal; alkossanak képet pl. stressztűrő képességükről, élmény-feldolgozási módjaikról, konfliktuskezelési és tanulási stratégiáikról.
- Lássák át, hogy ezen folyamatok egyéni módon zajlanak, az egyének különbözőségét gazdagítva.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- törekvés a nagy szakmai tapasztalattal rendelkező oktatók bevonására a képzésbe
- a hallgatók kompetenciáinak, készségeinek, képességei fejlődésének folyamatos nyomon követése
- a hallgatók visszajelzéseinek beépítése az oktatási folyamatba

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A kurzus előkészíti a további önismereti munkát, a problémamegoldó képességet, együttműködési készséget, erre épülhetnek a további hatékony konfliktuskezelési technikák, esetmegbeszélő, pedagógiai helyzeteket elemző csoportokban való részvételt készíti elő.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:

Személyiségfejlesztő tréning 2 kredit beszámítása az *iffúságsegítő* szakképzésből.

KÖTELEZŐ IRODALOM:-

AJÁNLOTT IRODALOM:-

CSOPORTOS PEDAGÓGIAI GYAKORLAT II.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Csoportos pedagógiai gyakorlat II.	0+2	2	m	K	VIII.	Csoportos pedagógiai gyakorlat I.!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A pedagógiai munka hatékony és eredményes elvégzéséhez szükséges készségek fejlesztése, a pszichológiai kulturáltság erősítése és a kapcsolati készségek formálása.
- A hallgatónak a 10 hetes iskolai gyakorlat alatt szerzett tapasztalatainak, átélt élményeik feldolgozásának elősegítése, a sikerek és kudarcok okainak tudatos elemzése,
- A problémás helyzetek lehetséges kezelésének megbeszélése, az elméletben tanultak összevetése a tapasztalatokkal.

TANANYAG:

- A hallgatók beszámolóí alapján megvitatott kérdések:
 - a gyerekekkel és a kollégákkal kialakított kapcsolat,
 - a szemléltetés,
 - az ellenőrzés és értékelés problémái,
 - konfliktusok,
 - sikerek és kudarcok a tanítási órán és azon kívül.
- A differenciált fejlesztés gyakorlati megvalósítása
- Különböző feltételek között működő iskolák sokfélesége

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerkedjenek saját alapvető pszichés mechanizmusaikkal; alkossanak képet stressztűrő képességükről, élmény-feldolgozási módjaikról, konfliktuskezelési stratégiáikról, toleranciájuk, empátiájuk mértékéről. Lássák át, hogy ezen folyamatok egyéni módon zajlanak, az egyének különbözőségét gazdagítva.
- Rendelkezzenek önismerettel, önértékelési és együttműködési készséggel, az önérvényesítés és önmenedzselés képességével, sikerorientált beállítódással, minőség tudattal, személyi felelősségérzettel, fejlett kommunikációs képességekkel.
- Legyenek elfogadók a másság mindenféle formájával kapcsolatban.
- Rendelkezzenek sikerorientáltsággal, ugyanakkor saját tevékenységük kritikus értékelésének képességével, a csoportban való munkavégzés, a kollegialitás és a hatékony munkaszervezés képességével.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- nagy szakmai felkészültségű oktatók bevonása a képzésbe
- a hallgatók kompetenciái, képességei fejlődésének folyamatos nyomon követése
- a hallgatók visszajelzéseinek, véleményének beépítése a képzési folyamatba

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A kurzus felkészíti a hallgatókat a pedagógiai esetmegbeszélő csoportokban való elmélyült munkára, fejleszti empátiás készségüket, fokozza stressztűrő képességüket, saját tevékenységük kritikus értékeléséhez járul hozzá

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:-

KÖTELEZŐ IRODALOM:-

AJÁNLOTT IRODALOM:-

A DIFFERENCIÁLÁS PSZICHOLOGIÁJA ÉS PEDAGÓGIÁJA*

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
A differenciálás pszichológiája	0+1	1	m	K	VI.	Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Attitűdformálás: a differenciálás pedagógiájához szemléleti segítség nyújtása.
- Felkészíteni a leendő tanítókat az általános iskola 1-6. osztályáig a speciális oktatási-nevelési feladatok ellátására.
- Megértetni a hallgatókkal az átlagostól eltérő fejlődésmenet, a „másfajta” személyiség szerveződés eredetét.
- Jártassá tenni őket a pedagógiai diagnosztika módszereiben.
- Képessé tenni őket a differenciáló bánásmód alkalmazására, az egyéni fejlesztésre, a különböző nevelési helyzetek pszichológiai elemzésére.
- Ösztönözni a hallgatókat a befogadó-integráló nevelésre-oktatásra.
- Fejlesztani és elmélyíteni a segítő-támogató attitűdöt az általánostól eltérően fejlődő tanulókkal és szüleikkel kapcsolatban.

TANANYAG:

Elméleti alapok

- Törvényi alapok (az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról, a 2003. évi LXI. törvény módosításaival egybeszerkesztve)
- A gyerekek közötti különbségek megismerése
- A gyermek megismerésének módszerei
- Másság, tehetség, differenciálás, szegregáció, integráció, inklúzió
- A fejlődési problémák dimenzionális megközelítése (intenzitás, időtartam, kiterjedés)
- Fejlődési zavarok (DSM – IV kategóriái szerint)
 - Szorongás, érzelmi-kapcsolati zavarok
 - Tanulási zavarok
 - Kommunikációs zavarok
 - A motoros koordináció zavarai
 - Pervazív fejlődési zavar
 - Figyelemhiány, diszruptív magatartási zavarok
 - A kiválasztás zavarai
 - Táplálkozási zavarok
 - Tic-zavarok
 - Mentális fogyatékoság
- A fejlődési zavarok megjelenési formái az iskolában

* A differenciálás pszichológiája és A differenciálás pedagógiája tantárgyelemeknek közös leírása készült, mivel a tananyagtartalmak szerves egységet képeznek: a differenciáló nevelés jellemzőit mind a pszichológia, mind a pedagógia aspektusában vizsgálva. Értelmszerűen közősek az előfeltételek.

- A differenciálás mint a személyiségformálás hatékony eszköze
- A fejlődést megzavaró iskolai tényezők
- Prevenció, korrekció, kompenzáció, a megküzdés kombinált stratégiái
- A pedagógus együttműködése a szülőkkel és a segítő szakemberekkel; a segítő intézmények
- Az iskolai differenciálás hazai gyakorlata
- A differenciált óratervek elemei s az elemek kapcsolata

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje fel:

- a differenciáló nevelés-oktatás szükségességét;
- a fejlődési zavarok pszichológiai, szociológiai, pedagógiai összefüggéseit;
- az átlagostól eltérő ütemben fejlődő gyermekeket;

Ismerje:

- a hazai közoktatás feladatait és stratégiáját, az 1 – 6. osztály nevelési, oktatási preferenciáit;
- a 6 – 12 éves korosztály differenciált személyiségformálásának folyamatát, tevékenységeit, azok tervezését, módszereit, a sajátos nevelési igényű és a hátrányos helyzetű gyermekek nevelésének specifikumait, a családdal való együttnevelés lehetőségeit; a tanulásrányítás módszereit és munkaformáit, az integrált és differenciált oktatás eszköztárát;

Legyen képes

- használni, alkalmazni pszichológiai ismereteit a tanítói munkában;
- az ismeretek önálló kritikus feldolgozására
- a nevelési helyzetek, problémák kritikus elemzésére, konfliktushelyzetek megoldására, problémamegoldó technikák hatékony alkalmazására
- a nevelő-oktató munka differenciált tervezésére, szervezésére, a tanulási folyamatok irányítására;
- a 6 – 12 éves gyermek személyiségének sokoldalú, differenciált fejlesztésére, az alapkészségek és képességek kialakítására;
- a gyermekek családjával, szűkebb környezetével való együttműködésre;

Rendelkezzen

- önismerettel, együttműködési készséggel, személyi felelősségérzettel, minőség tudattal, fejlett kommunikációs képességgel;
- társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással;
- sikerorientáltsággal, ugyanakkor saját tevékenységének kritikus értékelésének képességével;
- csoportban való munkavégzés, a kollegialitás és a hatékony munkaszervezés készségével;
- fogadja el a másságot, rendelkezzen toleranciaképességgel.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- A témában kiválóan képzett, nagy gyakorlattal rendelkező szakemberek bevonása a tantárgyelem oktatásába; a pszichológia és a pedagógia integráltsága miatt a tantárgy oktatója egy csoportban két személy is lehet: az Elméleti alapok és A differenciálás

mint a személyiségformálás hatékony eszköze blokkokat más-más oktató is taníthatja – szakmai felkészültségének megfelelően

- A tananyagtartalmaknak megfelelő profillal működő intézmények biztosítása (hospitálás, bemutatás).
- Kurrens szakmai anyagok, tanulmányok, publikációk, filmek, információhordozók feltárása, rendelkezésre bocsátása.
- A hallgatók attitűdjének, készségeinek, ismereteinek folyamatos figyelemmel kísérése, az ellenőrzés biztosítása.
- Önálló hallgatói munkavégzés konzultálása.
- Az intézménylátogatás szempontjainak kidolgozása (testi, érzékszervi, beszéd- és értelmi fogyatékos gyermekek intézményei, nevelési tanácsadó, családgondozó stb.).
- A hallgatók visszajelzéseinek visszacsatolása, beépítése az oktatási folyamatba.

A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A differenciálás pszichológiája és pedagógiája tantárgyelem segíti ismeretek elsajátítását:

- a 6 – 12 éves sajátos nevelési igényű gyermekek körében;
- a differenciálás lehetőségeinek területén;
- az integráló és inkluzív nevelés területén;

készségek kimunkálását:

- a differenciáló nevelés/oktatás tervezésére, szervezésére;

pozitív attitűd alakítását:

- a másság, a személyiség sajátos szerveződésének megnyilvánulásai iránt;

képességek fejlődését:

- a szülőkkel való hatékony együttműködésre.

Ezen ismeretek, készségek, attitűdök, képességek továbbfejlesztése történhet a Fejlesztő (differenciáló) tanító szakirányú továbbképzésben.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:

Ismeretek

- a 0 – 3 (0 – 6) éves korú, sajátos nevelési igényű gyermekek körében;
- a korai fejlesztés lehetőségeiről;
- az integráló és inkluzív nevelés területén 0-3 éves korú gyermekeknél;

Készség

- a differenciáló nevelés/oktatás tervezésére, szervezésére;

Pozitív attitűd alakítása:

- a másság, a személyiség sajátos szerveződésének megnyilvánulásai iránt;

Képesség fejlődését:

- a szülőkkel való hatékony együttműködésre.

Ezen ismeretek, készségek, attitűdök, képességek megalapozása történik a Csecsemő és kisgyereknevelő – gondozó; Kisgyermeknevelő szakokon 0-3 éves korú gyermekeknél; ezek továbbfejleszthetők „A differenciálás pszichológiája és pedagógiája” tantárgyelemben.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Csányi Yvonne – Perlusz Andrea (2001): Integrált nevelés – inkluzív iskola. In: Báthory Zoltán – Falus Iván (szerk.): Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Osiris Kiadó, Bp. 314 – 332.
2. Hunyady Györgyné (szerk.) (2003): Differenciált fejlesztés – kooperatív tanulás. ELTE TÓFK jegyzet
3. Kagan, S. (2001): Kooperatív tanulás. Önkonet Kft., Bp.
4. Martonné Tamás Márta (szerk.) (2002): Fejlesztő pedagógia (A fejlesztés főbb elméletei és gyakorlati eljárásai). ELTE Eötvös Kiadó, Bp.
5. Mesterházi Zsuzsa – Gereben Ferencné (2001): A tanulási nehézségek – a nehezen tanuló gyermek. In: Báthory Zoltán – Falus Iván (szerk.): Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Osiris Kiadó, Bp. 333 – 351.
6. Vekerdy Tamás (2003): Milyen iskola kell a gyermeknek? Filum Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Csapó Benő (2004): Tudás és iskola. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
2. Gereben Ferencné – Kereszty Zsuzsa (1996): Különböznek. Differenciálás kisiskolás korban. BTF, Bp.
3. Gósy Mária (1996): Gyermekkori beszédészlelési és beszédmegértési zavarok. Bp.
4. Henning, Köhler (2003): Rossz gyerekek pedig nincsenek. Szépnap könyvek
5. Kolozsváry Judit (2002): „Más” gyerek, „más” szülő, „más” pedagógus. Okker Kiadó, Bp.

Folyóiratok:

- Átmenetek (Boa)
- Fejlesztő Pedagógia
- Iskolapszichológia Füzetek
- Speciális Nevelés
- Taní-tani

Témafeldolgozáshoz, szemléltetéshez, felkészüléshez felhasználható filmek:

- A tudat titkai. Autizmus. (Spektrum)
- Csodagyerekek (MTV)
- Esély sorozat (MTV)
- Fanni és társai
- Lőrinc (játékterápia)
- Verocs

PEDAGÓGIA

A TANTÁRGY CÉLJA:

- megalapozza a pedagógiai elmélet és gyakorlat kölcsönhatásának történeti szempontú elemzését, továbbá
- olyan korszerű tanítói műveltség, szemlélet és irányultság kialakítása, amely képessé teszi a hallgatókat a 6 – 12 éves tanulók nevelésére és oktatására;
- biztosítsa a pedagógiai tudatosság érvényesülését a tanulás irányításában;
- alapvető felkészítést adjon a tanórán és iskolán kívüli pedagógiai munkára;
- a tájékozottság szintjén felkészítsen a speciális (gyógypedagógiai) és differenciáló feladatok vállalására;
- pozitív viszonyt alakítson ki a feladatkörökhöz és tevékenységekhez.

TARTALOM:

- Az európai nevelés gyökerei. A középkori nevelés rendi jellege, a magyar iskolarendszer kialakulása. Az újkori pedagógia alapvonásai. Felvilágosult polgári elvek a magánnevelésben. A polgári pedagógia kiszélesedése. A hazai népoktatás fejlődése. A reformpedagógia kialakulása, jellemzői. A magyar oktatáspolitikai alakulása 1900-2000. között.
- A nevelés elméletének alapfogalmai, az iskolai értékszocializáció, (különösen a 6-12 évesek csoportjaiban zajló) nevelési folyamat tartalma és szerkezete, a nevelési módszerek és eljárások. A nevelési helyzetek, pedagógiai jelenségek oksági összefüggéseinek megfigyelése, szakszerű elemzése. Az esélyegyenlőség oktatáspolitikai és pedagógiai kérdései.
- A tanítás-tanulás folyamata tudatos irányításához szükséges témakörök (az iskola funkciói, az oktatás, képzés céljai, tartalma, menete, szinterei, szervezeti keretei és formái, módszerek, eszközök, tervezés az oktatási folyamatban).
- A differenciálás fogalma, hazai és nemzetközi gyakorlata. Sajátos nevelési szükségletű gyermek az osztályban. Az integráció és szegregáció formái. Magatartási és viselkedési zavarok. A tehetséges gyermek teljesítmény- és viselkedészavarai. A hátrányos helyzetű gyermek tanulási problémái. A differenciált tanulásirányítás.
- Az inkluzív oktatásba bevonandó tanulók körének megismerése, a speciális szükséglet fogalma, az inkluzív oktatás szervezeti lehetőségei, különböző szintjei és szinterei; a segítő szakmák képviselői és a pedagógusok együttműködése, differenciáló oktatás és egyéni fejlesztési terv.
- Kapcsolattartás a szülőkkel; a gyerekek életkörülményeinek megismerése, az iskolában folyó egész napos nevelés tartalma és rendszere. A gyermekvédelem története az egyes európai országokban; a gyermekvédelem története Magyarországon. Az új Gyermekvédelmi Törvény és módosításai. Az állami gondoskodás formájának változásai. Ismerkedés a gyermekjóléti szolgálatok és a gyámügy munkájával. Alapvető információk a szociális munkáról.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje

- az egyetemes és magyar *nevelés* elméletének és gyakorlatának *történeti* előzményeit, pedagógiai témák és problémák *összehasonlító pedagógiai* áttekintésének lehetőségeit;
- a hazai közoktatás feladatait és stratégiáit, az oktatásfejlesztési tendenciákat, a közoktatás tartalmi szabályozásának dokumentumait;

- a *nevelés-oktatás elméletét*;
- az 1 – 6. osztály teljes tartalmi koncepcióját, valamennyi tantárgy sajátos pedagógiai preferenciáit;
- az iskolára való felkészülés és az iskolakezdés gyakorlati pedagógiai teendőit; tudja feltárni a gyermekek iskoláskor előtti tapasztalatit, szokásait, képességeinek szintjét; tájékozódjon a családokban és az óvodában preferált értékekről. Ismerje kisiskolás tanítványainak továbbfejlődési esélyeit, perspektíváit, a magasabb osztályokban várható követelményeket.
- Ismerje a 6 – 12 éves korosztály differenciált személyiségformálásának folyamatát, tevékenységeit, azok tervezését, a tanulásirányítás módszereit és munkaformáit;
- a sajátos nevelési igényű és a hátrányos helyzetű gyermekek nevelésének specifikumait;
- az *integrált és differenciált nevelés-oktatás* eszköztárát;
- a *családdal való együttnevelés* lehetőségeit;
- az iskolát mint szervezetet, a különböző tanítói szerepeket;
- a pedagógus-etika alapvető normáit, s ezek szerint készüljön hivatására.

Legyen képes

- sikeres kommunikációra, az egyénnel és az egész tanulócsoporttal való kapcsolatteremtésre, a nevelési helyzetek, problémák kritikus elemzésére, a konfliktusok hatékony megoldására;
- a nevelő-oktató munka tervezésére, szervezésére és megvalósítására, a szakszerű elemzésre és értékelésre. Tudja alkalmazni a tanítás-tanulásra vonatkozó elméleti, módszertani, szervezési ismereteit, magas szintű metodikai kultúra jellemezze;
- alkalmazza tudatosan a korszerű tanulásirányítás törvényszerűségeit, legyen képes önálló döntések meghozatalára, különös tekintettel az alternatív lehetőségek közötti választásra. Tudja saját tanulásirányítási tevékenységének értékeit és hibáit elemezni.
- a tanítási órán kívüli nevelési feladatok ellátására.
- a tanulók személyiségének és teljesítményének diagnosztizálására és ezek alapján tanítványai differenciált fejlesztésére; tudjon segítséget nyújtani az átlagot meghaladó teljesítményű, fejlődési ütemű gyermekeknek képességeik, tehetségük kibontakoztatásához; tudja alkalmazni a lassabban fejlődők, a lemaradók, a tanulási nehézségekkel küzdők, a lelki, mentális, szociális vagy más hátrányban szenvedők tanításának, nevelésének alapvető módszereit.
- együttműködésre a gyermekek családjával, szűkebb környezetével;
- előítélet-mentes, *interkulturális nevelésre*.

Rendelkezzen

- önismerettel, együttműködési készséggel, személyes felelősségérzettel;
- társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással; az ismeretek kritikus, önálló feldolgozásának, a permanens művelődés igényével és képességével;

jellemezze

- az egyetemes emberi és nemzeti értékek, az erkölcsi normák tisztelete;
- reflektív gondolkodás; a csoportban való munkavégzés, a kollegialitás és a hatékony munkaszervezés készsége;
- a másság elfogadása, tolerancia.

AJÁNLOTT ÖSSZKREDITSZÁM: 14 kredit

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- Minősített, nagy szakmai felkészültségű, a közoktatásban is járatos pedagógia szakos oktatók bevonása a képzésbe;
- A legújabb pedagógiai szakirodalom folyamatos követése, ezek elérhetősége;
- A képzésben részt vevő hallgatók szakmai fejlődésében a tanítói kompetenciák, készségek, képességek fejlődésének módszertanilag megbízható és folyamatos nyomon követése;
- Audiovizuális és informatikai eszközökkel és anyagokkal felszerelt előadóterem, szaktantermek és csoportszobák, folyamatos internetelési lehetőség biztosítása;
- A hallgatói pedagógiai kutatómunka támogatása és folyamatos értékelése;
- A közoktatás igényeinek (társadalom, iskola, szülő, gyermek) folyamatos nyomon követése, ezek beépítése az oktatási folyamatba;
- Esélyegyenlőségi szempontok érvényesülésének folyamatos követése;
- A pedagógia tantárgy elemeiben, az oktatók szellemiségében tükröződjön a fenntartható fejlődés fontosságával való azonosulás;
- A pedagógia tantárgy minden tantárgyeleme biztosítsa a hallgatók visszajelzési és véleménynyilvánítási lehetőségét, ezek eredményei kerüljenek beépítésre az oktatási folyamatba.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA, ILLETVE A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:

- A tantárgy megalapoz több szakirányú továbbképzési szakot: mindenekelőtt olyan kompetenciák továbbfejlesztésére alkalmas szakokét, amelyek a közoktatás új feladataira készítik fel a már pályán lévő tanítókat. Ilyenek a differenciált bánásmóddal, a tehetségfejlesztéssel, az inkluzív neveléssel, a hátrányos helyzetű, köztük a hátrányos helyzetű romagyerekek iskolai fejlesztésével, az iskolai szabadidő szervezéssel és a gyermekvédelem megújításával kapcsolatos feladatok. A pedagógia tantárgy egyes témakörei megalapozhatják a *pedagógus szakvizsgára felkészítő* továbbképzési szakokat is.
- A tantárgy követelményrendszerének teljesítésekor figyelembe vehető több – pedagógiai jellegű – felsőfokú szakképzésben szerzett kredit, különösen a *csecsemő és kisgyermekkorai nevelés*, az *iffúságsegítő*, a *pedagógiai asszisztens*, *családpedagógiai mentor* felsőfokú szakképzettséget szerettek esetében.
- Az 1993. évi LXXVI. törvény a szakképzésről (11. §) a főiskolai, egyetemi oklevél birtokában is lehetővé teszi a részvételt felsőfokú szakképzésben. Ebben az esetben a felsőfokú szakképzésben bizonyos pedagógiai ismeretek újbóli elsajátítása alól felmentés kapható.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bábosik István (2004): Nevelélmélet. Nevelés az Európai Unióban. Osiris Kiadó, Bp.
2. Falus Iván (szerk.) (2000): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
3. Jávorné Kolozsváry Judit (2002): "Más" gyerek, "más" szülő, "más" pedagógus. OKKER Kiadó, Bp.
4. Hunyady Györgyné – M. Nádas Mária (2004): Pedagógiai tervezés. Comenius Bt., Pécs

5. Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2000): Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe. Osiris Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Az oktatás rejtett kincs. (1997) A Jacques Delors vezette Nemzetközi Bizottság jelentése. Osiris Kiadó, Bp.
2. Falus Iván (szerk.) (1998): Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
3. Hunyady Zsuzsa (2003): Társas kapcsolatok az iskolai közösségben. In: Tanítás-tanulás-értékelés. (szerk.: István Bábosik-Richard Olechowski) Peter Lang, a tudományok európai kiadója, Wien 151 – 167.
4. Nahalka István (2002): Hogyan alakul ki a tudás a gyermekekben? Konstruktivitás és pedagógia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
5. Vajda Zsuzsa – Pukánszky Béla (szerk.) (2003): A gyermekkor története. Szöveggyűjtemény. Eötvös József Könyvkiadó, Bp.

A pedagógia különböző tantárgyelemei olykor azonos szakirodalomra hivatkoznak kötelező vagy ajánlott olvasmányként. Egy-egy kézikönyvet, alapvető tanulmányt ui. különböző nézőpontból dolgozunk fel. Az indokolatlan egybeeséseket az oktatók a kurzusok meghirdetésekor a lapszámok pontos kijelölésével kerülik el.

A TANTÁRGY TANTÁRGYELEMEI:

- Neveléstörténet
- Általános pedagógia és didaktika
- Nevelélmélet I.
- Nevelélmélet II.
- Nevelélmélet III.
- Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat
- A differenciálás pedagógiája
- Alkalmazott pedagógia

NEVELÉSTÖRTÉNET

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Neveléstörténet	2+1	3	k	K	I.	—

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- megalapozzuk a hallgatók történeti szemléletének megalapozása a pedagógia elméletének és gyakorlatának megismeréséhez,
- az egyetemes és magyar nevelés- és óvodatörténet legfontosabb csomópontjainak bemutatása, kiemelve a legjelentősebb tényeket és összefüggéseket,
- a hallgatók megismertetése a társadalmi változások és a nevelés, a közoktatás és az óvodai nevelés összefüggéseinek történeti elemzésével, annak módszereivel,
- alakítsuk ki és fejlesszük a hallgatók érzékenységét és készségét a pedagógiai problémák történeti szempontú megközelítésére, értelmezésére, elemzésére és értékelésére,
- nyújtunk tájékoztatást a neveléstörténet alapvető forrásairól, annak öntevékeny problémátörténeti elemzéséről,
- tegyük alkalmassá a hallgatókat a nyomtatott források megértésére és értelmezésére,
- erősítsük a hallgatók egyetemes emberi és nemzeti értékek iránti tiszteletét

TANANYAG:

- A neveléstörténet tárgya, jellege, forrásai, funkciója
- Az ókori nevelés története:
 - az intézményes nevelés megjelenése az ókori Keleten,
 - a görög nevelést meghatározó társadalmi, politikai és eszmei tényezők: a spártai és az athéni modell,
 - Róma nevelési kultúrájának jellemzése
- A középkori nevelés (új embereszmény, a keresztény nevelés jellemzői, a középkori gyermekszemlélet, a nevelés rendi jellege), a magyar középkori nevelés rendi jellege.
- A polgári nevelés történetének első szakasza (XVI – XVIII. század):
 - A reformáció és ellenreformáció nevelési kultúrájának összehasonlítása
 - Comenius és a Didactica Magna hatása napjainkig.
 - Apáczai Csere János és az erdélyi oktatásügy alakulása
 - Az empirikus és szenzualista ismeretelméleti koncepciók – John Locke munkássága
 - Rousseau mint a reformpedagógia megalapozója
 - Az utilitarizmus és a munkára nevelés gondolatának megjelenése Pestalozzi és Tessedik Sámuel munkásságában
- A polgári pedagógia tudománnyá válása: Herbart pedagógiája, követői és ellenzői
- A polgári nevelés történetének második szakasza (XIX – XX. század):
 - Az elméleti pedagógia főbb irányzatai: kultúrpedagógia, szociálpedagógia, morálpedagógia stb.
 - A reformpedagógia első szakasza és hatása a kisgyermeknevelésre: pl. Montessori
 - A reformpedagógia második szakasza és hatása a kisgyermeknevelésre: pl. Freinet, Rudolf Steiner

Reformpedagógiai irányzatok hazánkban (Új Iskola, Családi Iskola, Nagy László)

- A magyar alsófokú oktatás története:
 - A népiskola és a népiskolai mozgalom fejlődéstörténete a XVI. századtól a XX. század közepéig:
 - Jogi háttér
 - A népiskolák szervezete, tananyaga
 - Tantervek
 - A 8 osztályos általános iskola fejlődése 1945-től napjainkig
 - A tanítóképzés szervezeti és tartalmi változásai kezdettől napjainkig
 - A Budai Tanítóképző története
- A család és a gyermek helyzetének alakulása a különböző történelmi korokban
- A kisgyermeknevelés kezdeti intézményei (infant school és Robert Owen tevékenysége), a hazai óvodaügy alakulása (az első kisdédóvóink, az 1891. évi kisdédóvási törvény, a kisdédóvás ügye a két világháború között, a szocialista óvoda és óvodapedagógia)
- A pedagógusszerep történelmi változásai, az óvodapedagógussal szembeni elvárások alakulása, az óvodapedagógus presztízse
- Az elméleti pedagógia főbb képviselői hazánkban (Schneller István, Nagy László, Imre Sándor, Finácz Ernő stb.)
- A nőnevelés története hazánkban (Brunsztvik Teréz, Teleki Blanka, Karacs Teréz, Zirzen Janka, Veres Pálné stb.)
- A gyermekvédelem története
- Iskolarendszerek összehasonlító vizsgálata

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- ismerjék a neveléstörténet alapvető anyagát, lássák a változás, fejlődés folyamatát, irányát az egyes történelmi korszakokban,
- lássák a kisgyermeknevelés történelmi alakulásának főbb kulcsmozzanatait,
- tudják értelmezni a pedagóguspálya professzionalizálódásának folyamatát,
- tudják a neveléstörténelmi tényeket szakszerűen vizsgálni, elemezni, értékelni,
- ismerjék és alkalmazzák a neveléstörténelmi kutatások módszertani jellegzetességeit,
- tudják értelmezni a mai neveléstudományi, közoktatáspolitikai problémák és eredmények történelmi okait, összefüggéseit.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- a pedagógiai múzeumok és szakkönyvtár munkatársainak aktív bevonása a képzés folyamatába,
- a legfrissebb hazai és nemzetközi szakirodalom elérhető volta (interneten és a könyvtárakban),
- elsődleges források és másodlagos forrásként segédanyagok, szöveggyűjtemények alkalmazása,
- a tárgyi infrastruktúra biztosítása (projektor, laptop, internetelérhetőséggel felszerelt könyvtári kutatóhelyek, videó, videofilmek),
- folyamatos visszacsatolás a hallgatók – szóbeli beszélgetés és kérdőív segítségével felmért – igényeinek alapján,
- a témák feldolgozása: a problémátörténetre orientálódó előadások mellett a hallgatók gyakorlati és önálló munkája is helyet kap: a szemináriumokon a hallgatók

problémafelvető módszerrel közösen dolgozzák fel az új anyagot, referátumot tartanak, illetve önálló munka gyanánt elsődleges és másodlagos forrásokon alapuló elemző neveléstörténeti dolgozatot készítenek,

- az önállóan végzett hallgatói munka rendszeres ellenőrzése.

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A tantárgyem elsősorban a *Pedagógus szakvizsgára felkészítő*, az *Interkulturális nevelés és a Tanító, fejlesztési (differenciáló)* szakirányú képzéseket készíti elő az alábbi összefüggésekben:

pedagógusszerepek történelmi vetülete,
a pedagóguspálya presztízisének fejlődése,
a közoktatás, az oktatáspolitikai alakulásának gyökerei.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:

Valamennyi olyan szakképzés esetén, amelyik foglalkozik az alábbi témákkal:

a pedagóguspálya professzionalizálódásának folyamata,
a jelenlegi közoktatásügyi helyzet jogi hátterének elemzése.

Ezek elsősorban a *Csecsemő- és kisgyermeknevelő gondozó, Ifjúságsegítő, Családpedagógiai mentor* felsőfokú képzések.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Baska Gabriella – Nagy Mária – Szabolcs Éva (2001): Magyar tanító, 1901. Iskolakultúra, Bp.
2. Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (1999): Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe. Osiris Kiadó, Bp.
3. Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2004): Neveléstörténeti szöveggyűjtemény. Osiris Kiadó, Bp.
4. Németh András – Pukánszky Béla (2003): A pedagógia problémátörténete. Gondolat Kiadó, Bp.
5. Kelemen Elemér (2000): Az óvoda a magyar társadalom történetében I – III. rész. Óvodai Nevelés, 4 – 6. szám
6. Panyik Ilona (1991): A Budapesti Tanítóképző Főiskola. Bp.
7. Pukánszky Béla (2001): A gyermekkor története. Műszaki Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Balogh László (szerk. (1996): 1000 éves a magyar iskola. Korona Kiadó, Bp.
2. Fináczy Ernő (1986): Egyetemes neveléstörténet I – IV. Tudománytár sorozat, Könyvértékesítő Vállalat, Bp.
3. Gáspár László – Kelemen Elemér (1999): Neveléstörténet problémátörténeti alapon. OKKER Kiadói Kft., Bp.
4. Kéri Katalin (2001): Bevezetés a neveléstörténeti kutatások módszertanába. Bp.
5. Mészáros István (1982): Mióta van iskola? Móra Kiadó, Bp.
6. Németh András (1999): A reformpedagógia múltja és jelene. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.

7. Szabolcs Éva (1995): Fejezetek a gyermekkép történeti alakulásából. ELTE BTK Neveléstudományi Tanszék, Bp.
8. Vág Ottó (1979): Óvoda és óvodapedagógia. Tankönyvkiadó, Bp.
9. Vajda Zsuzsanna – Pukánszky Béla (1998): A gyermekkor története. Eötvös József Kiadó, Bp.
10. A Neveléstörténet c. folyóirat számai

ÁLTALÁNOS PEDAGÓGIA ÉS DIDAKTIKA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Általános pedagógia és didaktika	2+1	3	k	K	II.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Megismertetni a hallgatókat az általános pedagógia és az oktatástan alapvető és aktuális – a gyakorlat szempontjából is releváns – ismeretanyagával;
- impulzusokat adni a hallgatók saját korábbi és jelenlegi oktatási élményeinek felszínre hozásához és elemzéséhez;
- tapasztalatszerzési és "belegondolási" lehetőségek biztosítása a praxis számukra ez idáig ismeretlen területein;
- az elmélet és gyakorlat kapcsolódási pontjainak felmutatásával a hallgatók pedagógiai érzékenységének fokozása.

TANANYAG:

Az előadások tartalma:

- A társadalmi pedagógiai gyakorlat funkciója; a hétköznapi és a tudományos pedagógiai elmélet sajátosságai. A neveléstudomány/ok szakágai, kutatási módszerek, társtudományokkal való kapcsolatok. Legfontosabb pedagógiai folyóiratok. A pedagógiai gyakorlat és az elmélet viszonya. Szocializáció - nevelés - oktatás. Nem-professzionális és professzionális nevelés, oktatás.
- A hazai iskolarendszer előzményei, jelenlegi állapotok. Az iskolarendszer funkciói: e funkciók kapcsolása az egyes iskolafajtákhoz, különös tekintettel a kötelező iskoláztatás megalapozó szakaszára, a társadalmi esélyegyenlőség növelésére. A közoktatás aktuális problémái.
- A nevelés, oktatás intencionális jellege. A célok forrásai: a társadalom (az oktatáspolitikai közvetítésével); a helyi társadalom; az iskolafenntartó; az iskola koncepciója; egyes pedagógusok, csoportok; tanuló/k. A célok megjelenése a különböző dokumentumokban (alkotmány, Gyermeki Jogok Chartája, törvény, központi tanterv, helyi tanterv, a tanító napi gyakorlatához kapcsolódó tervek). A célok irányultsága: kognitív, affektív, pszichomotoros; tartalom- eszköztudás; ismeret, jártasság, készség, képesség, attitűd. Értékek az oktatásban. A célok megfogalmazásának és elrendezésének lehetséges módjai. Egységes, szelektív és differenciált célok az oktatásban.
- Az életkori osztály mint az iskola hagyományos szociális alapegysége. Az osztály mint az oktatás szociális közege. Az osztályokba sorolás lehetséges kiindulópontjai. Koedukáció. Integráció. Az osztálybontás okai, formái, lehetőségei. Az osztálylétszám. Ugrás és bukás.
- A tanítási óra mint az oktatás leggyakoribb időegysége, hagyományos szervezeti formája. Az órarend összeállításával kapcsolatos pedagógiai megfontolások. A tanítási órához kapcsolódó problémák és megoldások: időtartam és fáradékonyság; rituálék, sablonok; az oktatási tartalom széttagolása, mozaikszerűsége; közös és egyéni órarendek. Sajátos időkezelés az epochális és a projekt oktatásban.
- Tanulás az osztálytermen, a szaktantermen vagy az iskolán kívül (könyvtár, múzeum, kirándulás, erdei iskola). Tanulás a tanítási órák között: otthoni tanulás; napköziotthon.

- Az oktatás szervezési módjainak sajátosságai, alkalmazásuk lehetőségei, hatékonyságuk feltételei. A szervezési módok mint az egységesség, mint a szelekció, mint a differenciált fejlesztés eszközei.
- Az oktatás módszerei mint a tanár és tanuló eljárásai. A módszerek kiválasztását meghatározó tényezők. A közlés. A megbeszélés. A bemutatás. A tanulók tevékenysége. A teljesítmények értékelésének módszerei. Az oktatás eszközei. Az eszközök négy "nemzedéke". Az informatika által felkínált lehetőségek.
- A tanterv funkciója, változatai. A tananyag kiválasztásának és vertikális, valamint horizontális elrendezésének módjai. A NAT. A helyi tanterv készítése. A pályakezdő tanító a helyi tanterv készítésének folyamatában.
- Az oktatási folyamat értelmezése. Az oktatási folyamat során megvalósuló didaktikai feladatok: adatok, élmények, tapasztalatok; elemzés; elvonatkoztatás, általánosítás; alkalmazás; rögzítés; rendszerezés; ellenőrzés, értékelés; az elsajátítás pszichikai feltételeinek biztosítása. Az oktatás menetének logikai szempontú elemzése.
- Az oktatás tervezésének napi gyakorlatban megjelenő szintjei: a tanév, a téma, a tanítási óra tervezése. Az egyes tervezési szintek sajátosságai, dokumentumai (tanmenet; tematikus terv, epochaterv, projektterv; óratervezet, óravázlat). Tervezés és megvalósítás, önreflexió, óraelemzés.

A tantárgy fogalomrendszere

- hétköznapi pedagógiai elméletek, tudományos pedagógiai elméletek, egyéni integrált pedagógiai elméletek;
- szocializáció, perszonalizáció, nevelés, célértelmezés, oktatás, tanítás, tanulás, zárt oktatás, nyílt oktatás, „rejtett tanterv”;
- ismeret, jártasság, készség, képesség, attitűd;
- motiváció, frontális munka, csoportmunka, tanulópár, páros munka, rétegmunka, részben egyénre szabott munka, teljesen egyénre szabott munka, szimultán tanulásszervezés;
- adaptív tervezési logika, iskolai pedagógiai program, tanterv, a tanterv fajtái, a tananyag horizontális elrendezésének változatai, a tananyag vertikális elrendezésének változatai, helyi tanterv, tanmenet, tematikus terv, epochaterv, projektterv;
- diagnosztikus értékelés, formatív értékelés, szummatív értékelés.

A szemináriumok témája:

- Az 1993. évi LXXIX. sz. törvény a közoktatásról
- A Nemzeti alaptanterv sajátosságai
- A helyi tanterv mint az iskola pedagógiai programjának része.
- A helyi tanterv készítésének fő szempontjai.
- Az oktatás menete (videós óraelemzés)
- Az oktatás tartalmának logikai elemzése.
- Két óra csoportos hospitálás didaktikai szempontok alapján.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- **ismerjék** az iskola funkcióit, a közoktatás aktuális problémáit, feladatait és stratégiáját; tartalmi szabályozásának dokumentumait; a nevelés és az oktatás társadalmi meghatározottságát, a cél- és feladatrendszer szintjeit, irányultságát;
- tudják a tanítási-tanulási folyamatot egy-egy tanítási óra keretében szakszerűen elemezni, a részfolyamatokat értelmezni;
- legyenek **tájékozottak** a tantervi műfajok területén a NAT, a kerettanterv és a helyi tanterv sajátosságait illetően;

- legyenek **képesek** arra, hogy felismerjék az oktatás módszereinek, eszközeinek, szervezési módjainak tudatos alkalmazását a tanítási gyakorlatban;
- rendelkezzenek kellő ismeretekkel az oktatás tervezésének szintjeit, azok sajátosságait, dokumentumait illetően, különös tekintettel a tanulási folyamatok irányítására, a tanulási alapkészségek, képességek fejlesztésére.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- folyamatosan frissítjük a szakirodalmat az irodalomjegyzékben;
- törekedünk a szakirodalmi háttér könyvtári biztosítására is;
- szoros kapcsolatot tartunk a közoktatási szakterület képviselőivel, s szükségleteiket, igényeiket figyelembe vesszük a tananyag feldolgozásában, kiegészítésében;
- figyelemmel kísérjük a hazai reformpedagógiai koncepciójú iskolák gyakorlatát, s tanulságait beépítjük a tananyagba;
- a tantárgyelem oktatására a szakterülettel alkotó (kutatói) kapcsolatban is álló oktatókat kérünk fel, akik biztosítják az új tudományos eredmények folyamatos beépítését a tananyagba;
- támaszkodunk a rendszeres hallgatói visszajelzésekre.

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A tantárgyelem hozzájárulhat a *Fejlesztő tanító* szakirányú szak megalapozásához azokkal az

ismeretekkel, amelyek

- a tanítási-tanulási folyamat lényegére, tervezésére és megszervezésére,
- a differenciálás általános pedagógiai kérdéseire,
- a kooperatív tanulási formákra vonatkoznak;

olyan **szemléletmód** alakításával, amely

- a gyermek fejlesztését – ismerve az adott korosztály jellemzőit is – a maga sajátos egyediségében képzelel el,
- a nyitott oktatás koncepciójának felhasználására törekszik;

azoknak a **képességeknek** a fejlesztésével, amelyek

- megnyilvánulnak a pedagógus reflektív gondolkodásmódjában,
- a tanulási nehézségekkel küzdők és a hátrányos helyzetű gyerekek iránt érzett empátiájukban.

A tantárgyelem adhat indítást a *Szakvizsgára felkészítő* szakirányú szakhoz is, amennyiben megismerteti a hallgatókat a közoktatás alapvető irányítási dokumentumaival, az iskolarendszer működésével, az iskolai folyamatok társadalmi meghatározottságával.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:

A tantárgyelemből az *Ifjúságsegítő* felsőfokú szakképzés keretében a hallgatók 2 kreditet szerezhettek, az alábbi tartalommal:

- A hazai iskolarendszer előzményei, jelenlegi állapotok. Az iskolarendszer funkciói: e funkciók kapcsolása az egyes iskolafajtákhoz, különös tekintettel a kötelező iskoláztatás megalapozó szakaszára., a társadalmi esélyegyenlőség növelésére. A közoktatás aktuális problémái.

- A nevelés, oktatás intencionális jellege. A célok forrásai: a társadalom (az oktatáspolitikai közvetítésével); a helyi társadalom; az iskola fenntartó; az iskola koncepciója; egyes pedagógusok, csoportok; tanuló/k. A célok megjelenése a különböző dokumentumokban (alkotmány, Gyermeki Jogok Chartája, törvény, központi tanterv, helyi tanterv, a tanító napi gyakorlatához kapcsolódó tervek). A célok irányultsága: kognitív, affektív, pszichomotoros; tartalom- eszköz tudás; ismeret, jártasság, készség, képesség, attitűd. Értékek az oktatásban. A célok megfogalmazásának és elrendezésének lehetséges módjai. Egységes, szelektív és differenciált célok az oktatásban.
- A tanítási óra mint az oktatás leggyakoribb időegysége, hagyományos szervezeti formája. Az órarend összeállításával kapcsolatos pedagógiai megfontolások. A tanítási órához kapcsolódó problémák és megoldások: időtartam és fáradékonyság; rituálék, sablonok; az oktatási tartalom széttagolása, mozaikszerűsége; közös és egyéni órarendek. Sajátos időkezelés az epochális és a projekt oktatásban.
- Tanulás az osztálytermen, a szaktantermen vagy az iskolán kívül. (Könyvtár, múzeum, kirándulás, erdei iskola) Tanulás a tanítási órák között: otthoni tanulás; napközi otthon.
- Az oktatás szervezési módjainak sajátosságai, alkalmazásuk lehetőségei, hatékonyságuk feltételei. A szervezési módok mint az egységesség, mint a szelekció, mint a differenciált fejlesztés eszközei.
- Az oktatás módszerei mint a tanár és tanuló eljárásai. A módszerek kiválasztását meghatározó tényezők. A közlés. A megbeszélés. A bemutatás. A tanuló tevékenysége. A teljesítmények értékelésének módszerei. Az oktatás eszközei. Az eszközök négy "nemzedéke". Az informatika által felkínált lehetőségek.
- A tanterv funkciója, változatai. A tananyag kiválasztásának és vertikális valamint horizontális elrendezésének módjai. A NAT. A helyi tanterv készítése. A pályakezdő tanító a helyi tanterv készítésének folyamatában.
- Az oktatási folyamat értelmezése. Az oktatási folyamat során megvalósuló didaktikai feladatok: adatok, élmények, tapasztalatok; elemzés; elvonatkoztatás, általánosítás; alkalmazás; rögzítés; rendszerezés; ellenőrzés, értékelés; az elsajátítás pszichikai feltételeinek biztosítása. Az oktatás menetének logikai szempontú elemzése. Az oktatás tervezése.

A tantárgyelem később – a Kar képzési szakjaitól függően – további pedagógiai jellegű felsőfokú szakképzésekkel is össze tud kapcsolódni.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bábosik István (2004): Neveléstudomány. Nevelés az Európai Unióban. Osiris Kiadó, Bp.
2. Golnhofer Erzsébet – Nahalka István (szerk.) (2002): A pedagógusok pedagógiája. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
3. Halász Gábor – Lennert Judit (szerk.) (2003): Jelentés a magyar közoktatásról 2002. Országos Közoktatási Intézet, Bp.
4. Hunyady Györgyné – M. Nádas Mária (2004): Pedagógiai tervezés. Comenius Bt., Pécs
5. 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról. A 2003. évi LXI. törvény módosításaival egybeszerkesztve OKKER Kiadó, Bp., 2003. (kijelölt fejezetek)
6. M. Nádas Mária (2001): Adaptivitás az oktatásban. Comenius Bt., Pécs
7. Nagy Sándor (1993): Az oktatás folyamata és módszerei. Volos Kiadó, Bp.

8. Nahalka István (2002): Hogyan alakul ki a tudás a gyermekekben? Konstruktivitás és pedagógia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
9. Nemzeti alaptanterv, 2003. Oktatási Minisztérium 2004.
10. Péchy Benjámin (1995): A tanítás-tanulási tevékenység logikai alapjai. Famulus, Szekszárd

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Báthory Zoltán (1992): Tanulók, iskolák - különbségek. Tankönyvkiadó, Bp.
2. Didaktika (szerk.: Falus Iván) (1998) Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
3. Falus Iván és mtsai (1989): A pedagógia és a pedagógusok. Akadémiai Kiadó, Bp.
4. Hunyady Györgyné – M. Nádaszi Mária (szerk.) (1996): A helyi tanterv készítésétől a tanítási óráig. BTF, Bp.
5. Réthy Endréné (2003): Motiváció. Tanulás, Tanítás. Miért tanulunk jól vagy rosszul? Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.

NEVELÉSELMÉLET I.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Neveléselmélet I.	0+2	2	k	K	III.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- megalapozza a hallgatók elméleti és módszertani kultúráját és pedagógiai kompetenciáját; továbbá olyan korszerű tanítói műveltség, szemlélet és irányultság kialakítását, amely képessé teszi a hallgatókat a 6-12 éves tanulók nevelésére és oktatására, a nevelési feladatok hatékony megoldására;
- ismertesse a neveléselmélet alapfogalmait, megalapozza a hallgatók tudását az iskolai értékszocializációról, a nevelési folyamat tartalmáról és szerkezetéről, a nevelési módszerről, eljárásokról;
- járuljon hozzá a hallgatók pedagógiai én-képének fejlesztéséhez. Inspirálja őket a gyermekekre tudatosan figyelő, neki támaszt és modellt nyújtó, az iskolai osztállyal/csoporttal hatékonyan együttműködő tanítói attitűd elfogadására, kialakítására.

TANANYAG:

- *Pedagógiai elméletek*; a nevelésre vonatkozó hétköznapi és tudományos elméletek; az egyéni integrált pedagógiai elméletek szerveződése, jellemzői.
- *A laikus és a professzionális nevelés*. A laikus nevelés legfontosabb színtere: *a család*. A család a változó világban. A család szerkezete, családtípusok, családi szerepek. Értékrendek a családban. A család funkciói. A családi és iskolai szocializáció, nevelés kölcsönhatása; a család társadalmi hatásokat szűrő és közvetítő szerepe. A család és az iskola intézményesült kapcsolatrendszere, az együttműködés tartalma és szervezeti lehetőségei. Feszültségek, konfliktusok és feloldási módok a kapcsolatban.
- A professzionális nevelés legfontosabb színtere: *az iskola*. Alapelvek (Egységesség és differenciálás a nevelésben, integrált nevelés, multikulturális nevelés.)
- Iskolaelméletek és iskolatipológiák
- Az iskola mint szervezet
- Az iskola pedagógiai funkciói. Az iskolai szervezet tagolódása, a szervezet működéséhez kapcsolódó funkciók és előírások; a pedagógusok, a tanulók és a szülők jogai és kötelességei; az iskola működését meghatározó, belső készítésű dokumentumok (IPP, SzMSz, Házirend); az iskolák működési sajátosságai a kulturális, etnikai vallási pluralizmus körülményei között; a tanítói hivatás – tanítói mesterség. A tanító szakmai tudása, értékrendje, hatékonysága; a pedagógiai klíma és a nevelési eljárások összefüggései. A tanítói személyiség alakulása az iskolai munkában, a tanulók hatása a pedagógusra. A mesterségbeli tudás és az önismeret szerepe a mindennapi munkában. A pedagógus pálya etikai követelményei. A pályakezdés. Pedagógus szerepek, szerepkonfliktusok.
- Az iskolai nevelési folyamat. Jellemzői, belső szerkezete. A nevelési helyzetek komplexitása. A tanító és a gyermek a nevelés folyamatában. A nevelési folyamat sajátosságai az iskolázás kezdő és alapozó éveiben (a 6 – 12. életévig).
- A nevelés mint az értékközvetítés folyamata. Az érték fogalma a pedagógiában; az értékek típusai; hierarchiájuk. Homogén és plurális értékek, rendszerek. A Nemzeti alaptanterv értékrendszere. Az értékközvetítés folyamata és főbb tényezői.

Konfrontálódás és tolerancia az értékek világában. Kortárs csoportok mint értékközvetítő közegek.

- Az egyén testi-lelki egészsége, életmódja, az élet minősége mint alapvető érték. Az egészséges életmódra nevelés aktuális feladatai és eszközei.
- Az erkölcsi értékek közvetítése. Morális fejlődés és erkölcsi nevelés, magatartás és jellemfejlesztés. A 6-12 éves gyermekek erkölcsi tapasztalatai és erkölcsi tudatosságuk fejlettsége. Az erkölcsi tudatosság és az erkölcsös magatartás összefüggése. Az erkölcsi nevelés tartalmi dimenziói. Az erkölcsi nevelés módszerei.
- A természeti és társadalmi értékeket védő és teremtő magatartás formálása. A fenntartható fejlődésre nevelés. A civil társadalom értékei: a demokrácia, az állampolgárság, a politikai kultúra.
- A műveltség mint alapérték. A műveltség korszerű értelmezése, forrásai; az iskola műveltség-átszarmaztató funkciója.
- Az egyén és közösség mint érték. Az én- és a társas kompetenciára, a személyiség autonómiájára és szabadságára vonatkozó értékek fejlesztése. Csoportjelenségek a nevelés folyamatában. A közösség alakulása, fejlesztése. Közös célok, tevékenység és érdekek, a csoportkohézió hatása a teljesítményre és önszerveződésre. Versengés és a kooperáció a gyermekcsoportokban. Az osztályközösség és az önkormányzat.
- Az esztétikai értékek világa. Az esztétikum szerepe az ember életében és a nevelésben. Az ízlés fejlesztése. Az esztétikum megnyilvánulási formái és a nevelés feladatai.

A tantárgy fogalomrendszere: egységesség és differenciálás a nevelésben, integrált és multikulturális nevelés; család, nukleáris család, nagy család, egyszülős család; iskola, iskolatípusok; az iskola szervezete, légköre, pedagógusszerepek; individuum, közösség, társas kapcsolatok; érték, szubjektív érték, erkölcs, erkölcsiség; testi-lelki egészség; műveltség; esztétikum, ízlés.

A tantárgyelem *feldolgozása* a félév folyamán csoportos- és egyéni iskolai gyakorlattal egészül ki. Az oktatás során az elméleti ismeretek elmélyítése, alkalmazása az alábbi gyakorlatok szervezésével történik: nevelési (óvodai, iskolai) helyzetek elemzése; az iskolai életet szabályozó dokumentumok elemzése (a NAT, az Iskolai Pedagógiai Program); tematikus bibliográfia, évfolyamdolgozat készítése; folyóirat-figyelés, cikk ismertetés; a szakirodalom feldolgozása, megvitatása; látogatás az alternatív iskolákban; filmek, videófelvételek elemzése.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- **ismerjék** a neveléstudomány alapfogalmait, összefüggéseit;
- a legjelentősebb hazai és nemzetközi pedagógiai irányzatokat, az alternatív iskolák nevelési koncepcióját;
- az elemi szintű iskola állami dokumentumait, a nevelő-oktató munka alapidokumentumait, az iskola szervezeti tagolódását, működését, a működést meghatározó belső dokumentumokat;
- a pedagógusethika alapvető normáit, s ezek szerint készüljenek hivatásukra;
- az iskolakezdés gyakorlati pedagógiai teendőit, legyenek képesek feltárni a gyermekek iskoláskor előtti tapasztalatait, szokásait, képességeik szintjét, legyenek tájékozottak a családokban és az óvodában preferált értékekről;
- legyenek **képesek** neveléstudományi ismereteiket szakszerűen kifejtetni, és azokat a szakirodalommal, a neveléstudomány kutatási eredményeivel alátámasztani;

- a sikeres kommunikációra, az egyénnel és az egész tanulócsoporthal való kapcsolatteremtésre, rendelkezzenek a konfliktusok hatékony kezeléséhez szükséges eszköztárral;
- a tanulók személyiségének és teljesítményének megismerésére és ezek alapján tanítványaik differenciált fejlesztésére;
- előítélet-mentesen multikulturális nevelésre.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

A tantárgyelemmel kapcsolatos minőségbiztosítás részeként

- folyamatosan frissítjük a szakirodalmat az irodalomjegyzékben;
- törekedünk a szakirodalmi háttér könyvtári biztosítására is;
- szoros kapcsolatot tartunk a közoktatási szakterület képviselőivel, s szükségleteiket, igényeiket figyelembe vesszük a tananyag feldolgozásában, kiegészítésében;
- figyelemmel kísérjük a tananyaggal kapcsolatos rokntudományok (pszichológia, axiológia, etika) új tudományos eredményeit, illetve a tantárgyelem oktatására a szakterülettel alkotó (kutatói) kapcsolatban is álló oktatókat kérünk fel, akik biztosítják a kutatási eredmények folyamatos beépítését a tananyagba;
- biztosítjuk a párhuzamos gyakorlati képzés tapasztalatainak feldolgozását a tananyaggal összefüggésben;
- támaszkodunk a rendszeres hallgatói visszajelzésekre.

SAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A tantárgyelem hozzájárulhat a *Fejlesztő tanító* szakirányú szak megalapozásához azokkal az **ismeretekkel**, amelyek

- a nevelési folyamat lényegére, tervezésére és megszervezésére,
- az értékekre nevelés iskolai folyamataira irányulnak;

olyan **szemléletmód** alakításával, amely

- a gyermek fejlesztését – ismerve az adott korosztály jellemzőit is – a maga sajátos egyediségében képzei el,
- az iskola alapvető feladatának tartja a társadalmi esélyegyenlőség növelését, az optimális körülmények megteremtését a sajátos nevelési igényű gyerekek neveléséhez;

azoknak a **képességeknek** a fejlesztésével, amelyek

- megnyilvánulnak a pedagógus reflektív gondolkodásmódjában,
- a hátrányos helyzetű gyerekek iránt érzett empátiájukban.

A tantárgyelem adhat indíttatást a *Szakovizsgára felkészítő* szakirányú szakhoz is, amennyiben megismerteti a hallgatókat a közoktatás alapvető irányítási dokumentumaival, az iskolarendszer működésével, az iskolai folyamatok társadalmi meghatározottságával.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:

A tantárgyelemből az *Ifjúságsegítő* felsőfokú szakképzés keretében a hallgatók 1 kreditet szerezhhetnek, az alábbi tartalommal:

- *Pedagógiai elméletek*; a nevelésre vonatkozó hétköznapi és tudományos elméletek; az egyéni integrált pedagógiai elméletek szerveződése, jellemzői.
- *A laikus és a professzionális nevelés*. A laikus nevelés legfontosabb színtere: *a család*. A család a változó világban. A család szerkezete, családtípusok, családi szerepek. Értékrendek családban. A család funkciói. A családi és iskolai szocializáció, nevelés kölcsönhatása; a család társadalmi hatásokat szűrő és közvetítő szerepe. A család és az iskola intézményesült kapcsolatrendszer, az együttműködés tartalma és szervezeti lehetőségei. Feszültségek, konfliktusok és feloldási módok a kapcsolatban.
- A professzionális nevelés legfontosabb színtere: *az iskola*. Alapelvek (Egységesség és differenciálás nevelésben, integrált nevelés, multikulturális nevelés.)
- Iskolaelméletek és iskolatipológiák
- Az iskola mint szervezet
- Az iskola pedagógiai funkciói. Az iskolai szervezet tagolódása, a szervezet működéséhez kapcsolódó funkciók és előírások; a pedagógusok – a tanulók és a szülők jogai és kötelei; az iskola működését meghatározó, belső készítésű dokumentumok (IPP, SzMSz, Házirend); az iskolák működési sajátosságai a kulturális, etnikai vallási pluralizmus körülményei között; a tanítói hivatás – tanítói mesterség. A tanító szakmai tudása, értékrendje, hatékonysága; a pedagógiai klíma és a nevelési eljárások összefüggései. A tanítói személyiség alakulása az iskolai munkában, a tanulók hatása a pedagógusra. A mesterségbeli tudás és az önismeret szerepe a mindennapi munkában. A pedagógus pálya etikai követelményei. A pályakezdés. Pedagógus szerepek, szerepkonfliktusok.
- Az iskolai nevelési folyamat. Jellemzői, belső szerkezete. A nevelési helyzetek komplexitása. A tanító és a gyermek a nevelés folyamatában. A nevelési folyamat sajátosságai az iskolázás kezdő és alapozó éveiben (a 6-12. életévig).

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bagdy Emőke – Telkes József (1988): Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Tankönyvkiadó, Bp.
2. Bábosik István (2004): Neveléstudomány. Nevelés az Európai Unióban. Osiris Kiadó, Bp.
3. Gibbs, J. (1999): Kísérlet Kohlberg és Hoffman moralitáselméletének integrációjára. In: Kulcsár Zsuzsa (szerk.): Morális fejlődés, empátia és altruizmus. ELTE Eötvös Kiadó, Bp. 193 – 235.
4. Iskola és pluralizmus. (szerk.: Mihály Ottó) (1989) Edukáció, Bp.
5. Mihály Ottó (1998): Bevezetés a nevelésfilozófiába. Okker Kiadó, Bp.
6. Nagy József (2000): XXI. századi nevelés. Osiris Kiadó, Bp.
7. Neveléstudomány az ezredfordulón (szerk.: Csapó Benő és Vidákovich Tibor) (2001) Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
8. Vargáné Fónagy Erzsébet (szerk.) (2003): Neveléstudományi szöveggyűjtemény. Student Kiadó, Bp.
9. Zrinszky László (2000): Iskolaelméletek és iskolai élet. Okker Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Cziike Bernadett (szerk.) (1997): Fejezetek az alternatív nevelés gyakorlatából. OPKM, Bp.

2. Gordon, Th. (1994): Tanítsd gyermeked önfegyelemre, Studium Effektive, Bp.
3. Golnhofer Erzsébet – Nahalka István (szerk.) (2001): A pedagógusok pedagógiája. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
4. Hunyady Zsuzsa (2003): Társas kapcsolatok az iskolai közösségben. In: Tanítás-tanulás-értékelés. (szerk.: István Bábosik-Richard Olechowski) Peter Lang, a tudományok európai kiadója, Wien 151 – 167.
5. Khan – Svik, G. (2003): Az iskola a "multikulturális" társadalomban. In: Tanítás-tanulás-értékelés (szerk.: István Bábosik-Richard Olechowski) Peter Lang, a tudományos európai kiadója, Wien 38 – 61.
6. Klein Sándor – Farkas Katalin (1987): A fegyelemről. = Neveléstudomány. VI. évf. 2. iskolakutatás.
7. Mészáros Aranka (szerk.) (2000): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. ELTE Eötvös Kiadó, Bp.
8. Szekszárdi Júlia (szerk.) (2001): Nevelési kézikönyv nem csak osztályfőnököknek. OKI Kiadó-Dinasztia Tankönyvkiadó, Bp.
9. Több út. Alternativitás az iskolázás első éveiben. (szerk.: Kereszty Zsuzsa – Tordáné Hajabács Ilona) (1993) BTF, Bp.
10. Zrinszky László (2002): Neveléstudomány. Műszaki Könyvkiadó, Bp.

NEVELÉSELMÉLET II.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Neveléselmélet II.	0+1	1	gyj	K	IV.	Neveléselmélet I.!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- megalapozza a hallgatók elméleti és módszertani kultúráját és pedagógiai kompetenciáját; továbbá olyan korszerű tanítói műveltség, szemlélet és irányultság kialakítását, amely képessé teszi a hallgatókat a 6-12 éves tanulók nevelésére és oktatására, a nevelési feladatok hatékony megoldására;
- ismertesse a neveléselmélet alapfogalmait, megalapozza a hallgatók tudását az iskolai értékszocializációról, a nevelési folyamat tartalmáról és szerkezetéről, a nevelési módszerről, eljárásokról;
- járuljon hozzá a hallgatók pedagógiai én-képének fejlesztéséhez. Inspirálja őket a gyermekekre tudatosan figyelő, neki támaszt és modellt nyújtó, az iskolai osztállyal/csoporttal hatékonyan együttműködő tanítói attitűd elfogadására, kialakítására.

TANANYAG:

- *A nevelés eszközrendszere*
A személyiségformálás direkt és indirekt módszerei. Szociális technikák. A személyesség, az intimitás, a bizalom, az elfogadás szerepe a tanító és gyermek kapcsolatában.
- Fegyelem és önfegyelem. A fegyelem szintjei: tekintélyelvű fegyelem, tudatosan elfogadott viselkedési normák betartása, közösen kialakított rend, belső önfegyelem. Az iskolai fegyelem/figyelmeztetlenség. A figyelmeztetlenség okai, formái (alkalmi rendzavarások, „balhék” és anomikus rendzavarás). A figyelmeztetés mint rövid távú kontroll, s mint hosszú távú nevelési feladat. Az önfegyelemre nevelés.
- Konfliktusok az iskolában. A konfliktusok szerepe a pedagógiai folyamatban; lehetséges megoldási módjaik. A konfliktuskezelés tanítása-tanulása.
- *A nevelés tervezhető elemei és az eredményesség megállapítása.* A nevelés tervezésének lehetősége és szükségessége: a tervezés szintjei. Az osztályfőnök, osztálytanító kitüntetett szerepe a nevelés hatásrendszerének megtervezésében.
- A nevelés eredményeinek vizsgálata. A viszonyítás mint az eredményvizsgálat lényege. A mérés és becslés az eredményvizsgálatban. Neveltségi mutatók egyéni és csoport szinten.
- Az iskola munkájának minősége. A minőség fogalma a pedagógiai munkában; a minőség biztosítása; minőségbiztosítási koncepciók, eljárások.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- **ismerjék** a személyiségformálás közvetlen és közvetett hatásrendszerét,
- a nevelés tervezése, szervezése és eredményessége megállapításának lehetséges módjait,
- ismerjék fel és legyenek **képesek** az iskolai konfliktusok elemzésére, tudjanak megoldási terveket készíteni, gyakorlati képzésük során próbálják ki azokat.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

A tantárgyelemmel kapcsolatos minőségbiztosítás részeként

- folyamatosan frissítjük a szakirodalmat az irodalomjegyzékben;
- törekedünk a szakirodalmi háttér könyvtári biztosítására is;
- szoros kapcsolatot tartunk a közoktatási szakterület képviselőivel, s szükségleteiket, igényeiket figyelembe vesszük a tananyag feldolgozásában, kiegészítésében;
- biztosítjuk a párhuzamos gyakorlati képzés tapasztalatainak feldolgozását a tananyaggal összefüggésben;
- támaszkodunk a rendszeres hallgatói visszajelzésekre.

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A tantárgyelem hozzájárulhat a *Fejlesztő tanító* szakirányú szak megalapozásához azokkal az **ismeretekkel**, amelyek

- a nevelési folyamat lényegére, tervezésére és az eredményesség megállapítására,
- az iskolai konfliktusok megismerésére, feltárására irányulnak;

olyan **szemléletmód** alakításával, amely

- a konfliktusokat az emberi folyamatok természetes részének tekinti, az iskola alapvető feladatának tartja a gyerekek konfliktus megoldási stratégiáinak, technikáinak a fejlesztését;

azoknak a **képességeknek** a fejlesztésével, amelyek

- megnyilvánulnak a pedagógus reflektív gondolkodásmódjában,
- a konfliktusos helyzetek kreatív kezelésében.

A tantárgyelem adhat indítást a *Szakvizsgára felkészítő* szakirányú szakhoz is, amennyiben megismerteti a hallgatókat a közoktatási szervezetekben létrejövő konfliktusokkal.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:

A tantárgyelemből az *Iffúságsegítő* felsőfokú szakképzés keretében a hallgatók 1 kreditet szerezhetnek, az alábbi tartalommal:

- Fegyelem és önfegyelem. A fegyelem szintjei: tekintélyelvű fegyelem, tudatosan elfogadott viselkedési normák betartása, közösen kialakított rend, belső önfegyelem. Az iskolai fegyelem/figyelmeztetlenség. A figyelmeztetlenség okai, formái (alkalmi rendzavarások, „balhék” és anomikus rendzavarás). A figyelmezés mint rövid távú kontroll, s mint hosszú távú nevelési feladat. Az önfegyelemre nevelés.
- Konfliktusok az iskolában. A konfliktusok szerepe a pedagógiai folyamatban; lehetséges megoldási módjaik. A konfliktuskezelés tanítása-tanulása. Szervezeti konfliktusok.
- Az iskola munkájának minősége. A minőség fogalma a pedagógiai munkában; a minőség biztosítása; minőségbiztosítási koncepciók, eljárások.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Gordon, Th. (1989): T.E.T. A tanári hatékonyság fejlesztése. Gondolat Kiadó, Bp.
2. Gordon, Th. (1994): Tanítsd gyermeked önfegyelemre. Studium Effektive, Bp.
3. Hunyady Györgyné – M. Nádas Mária (2004): Pedagógiai tervezés. Comenius Bt., Pécs
4. Katona Nóra – Szító Imre (1988): Az iskolai fegyelem pszichológiai kérdései. In: Iskolapszichológia (szerk.: Porkolábné Balogh Katalin) Tankönyvkiadó, Bp. 196 – 216.
5. Kósáné Ormai Vera (1998): A mi iskolánk. AduPrint Kiadó, Bp.
6. Szekszárdi Ferencné (1992): Gyermekek – tanítók – szülők. Tanítók Kiskönyvtára 4. IFA-MKM-BTF, Bp.
7. Szekszárdi Júlia (2002): Konfliktusok pedagógiája. Veszprémi Egyetemi Kiadó, Veszprém
8. Vargáné Fónagy Erzsébet (szerk.) (2003): Nevelélméleti szöveggyűjtemény. Student, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Mészáros Aranka (szerk.) (2000): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. ELTE Eötvös Kiadó, Bp.
2. Hunyady Györgyné – Szekszárdi Júlia (1998): Konfliktusok az iskolában. Budapesti Tanítóképző Főiskola Továbbképző Füzetek 4. Bp.

NEVELÉSELMÉLET III.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Neveléselmélet III.	0+1	1	m	K	IV.	Neveléselmélet II.

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- megalapozza a hallgatók elméleti és módszertani kultúráját;
- fejlessze a nevelési helyzetek, pedagógiai jelenségek oksági összefüggéseinek megfigyeléséhez, szakszerű elemzéséhez szükséges pedagógiai műveltséget, kritikai szellemet és önállóságot;
- alapozza meg és fejlessze a hallgatók pedagógiai kreativitását;
- adjon alapot a pedagógiai tapasztalatok szaktudományos szintű elemzéséhez, a pedagógiai jelenségek tudatos értelmezéséhez.

TANANYAG:

- A neveléstudományi kutatás paradigmái;
- a kutatás folyamata;
- a kutatás módszerei;
- az adatok kvalitatív és kvantitatív elemzése, az adatok bemutatása;
- elsődleges eredmények;
- az eredmények értelmezése, összevetése a hipotézissel;
- a pedagógiai konzekvenciák megfogalmazása.

Gyakorlati feladat: egy empirikus vizsgálat megtervezése és lebonyolítása, feldolgozása.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató

ismerje

- a pedagógiai kutatás célját, a lehetséges kutatási stratégiákat;
- a kutatási módszereket és
- a feldolgozási eljárásokat;

legyen képes

- önállóan beszámolni kutatási eredményeket közzé tevő szacikkekről;
- oktatói segítséggel pedagógiai témák, problémák kutatására, illetve különböző eredményvizsgálatok elemző-értékelő bemutatására, összegzésére.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- olyan oktatók biztosítása, akik megfelelően jártasak a pedagógiai kutatásban, s képesek világosan, áttekinthetően bemutatni a kutatás alapvető kérdéseit;
- a tantárgyelem oktatása erősen gyakorlati jellegű legyen, törekedni kell a tananyagba beépíteni a legfrissebb kutatások eredményeit;
- számítnunk a hallgatók visszajelzéseire is.

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

Közvetlenül nincs kapcsolódása (a jelenlegi tervekben szereplő) szakirányú továbbképzési szakokkal, de ez a stúdium hozzájárul olyan kompetenciák fejlesztéséhez, amelyek a szakirányú szakok esetében is alapvetően fontosak: különösképpen a pedagógiai jelenségek

szakszerű elemzése, a kutatásokról szóló publikációk értelmezése, a pedagógiai források szakszerű használata.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:
(Nem releváns szempont.)

KÖTELEZŐ IRODALOM:

- Falus Iván és mtsai (2000): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
- Szabolcs Éva (2001): Kvalitatív kutatási metodológia a pedagógiában. Kutatás-módszertani kiskönyvtár. Műszaki Könyvkiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

- Falus Iván – Ollé János (2000): Statisztikai módszerek pedagógusok számára. OKKER Kiadó, Bp.

ÖSSZEVONT PEDAGÓGIA – PSZICHOLÓGIA SZIGORLAT

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat			Sz	K	IV.	Bevezetés a pszichológiába! A személyiség fejlődése és alakulása I. A személyiség fejlődése és alakulása II. Pedagógiai szociálpszichológia!Neveléstörténet! Általános pedagógia és didaktika! Nevelélmélet I.! Nevelélmélet II.! Nevelélmélet III.!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

hogy a hallgatók integráltan áttekinthessék a pszichológia és pedagógia kurzusok során tanultakat, s ennek nyomán összefüggésben szemléljék a gyermekre, a gyermek fejlesztésére, az intézményes nevelésre vonatkozó pszichológiai és pedagógiai tudást.

TANANYAG:

A fejlődés és a nevelés biológiai és pszichológiai alapjai. A nevelhetőség kérdései.

A fejlődés fogalma

Az öröklődés szerepe a fejlődésben és a nevelésben

A környezet szerepe a fejlődésben és a nevelésben

A fejlődés interakciós felfogása

Az érés és a tanulás szerepe a fejlődésben

Folyamatosság és szakaszosság a fejlődésben

A fejlődés eltérő üteme, egyéni különbségei

A fejlődés átfogó elméletei:

Freud elmélete a pszichoszexuális fejlődésről

Erikson elmélete a személyiség pszichoszociális fejlődéséről

Piaget elmélete a kognitív fejlődésről

Nézetek az ember nevelhetőségéről a nevelés történetében

A személyiség fejlődésének és fejlesztésének alapjai

A személyiség fogalma

Személyiségelméletek:

típustanok

vonáselméletek

pszichoanalitikus elmélet

tanuláselméleti megközelítés

humanisztikus megközelítés

Az egészséges, harmonikus személyiség jellemzői

Az elhárító mechanizmusok

A nevelés különböző értelmezési lehetőségei

A nevelési célok forrása és szintjei

A nevelés mint céltudatos és nem tudatos hatások egysége

Az oktatás – zárt oktatás, nyílt oktatás

Az oktatás céljai és forrásai

- A tanítás és a tanulás sajátosságai a zárt oktatás körülményei között
- A tanítás és a tanulás sajátosságai a nyílt oktatás körülményei között
- A sajátos nevelési igényű gyermekek a nevelés folyamatában

Nevelés a családban. A család szerepe a fejlődésben

- A modern család kialakulásának történeti előzményei
- A család szerkezete
- A család funkciói
- A család mint rendszer működése
 - Az alrendszerek funkciói
 - A szabályok szerepe a család működésében
 - Kommunikációs mintázatok a családban
- A családi élet változása, a családi élet szakaszai
- Az anya-gyermek kapcsolat meghatározó szerepe a fejlődésben
 - Az anya-gyermek kapcsolat alakulása
 - Az anya-gyermek kötődés mint a későbbi társas kapcsolatok mintája – Bowlby kötődés-elmélete
 - Az anya hiányának hatása a gyermek fejlődésére
- Nevelési stílusok, attitűdök a családban
- A szocializáció folyamata
- A család és az iskola kapcsolata, különös tekintettel a képviselt értékekre és a kapcsolattartás formáira
- A családot segítő személyek, intézmények

Az iskola mint a professzionális nevelés legfontosabb színtere

- Az iskola pedagógiai funkciói
- Az iskola mint szervezet
 - Az iskola szervezeti tagolódása (tagozatok, osztályok); a szervezet működéséhez kapcsolódó funkciók és előírások: a pedagógusok jogai és kötelességei; az osztályfőnök speciális feladatköre; a tanulók jogai és kötelességei; a szülők jogai és kötelességei
 - Az iskola működését meghatározó, belső készítésű dokumentumok: SzMSz, IPP, Házi rend, MIP
 - Az iskolák működési sajátosságai az egységesség, a pluralizmus körülményei között
- Társas kapcsolatok az iskolában
 - A társas kapcsolatok fejlődése (kisiskolás kortól serdülőkorig)
 - Az iskolai osztály mint csoport. Csoportdinamikai jelenségek az osztályban
 - Társas hatások a tanítás folyamán: versengés és kooperáció
 - A kooperatív tanulásszervezés pszichológiai sajátosságai
 - Konfliktusok a pedagógiai folyamat szereplői között
 - Az osztályon belüli kapcsolatrendszer megismerése és alakítása
- Egyén és közösség az iskolában
 - A tömeg, a csoport és a közösség pedagógiai szempontú elkülönítése
 - A társas kapcsolatok az értékek és a társas kompetencia fejlődése szempontjából

Tanítás-tanulás az iskolában

- A tanulás pszichológiai értelmezése — humán tanulási alapfolyamatok
 - klasszikus kondicionálás lényege
 - operáns kondicionálás lényege
 - komplex tanulás, belátásos tanulás

motoros tanulás

verbális tanulás (emlékezés – rövid- és hosszú távú memória – felejtés)

a szociális tanulás és módjai

A tanulás pedagógiai értelmezése. A természetes és az intézményes tanulási folyamat sajátosságai.

Tanulási stílus, tanulási stratégiák.

A motiváció szerepe a tanulásban. Az igényszint és a teljesítménymotiváció; siker és kudarc a tanulásban.

A tanulás pedagógiai körülményei:

a tanulás tárgyi körülményei;

az osztály mint a tanítás-tanulás szociális terepe, szervezeti kerete;

a tanítás-tanulás szervezeti formája

a tanítási óra

a tanítási órákat összekötő megoldások: egésznapos oktatás, napközi, tanulószoba,

önálló otthoni tanulás

tanulmányi kirándulás, erdei iskola

az oktatás szervezési módjai

a frontális munka

a csoportmunka

a párban folyó tanulás

az egyéni munka különböző változatai.

Didaktikai feladatok az oktatás folyamatában: motiválás, ismeretszerzés, alkalmazás, rögzítés, rendszerezés, ellenőrzés, értékelés.

A pedagógiai folyamat módszerei

A módszer fogalmának értelmezése; a módszerek megválasztásának szempontjai

A tanári és a tanulói módszerek, eljárások a tanítás-tanulás folyamatában

A közlés módszerének változatai

A megbeszélés módszerének sajátosságai

A bemutatás szerepe és változatai a pedagógiai folyamatban

A tevékenykedtetés mint a pedagógiai folyamat alapvető módszere

Tervezés a pedagógiában

Tervszerűség és spontaneitás a pedagógiai gyakorlatban

Változások a gyermekek pszichikus fejlődésében 5–7 éves korban

Az iskolára való alkalmasság fogalma, jellemzői, átmenet az óvodából az iskolába

Az intellektuális képességek eltérő fejlődése

A differenciált fejlesztés pszichológiai alapjai

A nevelés tervezésének szintjei:

az iskola pedagógiai programja,

a csoport számára történő tervezés,

az egyéni terv.

Az oktatás tervezési szintjei:

a tanterv értelmezése, szerepe,

az alsófokú oktatás tantervtörténete,

a nemzeti alaptanterv /NAT/ és a helyi tanterv,

a központi kerettanterv,

a tanmenet különböző fajtái,

a tématervezés: tematikus terv, projektterv, epochaterv,

készülés a tanítási órára.

A megismerési funkciók fejlődése/fejlesztése

A megismerési funkciók (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezés) fejlődése a magzati kortól a serdülőkorig – a kompetens magzat, csecsemőkor, kisgyermekkor, óvodáskor, iskoláskor, prepubertás kor, serdülőkor

Az intellektuális képességek (gondolkodás, képzelet) fejlődése csecsemőkortól serdülőkorig – Piaget elmélete a kognitív fejlődésről

Az intelligencia és a kreativitás fogalma, összetevői

Az intelligencia és a kreativitás vizsgálati módszerei

Az iskola szerepe az intellektuális képességek fejlesztésében

Interakció és kommunikáció a pedagógiai folyamatban

Az interakció és a kommunikáció értelmezése, jellemzői a pedagógiai folyamatban

A verbális és nemverbális kommunikáció jellegzetességei a tanítási órán

A társas megismerés, a személypercepció folyamata a nevelésben

A nevelés mint attitűdformáló folyamat.

Az attitűdök és a sztereotípiák szerepe a nevelésben

A Pygmalion-hatás

A társas befolyásolás iskolai jelenségei

Irányítás és fegyelmezés az osztályteremben

Viselkedési és magatartási nehézségek

Pedagógusok és tanulók a pedagógiai folyamatban

A pedagógiai helyzet, a nevelési viszony

A pedagógus szerep változásai. Mai dilemmák: tekintélyelvűség és/vagy tekintélyellenesség; hierarchia és/vagy együttműködés

A pedagógus személyisége és képességei

A pedagógus mint vezető: nevelési stílus és légkör

A gyermek hatása a pedagógusra és a pedagógiai folyamatra

Az iskolakezdés speciális kérdései, folyamatai

A társas megismerés és az attitűdök szerepe a pedagógiai folyamatban

Az iskola mint az értékközvetítés terepe

Az érték pedagógiai értelmezése; objektív és szubjektív értékek.

Értékközvetítés vagy értékorientáció?

Az erkölcsi értékek és az iskolai nevelés

Morál – moralitás.

Erkölc – jog – gazdaság.

Az erkölcs forrásai.

Az erkölcsi szocializáció

Az erkölcsi fejlődés szakaszai Piaget és Kohlberg nyomán

Az erkölcsi nevelés folyamata.

Az erkölcsi tapasztalatok, az erkölcsi tudat, az erkölcsi viselkedés és a magatartás viszonya.

Az esztétikai értékek és az iskolai nevelés

Az esztétikum értelmezése.

Az esztétikai élmények forrásai, területei.

Az esztétikumra való érzékenység növelése a befogás és a kifejezés alkalmainak biztosításával.

Az iskola szerepe az esztétikai értékek iránti érzékenyítésben, különös tekintettel az emberi magatartásban, a kapcsolatokban megjelenő esztétikumra.

Ökológiai értékek

A környezettudatos magatartás és az iskola

A környezettudatos magatartás mint erkölcsi és esztétikai érték.

Tapasztalatok, tudatosítás, tényleges tevékenység az osztályteremből induló, egyre bővülő körben.

Reformpedagógiai irányzatok a XX. században

A reformpedagógia mint nemzetközi pedagógiai mozgalom értelmezése.

A reformpedagógiai koncepciók személyiségelméleti háttere.

A reformpedagógia mint a teljes XX. századon végighúzódó pedagógiai gondolkodási rendszer, a nevelés és gyermekfelfogás változásai.

A XX. századi neveléseméleti modellek jellegzetességei.

Két szabadon választott reformpedagógiai irányzat bemutatása pszichológiai, pedagógiai szempontból

A reformpedagógiai és az alternatív iskolák a magyar iskolaügyben a nevelés történetében és jelenleg.

A testi-lelki egészség védelme az iskolában

Az egészség értelmezése, az iskola mint a résztvevők testi-lelki egészségét veszélyeztető „munkahely”.

A pedagógusok testi-lelki egészsége mint a fejlesztő hatásrendszer alapja.

Foglalkozási ártalmak a pedagógus pályán.

Prevenció, korrekció.

A harmonikus személyiségfejlődés – elaborációs lehetőségek gyermekkorban: játék, rajz, mese

A játéktevékenység fejlődése és a játék szerepe a fejlődésben, az élmények feldolgozásában

A mese és a képzelet, a mese szerepe a világ megismerésében, az érzelmek feldolgozásában

A rajzolás fejlődése, az érzelmek és az élmények megjelenése a rajzokban

A tanulók testi-lelki egészségét veszélyeztető tényezők

Az egészségtelen tárgyi iskolai környezet.

A tartalmi maximalizmusból, a gyerekekkel való bánásmódból, a tanulók egymás közötti kapcsolataiból, az iskolai életet meghatározó nézetekből, szokásokból adódó abszolút és relatív ártalmak.

A gyermek és a stressz.

Elméleti és gyakorlati bevezetés a testi, lelki egészség megóvásának, megőrzésének eljárásaiba.

Az ember és a stressz. Megküzdési mechanizmusok és kudarcaik.

Értékelés a pedagógiai folyamatban

Az énkép fogalma, az énkép fejlődése

A visszacsatolás mint az énkép alakításának egyik feltétele

Az énkép jelentősége a fejlődési/fejlesztési folyamatban

A jutalmazás és a büntetés szerepe a nevelésben

Az iskolai értékelés funkciói

Az értékelés fajtái

Az iskolai értékelés pszichológiai vonatkozásai

a tanulók aktuális teljesítményére ható pszichológiai tényezők

siker és kudarc attribúciója
az énkép összefüggése az iskolai teljesítménnyel
az értékelés mint motiválás: a külső jutalmazás hatása a belső motivációra
Az értékelés területei és módjai
Az osztályozás
Az osztályozás helyett vagy mellett alkalmazható/alkalmazandó értékelési módszerek
Az önértékelésre való megtanítás jelentősége és lehetőségei
Oktatási és nevelési eredményvizsgálatok

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje

- a neveléstörténet legfontosabb tényeit, a pedagógiai gondolkodás, valamint az egyetemes és magyar intézményes nevelés történetét, legyenek ismeretei elmúlt korok nevelési gyakorlatáról;
- a nevelésre vonatkozó legalapvetőbb elméleteket, a nevelés intencionális jellegét, a nevelési és oktatási folyamat tartalmára, tervezésére és megszervezésére vonatkozó legmodernebb felfogásokat;
- egy értékalapú pedagógiai koncepció részleteit, annak gyakorlati megvalósítási lehetőségeit;
- az iskola szerepét a társadalmi esélyegyenlőség növelésében;
- a fejlődés fogalmát, a fejlődéseméleteket; a fenntartható fejlődés pszichológiai értelmezését;
- a személyiségelméleteket,
- az alapvető szociálpszichológiai jelenségeket és magyarázatukat, valamint
- az egyéni fejlődés sajátosságait;

legyen képes

- pedagógiai és pszichológiai ismereteit összekapcsolni, alkalmazni komplex pedagógiai, pszichológiai helyzetek értelmezésére;
- a szakirodalom kritikus elemzésére és felhasználására.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

A tantárgyelem minőségbiztosítása sokrétű:

- kiterjed a tartalmára: a tananyag logikai elemzése alapján határozzuk meg a szigorlaton ellenőrzendő különböző ismereteket (tényeket, fogalmakat, összefüggéseket, személeti elemeket, szakirodalmat); szelekciójukban a képzés célja (a tanítói professzióra felkészítés) az irányadó;
- a tananyag ismeretén túl igényt tartunk a hallgató önálló véleményformálására is a legalapvetőbb pedagógiai és pszichológiai kérdésekben;
- a tantárgyelem tartalmát strukturált formában írásban a hallgatók rendelkezésére bocsátjuk legalább a vizsgát megelőző félévben;
- rendszeres konzultációs lehetőségen túl a negyedik félévben évfolyamszintű szigorlati felkészítést tartunk;
- az írásbeli vizsgarész több azonos súlyú, azonos elbírálású feladatlappal történik, a szóbeli feleletek bizottság jelenlétében zajlanak;
- a hallgatóktól rendszeres visszajelzést kérünk;
- a rendszeres évi tanári értékelés mellett 2-3 évenként a teljesítmények elemzését statisztikai eszközökkel is elvégezzük;

- a tantárgyelem tartalmi és formai megújítását, frissítését igény szerint, de legalább képzési ciklusonként egyszer elvégezzük.

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE: -

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA: -

KÖTELEZŐ IRODALOM:

A Pedagógia, Pszichológia tantárgyakban és a szigorlatban érintett tantárgyelemeknél megjelölt kötelező irodalom, különösen

1. Atkinson, R. – Atkinson, R. C. – Smith, E. E. – Bem, D. J. (1999): Pszichológia. Osiris-Századvég, Bp.
2. Bábosik István (2004): Neveléstudomány. Nevelés az Európai Unióban. Osiris Kiadó, Bp.
3. Cole, M. – Cole, S.R. (1997): Fejlődéslélektan. Osiris Kiadó, Bp.
4. Hunyady Györgyné – M. Nádas M. (2004): Pedagógiai tervezés. Comenius Bt. Pécs
5. Mészáros Aranka (szerk.) (2004): Az iskola szociálpszichológiai jelenségszövege. ELTE Eötvös Kiadó, Bp.
6. Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2000): Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe. Osiris Kiadó, Bp.
7. Zrinszky László (2002): Neveléstudomány. Műszaki Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

A Pedagógia, Pszichológia tantárgyaknál és az érintett tantárgyelemeknél megjelölt ajánlott irodalom, különösen

1. B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (szerk.) (1999): Pszichológia. Szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak. Trezor Kiadó, Bp.
2. Bálványos Huba (1998): Esztétikai-művészeti ismeretek, nevelés. Balassi Kiadó, Bp.
3. Falus Iván (szerk.) (1998): Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
4. Kósáné Ormai Vera (1998): A mi iskolánk. AduPrint Kiadó, Bp.
5. M. Nádas Mária (2001): Adaptivitás az oktatásban. Comenius Bt., Pécs
6. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (1993): Gyermeklélektan. Gondolat Kiadó, Bp.
7. Ranschburg Jenő (1993): Szeretet-erkölcs-autonómia, Integra-Projekt Kft., Bp.
8. Szekszárdi Júlia (szerk.) (2001): Nevelési kézikönyv nem csak osztályfőnököknek. OKI Kiadó-Dinasztia Tankönyvkiadó, Bp.
9. Tóth László (2000): Pszichológia a tanításban. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen
10. Vargáné Fónagy Erzsébet (szerk.) (2003): Neveléstudományi szöveggyűjtemény. Student, Bp.

A DIFFERENCIÁLÁS PSZICHOLÓGIÁJA ÉS PEDAGÓGIÁJA[†]

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A differenciálás pedagógiája	0+2	2	gyj	K	VI.	Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

Attitűdformálás: a differenciálás pedagógiájához szemléleti segítség nyújtása. Felkészíteni a leendő tanítókat az általános iskola 1-6. osztályáig a speciális oktatási-nevelési feladatok ellátására. Megértetni a hallgatókkal az átlagostól eltérő fejlődésmenet, a „másfajta” személyiségszerveződés eredetét. Jártassá tenni őket a pedagógiai diagnosztika módszereiben. Képessé tenni őket a differenciáló bánásmód alkalmazására, az egyéni fejlesztésre, a különböző nevelési helyzetek pszichológiai elemzésére. Ösztönözni a hallgatót a befogadó-integráló nevelésre-oktatásra. Fejleszteni és elmélyíteni a segítő-támogató attitűdöt az általánostól eltérően fejlődő tanulókkal és szüleikkel kapcsolatban.

TANANYAG:

Elméleti alapok

- Törvényi alapok (az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról, a 2003. évi LXI. törvény módosításaival egybeszerkesztve)
- A gyerekek közötti különbségek megismerése
- A gyermek megismerésének módszerei
- Másság, tehetség, differenciálás, szegregáció, integráció, inklúzió
- A fejlődési problémák dimenzionális megközelítése (intenzitás, időtartam, kiterjedés)
- Fejlődési zavarok (DSM – IV kategóriái szerint)
 - Szorongás, érzelmi-kapcsolati zavarok
 - Tanulási zavarok
 - Kommunikációs zavarok
 - A motoros koordináció zavarai
 - Pervazív fejlődési zavar
 - Figyelemhiány, diszruptív magatartási zavarok
 - A kiválasztás zavarai
 - Táplálkozási zavarok
 - Tic-zavarok
 - Mentális fogyatékoság
- A fejlődési zavarok megjelenési formái az iskolában
- A differenciálás mint a személyiségformálás hatékony eszköze
- A fejlődést megzavaró iskolai tényezők
- Prevenció, korrekció, kompenzáció, a megküzdés kombinált stratégiái

[†] A tantárgyelem leírása azonos a pszichológia tantárgyelemének leírásával; a tananyagtartalmak szerves egységet képeznek: a differenciáló nevelés jellemzőit mind a pszichológia, mind a pedagógia aspektusában vizsgálva.

- A pedagógus együttműködése a szülőkkel és a segítő szakemberekkel; a segítő intézmények
- Az iskolai differenciálás hazai gyakorlata
- A differenciált óratervek elemei s az elemek kapcsolata

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje fel:

- a differenciáló nevelés-oktatás szükségességét;
- a fejlődési zavarok pszichológiai, szociológiai, pedagógiai összefüggéseit;
- az átlagostól eltérő ütemben fejlődő gyermekeket;

Ismerje:

- a hazai közoktatás feladatait és stratégiáját, az 1 – 6. osztály nevelési, oktatási preferenciáit;
- a 6 – 12 éves korosztály differenciált személyiségformálásának folyamatát, tevékenységeit, azok tervezését, módszereit, a sajátos nevelési igényű és a hátrányos helyzetű gyermekek nevelésének specifikumait, a családdal való együttnevelés lehetőségeit; a tanulásirányítás módszereit és munkaformáit, az integrált és differenciált oktatás eszköztárát;

Legyen képes

- használni, alkalmazni pszichológiai ismereteit a tanítói munkában;
- az ismeretek önálló kritikus feldolgozására;
- a nevelési helyzetek, problémák kritikus elemzésére, konfliktushelyzetek megoldására, problémamegoldó technikák hatékony alkalmazására;
- a nevelő-oktató munka differenciált tervezésére, szervezésére, a tanulási folyamatok irányítására;
- a 6 – 12 éves gyermek személyiségének sokoldalú, differenciált fejlesztésére, az alapképességek és képességek kialakítására;
- a gyermekek családjával, szűkebb környezetével való együttműködésre;

Rendelkezzen

- önismerettel, együttműködési készséggel, személyi felelősségérzettel, minőség tudattal, fejlett kommunikációs képességgel;
- társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással;
- sikerorientáltsággal, ugyanakkor saját tevékenységének kritikus értékelésének képességével;
- csoportban való munkavégzés, a kollegialitás és a hatékony munkaszervezés készségével;
- fogadja el a másságot, rendelkezzen toleranciaképességgel.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- A témában kiválóan képzett, nagy gyakorlattal rendelkező szakemberek bevonása a tantárgyelem oktatásába; a pszichológia és a pedagógia integráltsága miatt a tantárgy oktatója egy csoportban két személy is lehet: az Elméleti alapok és A differenciálás mint a személyiségformálás hatékony eszköze blokkokat más-más oktató is taníthatja - szakmai felkészültségének megfelelően
- A tananyag tartalmának megfelelő profillal működő intézmények biztosítása (hospitálás, bemutatás).
- Kurrens szakmai anyagok, tanulmányok, publikációk, filmek, információhordozók feltárása, rendelkezésre bocsátása.

- A hallgatók attitűdjének, készségeinek, ismereteinek folyamatos figyelemmel kísérése, az ellenőrzés biztosítása.
- Önálló hallgatói munkavégzés konzultálása.
- Az intézménylátogatás szempontjainak kidolgozása (testi, érzékszervi, beszéd- és értelmi fogyatékos gyermekek intézményei, nevelési tanácsadó, családgondozó stb.).
- A hallgatók visszajelzéseinek visszacsatolása, beépítése az oktatási folyamatba.

A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A differenciálás pszichológiája és pedagógiája tantárgyelem segíti ismeretek elsajátítását:

- a 6 – 12 éves sajátos nevelési igényű gyermekek körében;
- a differenciálás lehetőségeinek területén;
- az integráló és inkluzív nevelés területén;

készségek kimunkálását:

- a differenciáló nevelés/oktatás tervezésére, szervezésére;

pozitív attitűd alakítását:

- a másság, a személyiség sajátos szerveződésének megnyilvánulásai iránt;

képességek fejlődését:

- a szülőkkal való hatékony együttműködésre.

Ezen ismeretek, készségek, attitűdök, képességek továbbfejlesztése történhet a Fejlesztő (differenciáló) tanító szakirányú továbbképzésben.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:

Ismeretek

- a 0 – 3 (0 – 6) éves korú, sajátos nevelési igényű gyermekek körében;
- a korai fejlesztés lehetőségeiről;
- az integráló és inkluzív nevelés területén 0 – 3 éves korú gyermekeknél;

Készség

- a differenciáló nevelés/oktatás tervezésére, szervezésére;

Pozitív attitűd alakítása:

- a másság, a személyiség sajátos szerveződésének megnyilvánulásai iránt;

Képesség fejlődését:

- a szülőkkal való hatékony együttműködésre.

Ezen ismeretek, készségek, attitűdök, képességek megalapozása történik a *Csecsemő és kisgyereknevelő – gondozó; Kisgyermeknevelő* szakokon 0 – 3 éves korú gyermekeknél; ezek továbbfejleszthetők *A differenciálás pszichológiája és pedagógiája* tantárgyelemben.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

Csányi Yvonne – Perlusz Andrea (2001): Integrált nevelés – inkluzív iskola. In: Báthory Zoltán – Falus Iván (szerk.): Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Osiris Kiadó, Bp. 314 – 332.

Hunyady Györgyné (szerk.) (2003): Differenciált fejlesztés – kooperatív tanulás. ELTE TÓFK jegyzet

Kagan, S. (2001): Kooperatív tanulás. Ökonet Kft., Bp.

Martonné Tamás Márta (szerk.) (2002): Fejlesztő pedagógia (A fejlesztés főbb elméletei és gyakorlati eljárásai). ELTE Eötvös Kiadó, Bp.

Mesterházi Zsuzsa – Gereben Ferencné (2001): A tanulási nehézségek – a nehezen tanuló gyermek. In: Báthory Zoltán – Falus Iván (szerk.): Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Osiris Kiadó, Bp. 333 – 51.

Vekerdy Tamás (2003): Milyen iskola kell a gyermeknek? Filum Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Csapó Benő (2004): Tudás és iskola. Műszaki Könyvkiadó
2. Gereben Ferencné – Kereszty Zsuzsa (1996): Különböznek. Differenciálás kisiskolás korban. BTF
3. Gósy Mária (1996): Gyermekkori beszédészlelési és beszédmegértési zavarok. Bp.
4. Henning, Köhler (2003): Rossz gyerekek pedig nincsenek. Szépnapi könyvek
5. Kolozsváry Judit (2002): „Más” gyerek, „más” szülő, „más” pedagógus. Okker Kiadó, Bp.

Folyóiratok:

- Átmenetek (Boa)
- Fejlesztő Pedagógia
- Iskolapszichológia Füzetek
- Speciális Nevelés
- Taní-tani

Témafeldolgozáshoz, szemléltetéshez, felkészüléshez felhasználható filmek:

- A tudat titkai. Autizmus. (Spektrum)
- Csodagyerekek (MTV)
- Esély sorozat (MTV)
- Fanni és társai
- Lőrinc (játékterápia)
- Verocs

ALKALMAZOTT PEDAGÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Alkalmazott pedagógia	0+2	2	gyj	K	VII.	Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

Tegye képessé a hallgatókat az eddig tanult elméleti ismeretek (pedagógia, pszichológia, tantárgypedagógiák) rendszerbe foglalására, a gyakorlatok tapasztalatainak felhasználására és kiegészítésére.

Nyújtson alapvető felkészítést a 6-12 éves korosztály differenciált nevelésére és oktatására a tanórákon túl is, valamint az órán kívüli speciális programok megszervezésére.

Alakítson jártasságokat az egésznapos nevelőmunka területein: a napköziotthon, az iskolaotthon és más nevelési koncepciók, eljárások megszervezésében és irányításában: az életmódalakításban, a tanulásirányításban és a szabadidő kulturált alakításában, valamint a gyermekközösség fejlesztésében.

Alakítson ki pozitív viszonyt e feladatkörökkel és tevékenységekkel kapcsolatban, és biztosítsa a pedagógiai tudatosság érvényesülését a tanórán kívüli nevelőmunkában is.

Irányítsa rá a figyelmet a hátrányos helyzetű tanulókra, a gyermekvédelmi munka intézményi gyakorlatára, a segítő szolgálatokra.

Készítsen fel az osztályfőnöki munka végzésére, a családdal való együttnevelésre.

TANANYAG:

Az egésznapos nevelés pedagógiai sajátossága, lehetőségei, szervezeti keretei, az egésznapos nevelés kialakulásának rövid története, jelenlegi helyzete Magyarországon és Európa más országaiban.

Napköziotthon, iskolaotthon, klubrendszer, fejlesztő napköziotthon.

Kisebbségi klubok speciális projektjei. Tanulásirányítás. Az önálló tanuláshoz szükséges képességek és szokásrendszer fejlesztése.

Szabadidő szervezés. A szabadidő felhasználásának lehetőségei. A játékirányítás és a munkaszervezés módjai.

Életmódalakítás (napirend és életrend) és az egészséges fejlődés biztosítása. A rekreáció biztosítása a tanulók szükségleteinek megfelelően.

Az osztályfőnöki óra. Az osztályfőnöki óra tervezésének, szervezésének, vezetésének módszerei. Az indirekt irányítás technikái és lehetőségei az osztályfőnöki munkában. Az osztályfőnöki munka tervezése. A szülői ház bevonása az iskolai programokba. A szülői szervezetek és az iskolavezetés kapcsolatrendszere.

Együttműködés a családdal, a kollégákkal, az iskolán belüli és kívüli nevelési tényezőkkel; a segítő szakmák képviselőivel. A nevelőhatások koordinálása. Szülői értekezlet. A nevelőmunka tervezése.

A gyermek-, az ifjúság- és a családvédelem intézményi hátterének megismerése. A pedagógiai feladatok rendszere. A nevelési tanácsadók, a családsegítő szolgálatok és a gyermekjóléti szolgálatok feladatainak speciális jellemzői.

A különböző társadalmi helyzetű gyerekek és szülők viszonya az iskolához mint intézményhez. A különböző cigány csoportokhoz tartozó szülők és gyerekek kapcsolata az iskolával. Az együttműködés speciális módjai.

A tananyag feldolgozása szemináriumi keretben (az elméleti ismeretek felelevenítése és az erre épülő speciális módszerek megismertetése, szakirodalom megbeszélése) és egyéni feladatok megoldásával (tapasztalatgyűjtés, folyamat- és tevékenységtervezés valamint szakirodalom-feldolgozás) történik. Egyhetes iskolai gyakorlaton a tanult ismeretek alapján mikrotanítást végeznek a hallgatók.

A tantárgy fogalomrendszere:

Osztályfőnöki munka:

- iskolaszék
- kisebbségi státus
- romakultúra
- szülői munkaközösség
- szülői szervezet

Egésznapos nevelés

- játék
- dramatizálás
- drámajáték
- rekreáció, napközi, fejlesztő napközi
- tanórai és szabadidős tevékenység

Gyermekvédelem

- hátrányos helyzet
 - gyermekvédelmi feladatok
 - segítő szervezetek
 - = gyermekjóléti szolgálat
 - = családsegítő szolgálat
- veszélyeztetettség

KÖVETELMÉNYEK:

Legyen képes a hallgató elméleti ismereteinek gyakorlati alkalmazására, a gyakorlat elemzésére, ismerje meg a korszerű tanulásirányítás (tanulás tanítása, önellenőrzés) módjait, a differenciált és az egyéni különbségeket is figyelembevevő tevékenységsszervezés lehetőségeit.

Tudja alkalmazni a gyermekközösség megismerésének és fejlesztésének módszereit.

Ismerje az osztályfőnöki, a napköziotthoni és iskolaotthoni nevelőmunka speciális és állandó feladatait és tevékenységrendszerét.

Ismerjen szabadidős tevékenységeket, technikákat.

Legyen tájékozott a szakirodalomban.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

A legfrissebb szakirodalom felhasználása;

A hallgatói visszajelzés megszervezése, figyelembevétele.

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A családgondozói alapismeretek, a gyermekvédelmi feladatok megismertetése alapozhatja e speciális területen induló szakirányú szak tartalmát.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:

nem releváns szempont

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bagdy Emőke – Telkes József (1988): Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Tankönyvkiadó, Bp. 165 – 289.
2. Bábosik István (1997): A modern nevelés elmélete. Telosz Kiadó, Bp.
3. Báthory Zoltán (1992): Tanulók, iskolák, különbségek. Tankönyvkiadó, Bp.(Okker Kiadó, 1997.)
4. Buda Béla (1986): A pedagógus és a tanuló kapcsolata. (Nevelési és terápiás lehetőségek.) In: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája. Tankönyvkiadó, Bp. 206 – 243.
5. Cziike Bernadett (szerk.) (1997): Fejezetek az alternatív nevelés gyakorlatából. BTF, Bp.
6. Copley, Arthur J. (1983): Tanítás sablonok nélkül. Tankönyvkiadó, Bp. (Pszichológia nevelőknek)
7. Cseh-Szombathy László (1979): Családszociológiai problémák és módszerek. Gondolat, Bp.
8. Feurer Mária – Popper Péter (szerk.) (1992): Gyerekek, szülők, pszichológusok. Akadémiai Kiadó, Bp.
9. Erik H. Erikson (2002): Gyermekkor és társadalom. Osiris Kiadó, Bp.
10. Fülöp Márta (2001): A versengés szerepe. Új Pedagógiai Szemle 11.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Hegedűs Judit (2003): Gyermek és ifjúságvédelem. In: Hátrányok és stratégiák. (szerk.: Ronkoviczné Faragó Eszter) Trezor Kiadó, Bp. 9 – 39.
2. Hunyady Györgyné – Szekszárdi Júlia (1998): Konfliktusok az iskolában. BTF, Bp.
3. Kereszty Zsuzsa (1984): Bevezetés az egésznapos nevelésbe. Tankönyvkiadó, Bp.
4. Kereszty Zsuzsa – Pólya Zoltán (2002): Csenyéte antológia. Gandhi Gimnázium, Pécs
5. Kozéki Béla (1996): Önállóság, önfegyelem, autonómia. Tankönyvkiadó, Bp. (Pszichológia nevelőknek)
6. Németh András (1997): Nevelés, gyermek, iskola. Eötvös Kiadó, Bp.
7. Pukánszky Béla (szerk.) (2003): Két évszázad gyermekei. Eötvös József Könyvkiadó, Bp.
8. Ranschburg Jenő (2001): A gyermek anyagi helyzetének és a magatartásának összefüggései. Fejlesztő Pedagógia 6.

KÖTELEZŐEN VÁLASZTHATÓ TANTÁRGYAK ÉS TANTÁRGYELEMEIK[‡]

[‡] A kötelezően választható tantárgyak (modulok) közül különösen a PEDAGÓGIA ÉS KUTATÁS, az INTEGRÁLT NEVELÉS, valamint a CSALÁD ÉS INTÉZMÉNYRENDSZER elvégzése ajánlott az MA szint megalapozásához.

PEDAGÓGIA ÉS KUTATÁS

A TANTÁRGY CÉLJA:

A hallgatók megismertetése

- a szinkron összehasonlító elemzések elvi és gyakorlati hasznával a pedagógiai jelenségek, folyamatok mélyebb, tudományos igényű feltárásában;
- a pedagógiai kutatások metodológiai alapelveivel;
- főbb kutatási stratégiáival;
- kutatási módszereivel;
- az adatfeldolgozás alapvető eljárásaival;
- a gyakorlati célú vizsgálódások eredményeinek bemutatási formáival.

TARTALOM:

A tantárgy keretében a hallgatók különböző pedagógiai témákban nemzetközi összehasonlító elemzéseket és kisebb empirikus kutatásokat végeznek. Eredményeik bemutatása a stúdium keretében, illetve tudományos diákköri konferenciákon történik.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató **ismerje**

- a nevelés és oktatás nemzetközi tendenciáit, különösen a közoktatási rendszerek fejlődési perspektíváit;
- az intézményes nevelés, benne a kezdőszakasz funkcióinak változásait;
- a pedagógiai kutatás legfontosabb alapelveit és eljárásait;

legyen **képes**

- egy általa (technikailag elérhető) választott témakörben összehasonlító elemzést végezni;
- tudjon szakszerű – nem elsősorban új tudományos eredmények feltárására irányuló – kutatást megtervezni és elvégezni.

AJÁNLOTT ÖSSZKREDIT: 5+4*

(* kontakt óra nélkül)

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- szakmailag kompetens oktatók biztosítása (szükség esetén team-teaching megoldással);
- a legfrissebb hazai és nemzetközi szakirodalom elérhető volta (interneten és az intézményi könyvtársakban);
- a hallgatói önálló munkák egyéni konzultációja;
- a tárgyi infrastruktúra biztosítása;
- a hallgatói visszajelzések megszervezése, a hallgatói igények figyelembevétele a tantárgy tartalmának és módszertanának korrekciójában.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA, ILLETVE A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:

A tantárgy módszertani szempontból készítheti elő a szakirányú továbbképzési szakokat: az összehasonlító pedagógiai személetmód és módszertan megismerése segítheti a *fejlesztő pedagógia*, illetve a *vezetői képzések* egy-egy témakörét nemzetközi összefüggéseiben feldolgozni; illetve a kutatási eredmények értelmezését, felhasználását saját munkájukban.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bábosik István – Kárpáti Andrea (szerk.) (2002): Összehasonlító pedagógia. A nevelés és oktatás nemzetközi perspektívái. BIP Bp.
2. Falus Iván (szerk.) (2000): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Kiadó, Bp.
3. Kósáné Ormai Vera (1998): A mi iskolánk. Iskolafejlesztési Alapítvány. AduPrint Kiadó, Bp.
4. Kósáné Ormai Vera (2001): A mi óvodánk. Okker Kiadó, Bp.
5. Tóth Teréz (2003): Európában vagy Európa felé? I – II. Új Pedagógiai Szemle 4 – 5.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Az oktatás rejtett kincs. (1997) A Jacques Delors vezette Nemzetközi Bizottság jelentése. Osiris Kiadó, Bp.
2. Forray R. Katalin (1995): Hagyományok és megújulás: Németország esete. Educatio, 3.
3. Halász Gábor (2004): A sajátos nevelési igényű gyermekek oktatása: európai politikák és hazai kihívások. Új Pedagógiai Szemle 2.
4. Kiss Éva (1994): A japán oktatási rendszer sajátosságai. Iskolakultúra 20.
5. Kovács Sándor (1997): Hagyományos és új közelítések az összehasonlító pedagógiában. JPTE, Pécs
6. Lukács Péter (1998): Európai iskolarendszerek. In: Euroharmonizáció. O. I. Szerkesztette: Kozma Tamás. Educatio Kiadó, Bp.
7. Majzik Lászlóné (1992): Cseppben a tenger. Európai integrálódás – amerikanizálódás – a nevelés jövője. Új Pedagógiai Szemle, 5.
8. PISA-vizsgálat. 2000. Szerkesztette: Vári Péter (2003) Műszaki Könyvkiadó, Bp.
9. Vári Péter: A tanulási teljesítmények mérése itthon és külföldön. In: Monitor '95. A tanulók tudásának felmérése. OKI, Bp. 13 – 43.

A TANTÁRGY TANTÁRGYELEMEI:

- Összehasonlító pedagógia
- Pedagógiai kutatómódszertan

ÖSSZEHASONLÍTÓ PEDAGÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Összehasonlító pedagógia	0+2	2+2*	gyj	KV	V.	Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat!

* (kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

Megalapozza a hallgatók komparatív szemléletét, bővíti szakmai ismereteiket, fejlessze elemző képességüket, kritikai készségeiket.

A cél megvalósítása érdekében

- ismertesse meg az összehasonlító pedagógia tárgyát, módszereit, intézményrendszerét, az oktatáspolitikai nemzetközi perspektíváit;
- keltse fel a hallgatók érdeklődését más országok, elsősorban az Európai Unió közoktatási rendszerei iránt;
- fejlessze a hallgatók érzékenységét, tegye képessé őket a pedagógiai problémák több szempontú megközelítésére, értelmezésére és értékelésére;
- nyújtson tájékoztatást az oktatásügy nemzetközi fejlődési tendenciáiról, az európai művelődés és kultúra értékeinek megőrzéséről.

TANANYAG:

- *Az összehasonlító pedagógia tárgya és módszerei*
- *Az oktatáspolitikai nemzetközi perspektívái*
Az OECD tevékenysége az oktatás terén
Állam – egyház – iskola. Iskolafenntartás
A pedagógusképzés modelljei az Európai Unió országaiban
- *A nevelés és oktatás nemzetközi tendenciái*
Tankötelezettség
Közoktatási rendszerek összehasonlító vizsgálata (Nagy-Britannia, Németország, Svédország, Finnország, Japán, USA)
Tantervek, tananyagstruktúrák, a szervezeti keretek megújítása
A kisgyermekkorai nevelés. Az iskola kezdő szakasza
Értékelés, osztályozás, a tanulói teljesítmények vizsgálata (IEA, PISA)
Az intézményes nevelés funkciói. Integrált és inkluzív nevelés, inter- és multikulturális nevelés
A határon túli magyarság iskolaügye, kisebbségi-nemzetiségi oktatás
Oktatáspolitikai és vallásszabadság

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- ismerjék 4 – 6 ország közoktatási rendszereinek történelmi, eszmei, szervezeti és funkcionális összefüggéseit;
- ismerjék az oktatásügy nemzetközi fejlődési tendenciáit;
- legyenek képesek pedagógiai témák összehasonlító áttekintésére, elemzésére, az azonos, a hasonló és az eltérő elemek feltárására, értékelésére;

- rendelkezzenek a különböző nemzeti kultúrák pedagógiai értékeinek, eredményeinek a több szempontú megközelítési képességeivel;
- legyenek képesek az oktatáspolitikai problémák tárgyilagos, korrekt vizsgálatára, a különböző történeti előzmények és összefüggések megértésére.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- A legfrissebb hazai és nemzetközi irodalom elérésének biztosítása;
- A képzésben részt vevő tanárok rendszeres konzultációja;
- A feldolgozás döntően hallgatói munkára épül. Az első és a második tananyag-blokkot a tanár közvetítésével, elemzésével ismerik meg a hallgatók, majd a harmadik témakör egyes tananyagegységeiből önálló gyűjtőmunka eredményeként – szemináriumi keretek között – bemutatják írásos munkáikat (referátumok, portfólió, poszter készítése), melyeket a tanár irányításával elemeznek, értékelnek.
- A hallgatói önálló munkához személyes konzultációk biztosítása;
- Az infrastruktúra fejlesztése;
- A hallgatói visszacsatolás megszervezése és a vélemények figyelembevétele.

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A tantárgy módszertani szempontból készítheti elő a szakirányú továbbképzési szakokat: az összehasonló pedagógiai személelmód és módszertan megismerése segítheti a *fejlesztő pedagógia*, illetve a *vezetői képzések* egy-egy témakörét nemzetközi összefüggéseiben feldolgozni.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA: -

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bábosik István – Kárpáti Andrea (szerk.) (2002): Összehasonlító pedagógia. A nevelés és oktatás nemzetközi perspektívái. BIP Bp.
2. Tóth Teréz (2003): Európában vagy Európa felé? I – II. Új Pedagógiai Szemle, 4 – 5.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Az oktatás rejtett kincs (1997) A Jacques Delors vezette Nemzetközi Bizottság jelentése. Osiris Kiadó, Bp.
2. Forray R. Katalin (1995): Hagyományok és megújulás: Németország esete. Educatio, 3.
3. Halász Gábor (2001): Az oktatási rendszer. Bp.
4. Halász Gábor (2004): A sajátos nevelési igényű gyermekek oktatása: európai politikák és hazai kihívások. Új Pedagógiai Szemle, 2.
5. Kiss Éva (1994): A japán oktatási rendszer sajátosságai. Iskolakultúra, 20.
6. Kovács Sándor (1997): Hagyományos és új közelítések az összehasonlító pedagógiában. JPTE, Pécs
7. Lukács Péter (1998): Európai iskolarendszerek. In: Euroharmonizáció. O. I. Szerkesztette: Kozma Tamás. Educatio Kiadó, Bp.
8. Majzik Lászlóné (1992): Cseppben a tenger. Európai integrálódás – amerikanizálódás – a nevelés jövője. Új Pedagógiai Szemle, 5.
9. Molnár Katalin (1993): Európai iskola. Új Pedagógiai Szemle, 11.
10. PISA-vizsgálat. 2000. Szerkesztette: Vári Péter (2003) Műszaki Könyvkiadó, Bp.

PEDAGÓGIAI KUTATÁSMÓDSZERTAN

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Pedagógiai kutatásmódszertan	2+1	3+2*	k	KV	VI.	Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat!

* (kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

A tantárgyelem célja, hogy a hallgatók

- megismerkedjenek a kutatás alapvető metodológiai kérdéseivel;
- képessé váljanak a kutatásról szóló szakirodalmi közlemények értelmezésére, kutatás tervezésére és lebonyolítására, kutatásmetodikai tapasztalatuk hasznosítására szakdolgozatuk írásában.

TANANYAG:

- A pedagógiai kutatás *célja*, tárgya. A pedagógiai kutatások sajátosságai. *Kutatási stratégiák*. Kutatás természetes és vizsgálati helyzetben. A pedagógiai kutatás *folyamata* (a kutatási probléma meghatározása; a témára vonatkozó szakirodalom kritikai áttekintése; feltételezések, hipotézisek megfogalmazása; a kutatási stratégia eldöntése; a módszerek és eszközök megválasztása; a minta meghatározása; a kutatás végrehajtása; az adatok mennyiségi és minőségi elemzése; az eredmények közreadása).
- *Kutatási módszerek és eszközök*:
 - A megfigyelés, a kikérdezés, a dokumentumelemzés; a tartalomelemzés;
 - Tesztek (pszichológiai tesztek; tudásszintmérő tesztek);
 - Szociológiai és antropológiai módszerek felhasználása pedagógiai kutatásban.
- *Az adatok mennyiségi (kvantitatív) elemzése*. Az adatok fajtái; az adatok átalakítása változókká; adatok rendezése és bemutatása. Az adatok elemi szintű statisztikai vizsgálata (abszolút és relatív gyakoriság; középérték (átlag); szóródás mérőszámai (szórás); szignifikancia- és összefüggés-vizsgálatok).
- *Az eredmények minőségi (kvalitatív) elemzése és bemutatása*
Az alapadatok, az összefüggések, a számított mutatók pontos tartalma, értelmezése; kapcsolat az előfeltevések és az eredmények között; az eredmények összevetése a szakirodalomban publikált korábbi vizsgálatok eredményeivel és a gyakorlat tapasztalataival; az eredmények általánosíthatósága; reflexió a kutatás egész menetére, megbízhatóságára; kutatási és gyakorlati javaslatok.

Gyakorlati feladatok:

- témabibliográfia készítése
- publikált pedagógiai kutatások értelmezése

- egy megadott témarészlet feldolgozásának terve különböző módszerekkel
- kutatási terv készítése megadott témára
- kapott adatok elemi szintű, leíró jellemzése
- következtetések megfogalmazása grafikonokról, táblázatokról, folyamatábrákról, szociogramról stb.
- szabadon választott témában önálló (próba)vizsgálat elvégzése

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- ismerjék a pedagógiai kutatás alapvető kérdéseit;
- legyenek képesek az ismeretek önálló, kritikus feldolgozására; nyomtatott és elektronikus források, szövegek, adatsorok, diagramok megértésére és értelmezésére;
- tudjanak témabibliográfiát készíteni, egy megadott problémakörre kutatási tervet készíteni, valamint egy önálló vizsgálatot lebonyolítani.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- kutatási tapasztalatokkal rendelkező oktatók részvétele a képzésben;
- rendszeres tanári konzultációk az oktatás folyamatáról,
- differenciált segítségnyújtás a hallgatók egyéni munkájához;
- a tárgyi infrastruktúra, könyvtári és internetes elérhetőség biztosítása;
- hallgatói visszajelzések igénylése.

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A tantárgyelem kutatómódszertani szempontból készítheti elő a szakirányú továbbképzési szakokat: jártasság a pedagógiai kutatásban segítheti a *fejlesztő pedagógia és a vezetői képzések* egy-egy témakörének szakszerű, alapos és öntevékeny megismerését, illetve a kutatási eredmények értelmezését, felhasználását saját munkájukban.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:

(nem releváns kérdés)

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Falus Iván (szerk.) (2000): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Kiadó, Bp.
2. Kósáné Ormai Vera (1998): A mi iskolánk. Iskolafejlesztési Alapítvány. AduPrint Kiadó, Bp.
3. Kósáné Ormai Vera (2001): A mi óvodánk. Okker Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Golnhofer Erzsébet (2001): Az esettanulmány. Kutatás-módszertani kiskönyvtár. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
2. Szabolcs Éva (2001): Kvalitatív kutatási metodológia a pedagógiában. Kutatás-módszertani kiskönyvtár. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
3. Szokolszky Ágnes (2004): Kutatómunka a pszichológiában. Osiris Kiadó, Bp.

KULTÚRÁK PEDAGÓGIÁJA

A TANTÁRGY CÉLJA:

A cél meghatározása

- alapozzuk meg a hallgatók komparatív szemléletét, ismertetjük meg az összehasonlító pedagógia tárgyát, módszereit, intézményrendszerét, az oktatáspolitikai nemzetközi perspektíváit;
- keltsük fel a hallgatók érdeklődését más országok, elsősorban az Európai Unió közoktatási rendszerei iránt;
- nyújtson tájékoztatást az oktatásügy nemzetközi fejlődési tendenciáiról, az európai művelődés és kultúra értékeinek megőrzéséről,
- olyan szemlélet és tudás közvetítése, mellyel a különleges bánásmódot igénylő csoportok (nemzeti kisebbségek, roma gyermekek, bevándorlók) nevelésében az elfogadás alapelveit, az egyetemes emberi és nemzeti értékeket érvényesíti,
- a társadalmi változások, a közoktatás és az iskolai nevelés összefüggéseinek feltárása a multikulturalitás, interkulturalitás alapelveinek szemszögéből és a multikulturális nevelés jogi hátterének, szabályozásának megismertetése,
- a pedagógus modellnyújtó szerepének hangsúlyozása az előítéletek csökkentésében, és a különböző kultúrájú gyermekek együttélésében,
- a multikulturalitásban rejlő nevelési lehetőségek megismertetése és a nevelési alkalmak gyakorlati megvalósításának elemzése,
- fejlesszük a hallgatók érzékenységét, tegyük képessé őket a pedagógiai problémák több szempontú megközelítésére, értelmezésére és értékelésére.

TARTALOM:

- Az összehasonlító pedagógia tárgya és módszerei
- Az oktatáspolitikai nemzetközi perspektívái
Az OECD tevékenysége az oktatás terén
Állam – egyház – iskola. Iskolafenntartás
A pedagógusképzés modelljei az Európai Unió országaiban
- A nevelés és oktatás nemzetközi tendenciái
Tankötelezettség
Közoktatási rendszerek összehasonlító vizsgálata (Nagy-Britannia, Németország, Svédország, Finnország, Japán, USA)
Tantervek, tananyagstruktúrák, a szervezeti keretek megújítása
A kisgyermekkorai nevelés. Az iskola kezdő szakasza
Értékelés, osztályozás, a tanulói teljesítmények vizsgálata (IEA, PISA)
- A határon túli magyarság iskolaügye, kisebbségi-nemzetiségi oktatás
Oktatáspolitikai és vallásszabadság
- nemzetközi elvárások a kisgyermeknevelés területén a multikulturális és az összehasonlító pedagógiai szemlélet kialakítása érdekében,
- a pedagógus személyiségének és szerepének elemzése az előítéletek csökkentésében, a beilleszkedés és a társadalmi együttélés segítésében
- a különböző közösségek idő- és térszemléletének, kulturális és nevelési szokásainak megismertetése, kiemelt szerepet szánva a roma, az arab és a kínai gyermekek elsődleges és másodlagos szocializációja jellegzetességeinek,

- a kapcsolatfelvétellel, kapcsolattartással, a szóbeli és metakommunikáció jellemzői a különböző kultúrákban,
- a kultúra, a kultúrsokk, az etnocentrikus nevelési modell történelmi és szociálpedagógiai dimenzióinak bemutatása,
- a szegregáció, az integráció fogalmainak értékelése, az esélyek növelésének pedagógiai módszereinek megismertetése, a második esély iskolái,
- gyakorlati példák elemzésével a jellegzetes konfliktusok, és azok konstruktív megoldási lehetőségeinek megismerése, a nemzeti és etnikai kisebbségek nevelésének, a multikulturális nevelés lehetőségeinek megfigyelése intézménylátogatások során.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató

- tudja, hogy a különbözőség elfogadása természetes pedagógiai alapelv,
- ismerje a multikulturális nevelésben rejlő nevelési lehetőségeket és azt, hogy hogyan lehet ezeket az alkalmakat a legjobban felhasználni a beilleszkedés segítésében, az elfogadás értékének nevelésében,
- legyen képes az adaptív nevelésre, a differenciált bánásmódra, az előítélet mentes inter- és multikulturális nevelésre, az esélyek növelését szolgáló pedagógiai módszerek alkalmazására,
- tudja elemezni az integráció és a szegregáció fogalmát,
- ismerje a különböző kultúrák nevelési szokásait, elsődleges és másodlagos szocializációjának jellegzetességeit,
- legyen képes a játék többféle szempontú megközelítésére,
- ismerje az emberi játék kultúrtörténeti vonatkozását,
- ismerje a különböző kultúrák tradicionális játékait és tudja beilleszteni ezeket az óvodai nevelésbe,
- tudjon nyitottan és rugalmasan „játsszóként” belehelyezkedni a felkínált játékhelyzetbe, ugyanakkor önreflexiója segítségével elemző módon tudatosítsa játékbeli élményeit.

AJÁNLOTT ÖSSZKREDITSZÁM: 5+4*

(*kontakt óra nélkül)

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- Törekvés a multikulturális nevelés szakértőinek és a multikulturális neveléssel foglalkozó intézmények aktív bevonására a képzés folyamatába,
- a legfrissebb hazai és nemzetközi szakirodalom elérhető volta (interneten és a könyvtárakban),
- segédanyagok alkalmazása,
- a tárgyi infrastruktúra biztosítása (projektor, laptop, internetelérhetőséggel felszerelt könyvtári kutatóhelyek, videó, videofilmek),
- folyamatos visszacsatolás a hallgatók – szóbeli beszélgetés és kérdőív segítségével felmért – igényei alapján,
- a témák feldolgozása: a hallgatók gyakorlati jellegű munkája dominál: esetbemutatók, kutatási elemzések, helyzetgyakorlatok és kreatív pedagógiai gyakorlatok, valamint önállóan portfólió és poszter készítése,
- az önállóan végzett hallgatói munka rendszeres ellenőrzése.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA, ILLETVE A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:

A pedagógus szakvizsgára felkészítő, az interkulturális nevelés, a fejlesztő óvó és tanító továbbképzési szakokon, illetve a csecsemő- és kisgyermeknevelő gondozó, ifjúságsegítő felsőfokú szakképzésben az alapszakokkal közös tartalmak lehetnek:

- a közoktatás szabályozásának, aktuális problémáinak elemzése
- a sajátos nevelési igényű gyermekek esélyeinek növelése a közoktatási intézményekben, az integrált és inkluzív nevelés keretein belül,
- a multikulturalitás lehetőségei a közoktatás intézményeiben
- a hátrányos helyzet értelmezése és megsegítésének lehetőségei

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Cherfas, Jeremy – Lewin, Roger (szerk.) (1986): Nem csak munkával él az ember. Gondolat Kiadó, Bp.
2. Czachesz Erzsébet (1998): Multikulturális nevelés. Szöveggyűjtemény tanító és tanár szakos hallgatók számára. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged
3. Endrei Walter – Zolnay László (1986): Társasjáték és szórakozás a régi Európában. Corvina Kiadó, Bp.
4. Forray R. Katalin – Cs. Czachesz Erzsébet – Lesznyák Márta (2001): Multikulturális társadalom - interkulturális nevelés. In: Báthory Zoltán – Falus Iván (szerk.): Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Osiris Kiadó, Bp. 111 – 125.
5. Goodfellow, Caroline (1993): Ezerarcú babakönyv. Gemini Kiadó, Bp.
6. Nahalka István – Torgyik Judit (szerk.) (2004): Megközelítések: a roma gyerekek nevelésének egyes kérdései. Eötvös József Kiadó, Bp.
7. Vámos Ágnes (2003): Különleges bánásmódot igénylő csoportok oktatása. In: Falus Iván (szerk.): Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 447 – 468.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Balogh Tibor (1991): Lélek és játék. Akadémiai Kiadó, Bp.
2. Boreczky Ágnes (1999): Multikulturális pedagógia – új pedagógia? Új Pedagógiai Szemle, 4. 26 – 38.
3. Geertz, Clifford (2001): „A bennszülöttek szemszögéből”. Az antropológiai megértés természetéről. In: Az értelmezés hatalma. Osiris, Bp. 227-245.
4. Grastyán Endre (1984): A jövő drogja. Beszélgetések a játékról. Élet és Irodalom, 28. 46.
5. H. Haider Edit (1976): "Sántaiskola". Művészet, 6.
6. Heller Ágnes (1997): Az idegen. Múlt és Jövő Könyvek
7. Kiss Áron (1984): Magyar gyermekjáték-gyűjtemény. Könyvértékesítő Vállalat, Bp.
8. Lőrincz László (1999): Életmódtörténet I – II. Gimnázium segédkönyv. AKG Kiadó, Bp.
9. Torgyik Judit (2004): Multikulturális társadalom, multikulturális nevelés. Új Pedagógiai Szemle, 4 – 5.

A TANTÁRGY TANTÁRGYELEMEI:

Összehasonlító pedagógia
Interkulturális nevelés

ÖSSZEHASONLÍTÓ PEDAGÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Összehasonlító pedagógia	0+2	2+2*	gyj	KV	V.	Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat!

* (kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

Megalapozza a hallgatók komparatív szemléletét, bővíti szakmai ismereteiket, fejlessze elemző képességüket, kritikai készségeiket.

A cél megvalósítása érdekében

- ismertesse meg az összehasonlító pedagógia tárgyát, módszereit, intézményrendszerét, az oktatáspolitikai nemzetközi perspektíváit;
- keltse fel a hallgatók érdeklődését más országok, elsősorban az Európai Unió közoktatási rendszerei iránt;
- fejlessze a hallgatók érzékenységét, tegye képessé őket a pedagógiai problémák több szempontú megközelítésére, értelmezésére és értékelésére;
- nyújtson tájékoztatást az oktatásügy nemzetközi fejlődési tendenciáiról, az európai művelődés és kultúra értékeinek megőrzéséről.

TANANYAG:

- *Az összehasonlító pedagógia tárgya és módszerei*
- *Az oktatáspolitikai nemzetközi perspektívái*
Az OECD tevékenysége az oktatás terén
Állam – egyház – iskola. Iskolafenntartás
A pedagógusképzés modelljei az Európai Unió országában
- *A nevelés és oktatás nemzetközi tendenciái*
Tankötelezettség
Közoktatási rendszerek összehasonlító vizsgálata (Nagy-Britannia, Németország, Svédország, Finnország, Japán, USA)
Tantervek, tananyagstruktúrák, a szervezeti keretek megújítása
A kisgyermekkorai nevelés. Az iskola kezdő szakasza
Értékelés, osztályozás, a tanulói teljesítmények vizsgálata (IEA, PISA)
Az intézményes nevelés funkciói. Integrált és inkluzív nevelés, inter- és multikulturális nevelés
A határon túli magyarság iskolaügye, kisebbségi-nemzetiségi oktatás
Oktatáspolitikai és vallásszabadság

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- ismerjék 4 – 6 ország közoktatási rendszereinek történelmi, eszmei, szervezeti és funkcionális összefüggéseit;
- ismerjék az oktatásügy nemzetközi fejlődési tendenciáit;

- legyenek képesek pedagógiai témák összehasonlító áttekintésére, elemzésére, az azonos, a hasonló és az eltérő elemek feltárására, értékelésére;
- rendelkezzenek a különböző nemzeti kultúrák pedagógiai értékeinek, eredményeinek a több szempontú megközelítési képességeivel;
- legyenek képesek az oktatáspolitikai problémák tárgyilagos, korrekt vizsgálatára, a különböző történeti előzmények és összefüggések megértésére.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- A legfrissebb hazai és nemzetközi irodalom elérésének biztosítása;
- A képzésben részt vevő tanárok rendszeres konzultációja;
- A feldolgozás döntően hallgatói munkára épül. Az első és a második tananyag-blokkot a tanár közvetítésével, elemzésével ismerik meg a hallgatók, majd a harmadik témakör egyes tananyag-egységeiből önálló gyűjtőmunka eredményeként – szemináriumi keretek között – bemutatják írásos munkáikat (referátumok, portfólió, poszter készítése), melyeket a tanár irányításával elemeznek, értékelnek.
- A hallgatói önálló munkához személyes konzultációk biztosítása;
- Az infrastruktúra fejlesztése;
- A hallgatói visszacsatolás megszervezése és a vélemények figyelembe vétele.

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A tantárgy módszertani szempontból készítheti elő a szakirányú továbbképzési szakokat: az összehasonló pedagógiai személelmód és módszertan megismerése segítheti a *fejlesztő pedagógia*, illetve a *vezetői képzések* egy-egy témakörét nemzetközi összefüggéseiben feldolgozni.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA: -

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bábosik István – Kárpáti Andrea (szerk.) (2002): Összehasonlító pedagógia. A nevelés és oktatás nemzetközi perspektívái. BIP Bp.
2. Tóth Teréz (2003): Európában vagy Európa felé? I – II. Új Pedagógiai Szemle, 4-5.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Az oktatás rejtett kincs. (1997) A Jacques Delors vezette Nemzetközi Bizottság jelentése. Osiris Kiadó, Bp.
2. Forray R. Katalin (1995): Hagyományok és megújulás: Németország esete. Educatio, 3.
3. Halász Gábor (2001): Az oktatási rendszer. Bp.
4. Halász Gábor (2004): A sajátos nevelési igényű gyermekek oktatása: európai politikák és hazai kihívások. Új Pedagógiai Szemle, 2.
5. Kiss Éva (1994): A japán oktatási rendszer sajátosságai. Iskolakultúra, 20.
6. Kovács Sándor (1997): Hagyományos és új közelítések az összehasonlító pedagógiában. JPTE, Pécs
7. Lukács Péter (1998): Európai iskolarendszerek. In: Euroharmonizáció. O. I. Szerkesztette: Kozma Tamás. Educatio Kiadó, Bp.
8. Majzik Lászlóné (1992): Cseppben a tenger. Európai integrálódás – amerikanizálódás – a nevelés jövője. Új Pedagógiai Szemle, 5.
9. Molnár K. (1993): Európai iskola. Új Pedagógiai Szemle, 11.
10. PISA-vizsgálat. 2000. Szerkesztette: Vári Péter (2003) Műszaki Könyvkiadó, Bp.

INTERKULTURÁLIS NEVELÉS

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Interkulturális nevelés	2+1	3+2*	k	KV	VI.	Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat!

(* kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Olyan szemlélet és tudás közvetítése, mellyel a különleges bánásmódot igénylő csoportok (nemzeti kisebbségek, roma gyermekek, bevándorlók) iskolai nevelésében az elfogadás alapelveit, az egyetemes emberi és nemzeti értékeket érvényesíti,
- a társadalmi változások, a közoktatás és az iskolai nevelés összefüggéseinek feltárása a multikulturalitás, interkulturalitás alapelveinek szemszögéből és a multikulturális nevelés jogi hátterének, szabályozásának megismertetése,
- a pedagógus modellnyújtó szerepének hangsúlyozása az előítéletek csökkentésében, és a különböző kultúrájú gyermekek együttélésében,
- a multikulturalitásban rejlő nevelési lehetőségek megismertetése és a nevelési alkalmak gyakorlati megvalósításának elemzése,
- társadalmi érzékenység, a másság elfogadásának fejlesztése, az egyetemes emberi és nemzeti értékek közvetítése

TANANYAG:

- nemzetközi elvárások a kisgyermeknevelés területén a multikulturális és az összehasonlító pedagógiai szemlélet kialakítása érdekében,
- a pedagógus személyiségének és szerepének elemzése az előítéletek csökkentésében, a beilleszkedés és a társadalmi együttélés segítségével
- a különböző közösségek idő- és térszemléletének, kulturális és nevelési szokásainak megismertetése, kiemelt szerepet szánva a roma, az arab és a kínai gyermekek elsődleges és másodlagos szocializációja jellegzetességeinek,
- a kapcsolatfelvétellel, kapcsolattartással, a szóbeli és metakommunikáció jellemzői a különböző kultúrákban,
- a kultúra, a kultúrsokk, az etnocentrikus nevelési modell történelmi és szociálpedagógiai dimenzióinak bemutatása,
- a szegregáció, az integráció fogalmainak értékelése, az esélyek növelésének pedagógiai módszereinek megismertetése, a második esély iskolái,
- gyakorlati példák elemzésével a jellegzetes konfliktusok, és azok konstruktív megoldási lehetőségeinek megismerése, a nemzeti és etnikai kisebbségek nevelésének, a multikulturális nevelés lehetőségeinek megfigyelése intézménylátogatások során.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató

- tudja, hogy a különbözőség elfogadása természetes pedagógiai alapelv,
- ismerje a multikulturális nevelésben rejlő nevelési lehetőségeket és azt, hogy hogyan lehet ezeket az alkalmakat a legjobban felhasználni a beilleszkedés segítségével, az elfogadás értékének nevelésében,
- legyenek képesek az adaptív nevelésre, a differenciált bánásmódra, az előítéletmentes inter- és multikulturális nevelésre, az esélyek növelését szolgáló pedagógiai módszerek alkalmazására,

- tudja elemezni az integráció és a szegregáció fogalmát,
- ismerje a különböző kultúrák nevelési szokásait, elsődleges és másodlagos szocializációjának jellegzetességeit,

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- törekvés a multikulturális nevelés szakértőinek és a multikulturális neveléssel foglalkozó intézmények aktív bevonására a képzés folyamatába,
- a legfrissebb hazai és nemzetközi szakirodalom elérhető volta (interneten és a könyvtárakban),
- segédanyagok alkalmazása,
- a tárgyi infrastruktúra biztosítása (projektor, laptop, internetelérhetőséggel felszerelt könyvtári kutatóhelyek, videó, videofilmek),
- folyamatos visszacsatolás a hallgatók – szóbeli beszélgetés és kérdőív segítségével felmért – igényei alapján,
- a témák feldolgozása: az elméleti előadás mellett hallgatók gyakorlati jellegű munkája is megjelenik: esetbemutatók, kutatási elemzések, helyzetgyakorlatok és kreatív pedagógiai gyakorlatok, valamint önállóan portfólió és poszter készítése,
- az önállóan végzett hallgatói munka rendszeres ellenőrzése.

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

Az *interkulturális nevelés*, a *szabadidő-pedagógus* szakokat alapozzák meg a következő témakörök:

- a multikulturális neveléssel együttjáró specifikumok a családdal való kapcsolattartás területén,
- a differenciálás multikulturális szempontjai és az integrációban elfoglalt szerepe,
- multikulturális szemléletű kommunikációs stratégiák fejlesztése,
- az inter- és multikulturális nevelésben rejlő konfliktusok megoldásában rejlő lehetőségek,
- a tanórai és az iskolán kívüli tevékenységek szerepe a multikulturális nevelésben és a társadalmi integráció elősegítésében.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:

- Az *iffúságsegítő felsőfokú szakképzés* során közös tartalmak:
 - a közoktatás szabályozásának, aktuális problémáinak elemzése
 - a sajátos nevelési igényű gyermekek esélyeinek növelése a közoktatási intézményekben, az integrált és inkluzív nevelés keretein belül,
 - a multikulturalitás lehetőségei a közoktatás intézményeiben

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Czachesz Erzsébet (1998): Multikulturális nevelés. Szöveggyűjtemény tanító és tanár szakos hallgatók számára. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged
2. Forray R. Katalin – Cs. Czachesz Erzsébet – Lesznyák Márta (2001): Multikulturális társadalom - interkulturális nevelés. In: Báthory Zoltán és Falus Iván (szerk.): Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Osiris Kiadó, Bp. 111 – 125.
3. Kereszty Zsuzsa (2001): Szempontok az iskolások multikulturális neveléséhez különös tekintettel a romákra. In: Szekszárdi Júlia (szerk.): Nevelési kézikönyv nem csak osztályfőnököknek. OKI Kiadó – Dinasztika Tankönyvkiadó, Bp. 30 – 49.
4. Vámos Ágnes (2003): Különleges bánásmódot igénylő csoportok oktatása. In: Falus Iván (szerk.): Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 447 – 468.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Boreczky Ágnes (1999): Multikulturális pedagógia- új pedagógia? Új Pedagógiai Szemle, 4.
2. Geertz, Clifford (2001): "A bennszülöttek szemszögéből". Az antropológiai megértés természetéről. In: Az értelmezés hatalma. Osiris, Bp. 227 – 245.
3. Heller Ágnes (1997): Az idegen. Múlt és Jövő Könyvek
4. Lőrincz László (1999): Életmódtörténet I – II. Gimnázium segédkönyv. AKG Kiadó, Bp.
5. Nahalka István – Torgyik Judit (szerk.) (2004): Megközelítések: a roma gyerekek nevelésének egyes kérdései. Eötvös József Kiadó, Bp.
6. Torgyik Judit (2004): Multikulturális társadalom, multikulturális nevelés. Új Pedagógiai Szemle, 4 – 5.

INTEGRÁLT NEVELÉS

A TANTÁRGY CÉLJA:

Ismeretek nyújtása:

- a gyógypedagógia, a sajátos nevelési igény az integráló nevelés témakörében;
- a személyiségfejlődés sajátos szerveződéséről;
- a szabályozásról, a vonatkozó törvények, kormányrendeletek, jogszabályokról;
- szakszolgálatok igénybevételéről.

Készségfejlesztés:

- a sajátos személyiség szerveződés felismeréséhez;
- a lehetséges differenciáló korrekciós integráló eljárások gyűjtéséhez;
- alkalmazható módszerek gyűjtéséhez;
- az integrált gyermekekkel és a szülőkkel való kommunikációhoz;
- a szakszolgálatokkal való kapcsolatfelvételhez, -tartáshoz.

Képességfejlesztés:

- a sajátos nevelési igényű gyermekekkel kapcsolatos attitűd, tolerancia fejlesztése;
- szemlélet alakítása az integráló, differenciáló nevelés/oktatással kapcsolatban;
- az esélyegyenlőség szemléletének alakítása terén.

TARTALOM:

Gyógypedagógiai fogalmak és leírásuk:

- fogyatékosság;
- tanulási korlátok (zavarok, nehézség, akadályozottság);
- autizmus;
- hyperkinézis;
- kommunikációs zavarok;

Az integrált nevelés fogalmai és leírásuk:

- integráció és differenciálás;
- inklúzió, szegregáció;
- az integrált nevelés/oktatás szervezése;
- együttműködés a szakszolgálatokkal;
- együttműködés a szülőkkel;
- a pedagógus mentálhigiénéje.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje:

- és értse a közoktatás és az óvodai/iskolai nevelés/oktatás összefüggéseit;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelésének törvényi háttérét, lehetőségeit;
- a sajátos nevelési igényű óvodás- és kisiskolás korú gyermekek együttnevelésének feltételeit, módszereit;
- a fejlődési zavarok pszichológiai, szociológiai háttérét, összefüggéseit;

legyen képes:

- felismerni a 3 – 6, illetve a 6 – 12 éves korú sajátos nevelési igényű gyermekek jellemzőit;
- megszervezni együttnevelésük tárgyi, személyi feltételeit;

- megválasztani a nevelésükhöz/oktatásukhoz megfelelő eljárásokat/módszereket.
- a szülőkkel kapcsolatot építeni, együttműködni;
- szakmai kapcsolatok kialakítására és fenntartására a szakszolgálatokkal; rendelkezzen:
- társadalmi érzékenységgel;
- felelősségérzettel és feladatvállalással.

*AJÁNLOTT ÖSSZKREDITSZÁM: 5+4**
(*kontakt óra nélkül)

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- pszichológia/pedagógia, gyógypedagógia szakos nagy gyakorlati és oktatási tapasztalattal rendelkező oktatók bevonása;
- korszerű szakirodalom ajánlása;
- a hallgatók sajátos kompetenciáinak, készségeinek, attitűdjeinek fejlesztése és ezek nyomán követése;
- hallgatói visszajelzések szervezése, tartalmi visszacsatolás a tantárgyhoz;
- a tantárgyhoz szükséges infrastruktúra (hospitálás, videofilm, egyéb elektronikus hordozók) biztosítása.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:

A tantárgy segíti

azon ismeretek elsajátítását, amelyek:

- a 6-12 éves sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkoznak
- a befogadhatóság kérdéskörével foglalkoznak

azon készségek alakítását, amelyek:

- a differenciált bánásmódhoz a tervezést segítik elő

azon attitűd alakítását, amely:

- a másság elfogadását és elfogadtatását biztosítja

azon képességek fejlődését amely:

- a kollegákkal, szülőkkel való hatékony együttműködést biztosítja.

Főként a *fejlesztő (differenciáló) szakirányú képzést* készíti elő.

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:

Olyan, a szakképzések során szerzett ismeretek és kompetenciák elfogadása, melyek jellemzően a következőképpen bonthatók fel:

Ismeretek:

- a megszokottól eltérő fejlődésmenet felismerése
- együttműködés a szakszolgálatokkal

Készségek:

- a fejlesztési tervek készítése

Attitűd:

- a másság elfogadása

Képesség:

- együttműködés a fejlesztés érdekében

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. DSM -IV. Diagnosztikai kritériumok Animula Bp. 2002.
2. Illyés Sándor (szerk): Gyógypedagógiai alapismeretek ELTE BGGYFK, Bp. 2000.
3. Hunyady Györgyné (2003): Differenciált fejlesztés – kooperatív tanulás Bp.
4. A 2003-as közoktatási törvény
5. Csányi Yvonne (2003): Az integráció kihívásai – Sajátos nevelési szükségletű gyermekek a többségi iskolában. Kézikönyv 43. kötet Raabe Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Kereszty Zsuzsa (szerk) (1999): Mindenki Iskolája JFA-BTF-OM, Bp.
2. Feuer Mária (2000): A gyermekrajzok fejlődéslélektana. Akadémiai Kiadó Bp.
3. Mesterházi Zsuzsa (1998): Öszefoglalás a tanári akadályozottságról In: Mesterházi: A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. BGGYTF Bp. 54-58.
4. Kolozsváry Judit (2005): Agresszióról óvodai pedagógusoknak, tanítóknak. RAABE Kiadó, Bp.
5. Czachesz Erzsébet – Radó Péter (2003): Oktatási egyenlőtlenségek és speciális igények In: Jelentés a magyar közoktatásról. OKI, Bp.
6. Pákozdné Kenderessy K. – Bánhidi (szerk.) (1995): Az enyhén sérült gyermekek nevelése az óvodában. Hajdúböszörményi Óvóképző Főiskola

A TANTÁRGY TANTÁRGYELEMEI:

- Gyógypedagógiai alapismeretek
- Integrált nevelés

GYÓGYPEDAGÓGIAI ALAPISMERETEK

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Gyógypedagógiai alapismeretek	2+0	2+2*	k	KV	V.	Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat!

(*kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

Gyógypedagógiai alapismeretek és szemléletformálás útján mélyíteni a hallgatók elkötelezettségét, tolerancia és empátiaképességét az integrált/inkluzív nevelés/oktatással kapcsolatban. Olyan attitűdök alakítása, amelyek képessé teszik a szülőkkel, kollegákkal és más segítő szakemberekkel történő együttműködésre.

A tantárgyelem célja, továbbá, hogy a hallgató ismerje

- a gyógypedagógiai alapfogalmakat;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődésének specifikumait;
- az együttnevelés lehetőségeit;
- a nevelés-fejlesztés elméletét, a 3 – 6, illetve a 6 – 12 éves korosztály differenciált és specifikus személyiségformálásának folyamatait, tevékenységeit; azok tervezését, módszereit, a sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelésének pedagógiai eszközeit, folyamatát.

legyen képes:

- a 3 – 6, illetve 6 – 12 éves korú, sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődésének segítésére, támogatására;
- kompetenciájának felmérésére;
- együttműködésre a szakszolgálatokkal;
- együttműködésre a szülőkkel;

rendelkezzék:

- a társadalmi érzékenységgel és felelősségérzettel.

TANANYAG:

- Törvényi háttér.
- Gyógypedagógiai fogalmak (Paradigmaváltás a gyógypedagógiában)
- Mentális fogyatékoság:
 - enyhe mentális fogyatékoság;
 - mérsékelt mentális fogyatékoság;
 - súlyos mentális fogyatékoság;
 - igen súlyos mentális fogyatékoság.
- Az általános tanulási képességek zavara:
 - kitartás;
 - szervezőkészség;
 - az impulzivitás önkontrollja;
 - társadalmi alkalmazkodóképesség;
 - a mozgáskoncentráció zavara.
- A speciális tanulási zavarok:

- olvasástanulási zavarok és diszlexia;
 - számolástanulási zavarok és diszcalculia;
 - a nyelvi képességek zavara;
 - az írástanulás zavarai és diszgráfia
- Tanulási nehézség;
- Tanulási akadályozottság;
- Testi és érzékszervi fogyatékoság;
- Autizmus;
- Hiperkinézis;
- Érzelmi/ kapcsolati/ kommunikációs zavarok.
- A gyermek megismerésének pedagógiai módszerei:
 - megfigyelés;
 - tevékenységelemzés, -értelmezés (rajz, játék, tanulmányi teljesítmények, társas kapcsolatok);
 - anamnézis;
 - családlátogatás;
 - exploráció.
- Kapcsolatfelvétel, -tartás a szakszolgálatokkal;
- A pedagógiai kompetencia meghatározása; pedagógiai program és módszerek kidolgozása;
- Együttműködés más szakemberekkel és a gyermek családjával;
- Korai fejlesztés, fejlesztő programok.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje

- és értse a közoktatás és az óvodai /iskolai nevelés /oktatás összefüggéseit;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelésének törvényi lehetőségeit, feltételeit;
- a sajátos nevelési igényű óvodás/ iskolás gyermekek megnyilvánulásait; az egyes sajátos személyiség szerveződési módok jellemzőit;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését/oktatását segítő speciális, differenciáló nevelési/oktatási módszereket;
- az együttnevelés különböző fajtáit, lehetőségeit;
- az inkluzív együttnevelés feltételeit, lehetőségeit; a fejlődési zavarok pszichológiai, szociológiai, pedagógiai összefüggéseit;
- a nevelés, a fejlesztés elméletét, a 3 – 6, illetve a 6 – 12 éves korosztály differenciált és specifikus személyiségformálásának folyamatait, tevékenységeit, azok tervezését, módszereit; a sajátos személyiségformálásának folyamatait, tevékenységeit, azok tervezését, módszereit; a sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelésének pedagógiai eszközeit, folyamatát.

Legyen képes

- a 3 – 6, illetve a 6 – 12 éves korú gyermekek személyiségfejlődéséhez szükséges feltételek biztosítására;
- a kompetenciájából adódó szakmai lehetőségeinek és feladatainak felmérésére;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek családjával való együttműködésre;
- a szakszolgálatokkal szakmai kapcsolat kialakítására, fenntartására;

- fogadja el a másságot, rendelkezzen toleranciaképességgel;
- rendelkezzen társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- pszichológus, gyógypedagógus végzettségű, gyakorlattal és oktatási tapasztalatokkal rendelkező oktatók biztosítása;
- elektronikus hanghordozók, óvodai, iskolai hospitálási lehetőségek biztosítása;
- hallgatói visszacsatolás.

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

- a tantárgyelem tartalmi (gyógypedagógiai alapismeretek, sajátos attitűd, társadalmi felelősségérzet) okán a tantárgy előkészíti a *Fejlesztő óvodapedagógus és a Fejlesztő/differenciáló tanító szakirányú továbbképzési szakokon* történő továbbtanulást.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:

Olyan, a szakképzések során szerzett ismeretek és kompetenciák elfogadása, melyek jellemzően a következőképpen bonthatók fel:

Ismeretek:

- a megszokottól eltérő fejlődésmenet felismerése
- együttműködés a szakszolgálatokkal

Készségek:

- fejlesztési tervek készítése

Attitűd:

- a másság elfogadása

Képesség:

- együttműködés a fejlesztés érdekében

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Adorján K. – Damó E. (2005): A diszlexia – veszélyeztetettség és a diszlexia jelenségek. Raabe Kiadó, Bp.
2. 2/2005. (III.1.) OM rendelet
3. DSM – IV. Diagnosztikai kritériumok. Animula, Bp., 1997.
4. Gondosné Szabó Anna (2004): Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
5. Kolozsváry Judit (2005): Agresszióról óvodapedagógusoknak, tanítóknak. Raabe Kiadó, Bp.
6. Köznevelési törvény 1993. Okker Kiadó, Bp., 2003.
7. Mesterházi Zsuzsa (1998): Összefoglalás a tanulási akadályozottságról. In: Mesterházi Zsuzsa: A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. BGGyTF, Bp. 54. 58.
8. Metzger Balázs (2005): Együtt a gyermekekért. Raabe Kiadó, Bp.
9. Papp Gabriella (2005): Tanulásban akadályozott gyerekek integrált oktatása Raabe Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Baron-Cohen, S. – Bolton, P. (2000): Autizmus. Osiris Kiadó, Bp.
2. Cole, M. – Cole, S. R. (2002): Fejlődéslélektan. Osiris Kiadó, Bp.
3. Feuer Mária (2000): A gyermekrajzok fejlődéslélektana. Akadémia Kiadó, Bp.
4. Illyés Sándor (szerk.) (2000): Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE BGGyFK, Bp.

5. Pákozdiné Kenderessy K. – Bánhidi M. (szerk.) (1995): Az enyhén sérült gyermekek nevelése az óvodában. Hajdúböszörményi Óvóképző Főiskola
6. Wendet, P. H. (1997): A hiperaktív gyermek, serdülő és felnőtt. Medicina Kiadó, Bp.

INTEGRÁLT NEVELÉS

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
Integrált nevelés	0+3	3+2*	gyj	KV	VI.	Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat!

(*kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

A hallgatók felkészítése az integrált oktatás-nevelésben való részvételre. Olyan attitűd, szemlélet és elkötelezettség kialakítása, amely a tanításhoz, a szülőkkel, a pedagógus kollégákkal és más segítő szakemberekkel való együttműködéshez szükséges.

A hallgató ismerje:

- az integráció, az inklúzió legfontosabb ismérveit;
- a sajátos nevelési igényű gyermekekkel és a családokkal való együttműködés lehetőségeit, módszereit.

legyen képes:

- a nevelés/oktatás folyamatában az integrációt, inklúziót erősítő szempontok, eljárások alkalmazására;
- egyéni fejlesztési tervek készítésére;
- fejlődési/ fejlesztési/ tanulási folyamatok irányítására;
- ezeknek más segítőkkal való megvalósítására;
- helyzetek, problémák felismerésére, elemzésére, megoldására;
- előítéletmentes multi- és interkulturális nevelésre.

TANANYAG:

Az integráció kulturális, szociális és fejlődéslélektani megközelítése

- a kulturális különbségek, a szociálpolitikai körülmények, a sajátos nevelési igényű gyermekek társadalmi megítélése, és annak hatása a gyermek személyiségének fejlődésére;
- integrációs / szegregációs mechanizmusok a társadalomban;
- testi, érzelmi, intellektuális, nyelvi problémák és ezek szerepe a gyermek fejlődésében.

Az integráció gyakorlata

- szervezés, alternatív óvodai programok, tananyag, tanítási módszerek, munkaformák;
- információtechnológia;
- a gyermekek megismerése, egyéni fejlesztési tervek készítése, a tanulók értékelése az iskolában;
- a tantárgyközi munka, projektmunka; epochális programok.

Együttműködés és kommunikáció az integrációban

- az integrált oktatás, nevelés szervezeti lehetőségei;
- pedagógus kollégákkal, segítő szakemberekkel, családokkal, más intézményekkel való együttműködéshez szükséges képességek kialakítása, készségek fejlesztése;
- esetelemzések, szakértői vélemények, intézményi határozatok értelmezése, felhasználásának lehetőségei;
- önismeret, együttműködési készség, személyi felelősség, empátia, tolerancia az integrálás gyakorlatában;
- az integrált nevelésben részt vevő pedagógusok mentálhigiénéje.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje:

- az óvodai élet, az iskolai /nevelési környezet szervezésének azon lehetőségeit, módjait, amelyek az integrált neveléshez szükségesek.
- a szakszolgálatokkal szakmai kapcsolat kialakítására, fenntartására;
- fogadja el a másságot, rendelkezzen toleranciaképességgel;
- rendelkezzen társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással.
- helyzetek, problémák kritikus elemzésére, konfliktus-helyzetek megoldására;
- legyen alkalmas az előítélet-mentes multi- interkulturális nevelésére.

Legyen képes

- alkalmazni a nevelés-oktatás integrációt, inklúziót erősítő szempontjait;
- olyan nevelési / tanulási környezet kialakítására, amely elősegíti az integrált nevelést.
- egyéni fejlesztési tervek készítésére, fejlődés / tanulási folyamatok irányítására, más segítőkkel való megvalósítására

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- infrastruktúra (elektronikus hordozók, intézmények) biztosítása;
- a kötelező és az ajánlott irodalmak folyamatos aktualizálása;
- a hallgatói visszacsatolás megszervezése, figyelembe vétele.

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A tantárgy segíti

azon ismeretek elsajátítását, amelyek:

- a 6 – 12 éves sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkoznak
- a befogadhatóság kérdéskörével foglalkoznak

azon készségek alakítását, amelyek:

- a differenciált bánásmódhoz a tervezést segítik elő

azon attitűd alakítását, amely:

- a másság elfogadását és elfogadtatását biztosítja

azon képességek fejlődését amelyek:

- a kollegákkal, szülőkkel való hatékony együttműködést biztosítják.

Főként a *fejlesztő (differenciáló) szakirányú képzést* készíti elő.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:

Olyan, a szakképzések során szerzett ismeretek és kompetenciák elfogadása, melyek jellemzően a következőképpen bonthatók fel:

Ismeretek:

- a megszokottól eltérő fejlődésmenet felismerése
- együttműködés a szakszolgálatokkal

Készségek:

- fejlesztési tervek készítése

Attitűd:

- a másság elfogadása

Képesség:

- együttműködés a fejlesztés érdekében

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Az 1993. évi LXXIX. Törvény a közoktatásról 121.§ (1) bekezdés 29. pont (5) bekezdés, <http://www.om.hu/letolt/users/matiscska/2003/04/Ktvapr2egyseges.pdf>
2. Az 1998. évi törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról: www.aszab.freeweb.hu/trv.htm
3. Csányi Yvonne és mtsai (2003): Az integráció kihívásai – sajátos nevelési szükségletű gyermekek a többségi általános iskolában, TANÁRI LÉTKérdések. Kézikönyv gyakorló pedagógusoknak, osztályfőnököknek 43. kiegészítő kötet Raabe kiadó, Bp. 1 – 43.
4. Hunyady Györgyné (2003): Differenciált fejlesztés – kooperatív tanulás. Bp.
5. Inklúziós tanterv és útmutató a magyarországi pedagógusképzés számára, oktatási segédanyag, OM és GyISM 2004.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Cs. Czachesz Erzsébet – Radó Péter (2003): Oktatási egyenlőtlenségek és speciális igények. In: Jelentés a magyar közoktatásról 2003. 9. fejezet (különös tekintettel a hátrányos helyzetű gyermekek kudarcának elemzésére és a speciális oktatás c. alegységre) <http://www.oki.hu/cikk.php?kod=Jelentes2003-Egyenlotlensegek.html>
2. Gereben Ferencné – Kereszty Zsuzsa (szerk.) (1996): Különböznek (Differenciálás kisiskolás korban) BTF Neveléstudományi Tanszék Bp.
3. Kereszty Zsuzsa (szerk) (1999): Mindenki iskolája. Sajátos nevelési szükségletű gyerekek többségi iskolában IFA-BTF-OM Bp.
4. Kolozsváry Judit (2002): Más gyerek, más szülő, más pedagógus Okker Kiadó, Bp.
5. Magyar Roma Oktatáspolitikai Tanulmány.
<http://www.oki.kiadvány.php?kod=integracio>

CSALÁD ÉS INTÉZMÉNYRENDSZER

A TANTÁRGY CÉLJA:

- Megismertetni a hallgatókat a modern család működésének alapvető sajátosságaival, a gyermekvédelem alapvető fogalmaival.
- Információszerzés a családdal való együttnevelés módjairól és lehetőségeiről.
- A gyermekvédelmi jelzőrendszerről és a családgondozói hálózatról való ismeretszerzés.
- Tájékozódás a gyermekjóléti szolgálat munkájáról.

TARTALOM:

- A hátrányos és veszélyeztetett helyzet értelmezése
- Hátrányos helyzetű családok Magyarországon
- Az örökbefogadás dilemmái
- Családtípusok, családtipológiák
- A gyerekek szocializációja a cigány családokban

KÖVETELMÉNYEK:

- Intézménylátogatásokat szervezünk, ill. a hallgatók a gyakorlatban megismerkedhetnek a gyermekvédelemben használt módszerekkel. Ennek következtében alapvető társadalmi érzékenység alakul ki a tanítványokkal és a családokkal szemben.
- Annak belátása, hogy az iskolai nevelésben nélkülözhetetlen a küldő család életmódjának, életkörülményeinek ismerete.
- Az arra való felkészülés, hogy az iskolai csoportokban kisebbségi szülők gyerekei is járnak fognak.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- a legújabb szakirodalom felhasználása
- a legjobban működő családsegítők meglátogatása
- publikálatlan, de magas színvonalú vizsgálatok elemzése
- hallgatói visszajelzések megszervezése, figyelembe vétele.

AJÁNLOTT ÖSSZKREDITSZÁM: 5+4*

(* kontakt óra nélkül)

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:

Az alapképzésben elsajátított tartalmak, megszerzett képességek és készségek biztosítanak alapot ahhoz, hogy a szakképzés folyamatában a gyakorló pedagógus tudja alkalmazni a megszerzett ismereteit: a gyermekvédelmi törvény rendelkezéseit, felismerje a hátrányos és veszélyeztetett helyzeteket. Kompetenciájának megfelelően – és felelősen tudjon dönteni a gyermekvédelmi eljárás megindításában.

Elsősorban a következő szakirányú képzéseket készítheti elő a tantárgy: *interkulturális nevelés, gyermek- és ifjúságvédelmi tanácsadó.*

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:

Olyan, a szakképzések során szerzett ismeretek és kompetenciák elfogadása, melyek jellemzően a következőképpen bonthatók fel:

Ismeretek:

- hátrányos helyzet
- a családhoz kapcsolódó fogalmak
- szocializáció

Készségek:

- a hátrányos és veszélyeztetett helyzet felismerése

Attitűd:

- segítségnyújtás lehetőségének keresése

Képesség:

- együttműködés a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek érdekében

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bagdy Emőke – Telkes József (1988): Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Tankönyvkiadó, Bp.
2. Család és népesség-itthon és Európában. Szerk.: Spéder Zsolt (2003) KSH-Századvég Kiadó, Bp.
3. Earl Babbie (1999): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Bp. (Terepkutatás 303 – 335.)
4. Gáspár Károly (2004): Gyermekvédelmi és gyámügyi kézikönyv. Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Bp.
5. Hegedűs Judit (2001): Gyermek- és ifjúságvédelem. In: Ronkoviczné Faragó Eszter (szerk.): Hátrányok és stratégiák. Trezor Kiadó, Bp. 9 – 39.
6. Herczog Mária (2001): Gyermekvédelmi kézikönyv. KJK, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. A Család, Gyermek, Ifjúság folyóirat számai
2. A gyermekkor története – Szöveggyűjtemény – szerk.: Vajda Zsuzsa-Pukánszky Béla (1998) Eötvös Kiadó, Bp.
3. Büki Péter (2004): Speciális gyermekvédelem. Bp.
4. Erikson, E.H. (2002): Gyermekkor és társadalom. Osiris Kiadó, Bp.
5. Gyermek a kora újkori Magyarországon. (Szerk.: Péter Katalin) (1996) Társ. és Művelődéstörténeti Tanulmányok 19. MTA. Tört. Tud. Int. Bp.
6. Kézdi Balázs (szerk.) (1998): Iskolai mentálhigiéne. Pécs

A TANTÁRGY TANTÁRGYELEMEI:

- Gyermekvédelem
- Családszociológia

GYERMEKVÉDELEM

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Gyermekevdelem	1+1	2+2*	gyj	KV	V.	Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat!

(*kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

Megismertetni a tanító szakos hallgatókat a gyermekevdelem alapvető fogalmaival annak érdekében, hogy a hallgatók megismerjék

- a hátrányos és veszélyeztetett gyermekekkel való foglalkozás specifikumait,
- a gyermekevdelmi jelzőrendszerrel való együttműködés lehetőségeit,
- a pedagógus kötelességeit és lehetőségeit a segítségnyújtásra.

TANANYAG:

- a hátrányos és a veszélyeztetett helyzet értelmezése;
- a gyermekevdelem jogi háttere;
- gyermekevdelmi jelzőrendszeri tagok és segítőszolgálatok;
- a gyermeki jogok;
- az iskolai gyermekevdelmi munka sajátosságai;
- a gyermekebántalmazás jellemzői, tünetei, kezelésének lehetőségei;
- gyermekotthoni nevelés alapjai;
- az örökbefogadás dilemmái

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató rendelkezzen

- pedagógiai érzékenységgel: így képessé váljon arra, hogy feltárja és kritikusan elemezze a gyermekevdelmi problémákat.

Ismerje meg

- a sajátos nevelési igényű és a hátrányos, veszélyeztetett helyzetű gyermekek nevelésének specifikumait, a segítségnyújtás formáit.

Legyen képes

- önálló pedagógiai döntések meghozatalára, a lehetőségek közötti tudatos választásra.
- a sikeres kommunikációra, a családokkal, a bölcsődével, az iskolával, a gyermekevdelmi jelzőrendszeri tagokkal való együttműködésre,
- a szakszolgálatokkal a szakmai partnerség kialakítására, az egyénnel és az egész gyermekcsoporttal való kapcsolatteremtésre.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

A témák **feldolgozása** során törekszünk arra,

- hogy az elméletben megszerzett gyermekevdelmi ismeretek gyakorlati alkalmazását megnézzük: intézménylátogatásokat szervezünk (gyermekotthon, gyermekjóléti és családsegítő szolgálat);
- a gyakorlatban megismerkedhetnek a hallgatók a gyermekevdelemben használatos módszerekkel (mediáció, szupervízió, pedagógiai esetmegbeszélés), melyek segítségével nemcsak önismeretüket, hanem problémamegoldó és kommunikációs képességüket is fejlesztjük;

- szupervízió alkalmazása;
- esetmegbeszélő csoportra külső szakember meghívása;
- színvonalas családsegítő központok keresése.

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

Az alapképzésben elsajátított tartalmak, megszerzett képességek és készségek biztosítanak alapot ahhoz, hogy a szakirányú továbbképzés folyamán a hallgatók tudják alkalmazni a megszerzett ismereteket: a gyermekvédelmi- és családgondozói alapismereteiket, a család és az intézmények kapcsolatáról való tudásukat; képesek legyenek a szociális munkás segítségével – esetvezetésre, és a családdal való együttműködésre a gyermekvédelmi feladatok sikeres ellátásának érdekében.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:

Olyan, a szakképzés során szerzett ismeretek és kompetenciák elfogadása, melyek kiterjednek a fiatal felnőttkor problémáinak kezelésére, valamint az ifjúságsegítés feladatainak ellátására.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bagdy Emőke – Telkes József (1988): Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Tankönyvkiadó, Bp.
2. Gáspár Károly (2004): Gyermekvédelmi és gyámügyi kézikönyv. Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Bp.
3. Hegedűs Judit (2001): Gyermek- és ifjúságvédelem. In: Ronkoviczné Faragó Eszter (szerk.): Hátrányok és stratégiák. Trezor Kiadó, Bp. 9 – 39. p.
4. Herczog Mária (2001): Gyermekvédelmi kézikönyv. KJK, Bp.
5. Révész György (2004): Szülői bánásmód – gyermekbántalmazás. Új Mandátum, Bp.
6. Veressné Gönczi Ibolya (2002): A gyermekvédelem pedagógiája. Debrecen

AJÁNLOTT IRODALOM

1. A Család, Gyermek, Ifjúság folyóirat számai
2. Büki Péter (2004): Speciális gyermekvédelem. Bp.
3. Kézdi Balázs (szerk.) (1998): Iskolai mentálhigiéne. Pécs
4. Veczkó József (1990): A gyermekvédelem pszichológiai és pedagógiai alapjai. Tankönyvkiadó, Bp.

CSALÁDSZOCIOLÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Családszociológia	1+2	3+2*	gyj	KV	VI.	Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat!

(*kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgatók ismerkedjenek meg a családon belüli kommunikációs stílus változásaival az egyes történelmi korszakok, illetve a különböző társadalmi rétegek vonatkozásában.
- Kapjanak betekintést abba, hogy az egyes szubkultúrák, kisebbségi csoportok családi struktúrái miben különböznek egymástól.
- Szerezzenek információt arról, hogy az utóbbi tíz év társadalmi változásai milyen hatást gyakoroltak a családok mindennapi életére Magyarországon és Európában.
- Ismerjék a családdal való együttnevelés és együttműködés lehetőségeit az iskolában.
- Rendelkezzenek bizonyos alapvető társadalmi érzékenységgel tanítványaik és a szülők iránt.

TANANYAG:

- A család mint intézmény szerepe a társadalomban.
- A családi struktúra mint rendszer értelmezése.
- Az esettanulmány készítésének alapelvei.
- Különböző családi struktúrák az egyes európai történelmi korszakokban.
- A gyerekek családon belüli helyzetének, szerepének változásai a kora újkortól napjainkig.
- A modern európai nukleáris család funkciói és struktúrája.
- Családtípusok, családtipológiák.
- A gyerekek szocializációja a cigány családokban.
- A családon belüli kommunikáció változásai a modernizáció során.

KÖVETELMÉNYEK:

- Ismerjék az esettanulmány-írás alapelveit, a családdal való együttnevelés és együttműködés lehetőségeit.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- a legújabb szakirodalom felhasználása
- dokumentumfilmek felhasználása
- próbainterjúk készítése
- hallgatói visszajelzés megszervezése, figyelembe vétele

SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE:

A tantárgy az alábbi kompetenciák fejlesztésével járulhat hozzá a *gyermek- és ifjúságvédelmi tanácsadó, valamint a tanító, fejlesztési (differenciáló) szakirányú* továbbképzések alapozásához:

- a szocializáció folyamatának ismerete
- a családgondozói feladatok megismerése, valamint család- és szociálpolitikai alapismeretek elsajátítása
- nyitottság és elfogadó attitűd a különböző családokkal való együttműködés érdekében
- esettanulmány készítésében szerzett gyakorlat.

A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSA:

Olyan, a szakképzés során szerzett ismeretek és kompetenciák elfogadása, melyek közvetlenül kapcsolódnak a tantárgyelem tananyagához:

- a család mint intézményrendszer
- a családi struktúra
- a gyermekek- és ifjak családon belüli helyzete
- a gyermekek szocializációja
- a gyermekjóléti feladatok ismerete
- ifjúság- és családgondozás

Ennek értelmében beszámítható 1 kredit az *ifjúságsegítő* szakképzésből.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Babbie, E. (1999): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Bp. (Terepkutatás 303 – 335. p.)
2. Család és népesség-itthon és Európában. Szerk.: Spéder Zsolt (2003) KSH-Századvég Kiadó Bp.
3. Shahr, Sh. (2004): A negyedik rend (Nők a középkorban) Osiris Kiadó Bp.
4. Somlai Péter (1997): Szocializáció. Corvina Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. A gyermekkor története – Szöveggyűjtemény – szerk.: Vajda Zsuzsa – Pukánszky Béla (1998) Eötvös Kiadó, Bp.
2. Erikson, E.H. (2002): Gyermekkor és társadalom. Osiris Kiadó, Bp.
3. Gyermek a kora újkori Magyarországon. (Szerk.: Péter Katalin) (1996) Társ. és Művelődéstörténeti Tanulmányok 19. MTA. Tört. Tud. Int. Bp.
4. Gyermek-Család-Társadalom. (Szerk.: Szilvási Léna) (1996) A Szociális Szakképzés Könyvtára, Bp.
5. Neményi Mária (1998): Cigány anyák az egészségügyben. Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal
6. Steward, M. S. (1993): Daltestvérek. MTA Szociológiai Intézet, Max Weber Alapítvány
7. Tanulmányok a cigányság társadalmi helyzete és kultúrája köréből. (Szerk. Kovalcsik Katalin) (1998) BTF-IFA, Bp.

SZABADON VÁLASZTHATÓ TANTÁRGYAK

A MAGYAR TANÍTÓKÉPZÉS ÉS A »BUDAI KÉPZŐ« TÖRTÉNETE

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
A magyar tanítóképzés és a „Budai Képző” története	0+2	2	m	Sz	I-IV.	-

A TANTÁRGY CÉLJA:

- A hallgatók neveléstörténeti tájékozottságának és szakmai hivatástudatának elmélyítése a hazai tanítóképzés, illetve a „Budai Képző” történetének tanulmányozása révén,
- ismertetjük meg a hallgatókat a tanítóképzés előzményeivel és kezdeteivel, a tanítóképzés szerkezeti és tartalmi változásaival,
- bemutassuk a tanítók feladatainak és életkörülményeinek főbb jellemzőit a dualizmus korától a 20. század közepéig,
- a Budai Képzőben oktató neves pedagógusok gyakorlati és elméleti tevékenységének megismertetése,
- a neveléstörténeti kutatásokban alkalmazható módszerek (forráselemzés, dokumentumelemzés, oral history) gyakorlatban történő kipróbálása

TARTALOM:

- Kutatási módszerek a neveléstörténetben
- A hazai tanítóképzés előzményei és kezdetei a 18 – 19. században
- A népoktatási törvény és a tanító I. (a tanítóképzés intézményei és tartalma, változások a dualista korszakban)
- A népoktatási törvény és a tanító II. (a tanítóság élet- és munkakörülményei; tanítószervezetek és -mozgalmak)
- A „Budai Képző” alapítása és működésének első évtizedei (1869-1919)
- A „Budai Képző” neves tanárai (Gyertyánffy István, Kiss Áron és mások). Kik és mit (miből) tanultak a „Budai Képző”-ben?
- A hazai tanítóképzés változásai a két világháború között
- A „Budai Képző” története (1920 – 1945: Quint, Drózdý, Padányi-Frank)
- A magyar tanítóképzés története 1945-től napjainkig
- „Budai változások” (1945 – 2000)
- Nemzetközi kitekintés: a tanítóképzés változásai, fejlődési tendenciái napjainkban

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- ismerjék a neveléstörténeti kutatások alapvető szabályait, a kritikai forráselemzés alapelveit,
- tudják a tanítóképzés történetének legfontosabb állomásait,
- ismerjék a Budai Képző jelentős pedagógusait,
- tudják értelmezni a tanítók feladatainak átalakulását, a tanítók presztízsének alakulását történeti szempontból.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- A pedagógiai múzeumok és szakkönyvtár munkatársainak aktív bevonása a képzés folyamatába,

- a legfrissebb hazai és nemzetközi szakirodalom elérhető volta (interneten és a könyvtárakban),
- elsődleges források és másodlagos forrásként segédanyagok, szöveggyűjtemények alkalmazása,
- a tárgyi infrastruktúra biztosítása (projektor, laptop, internetelérhetőséggel felszerelt könyvtári kutatóhelyek, videó, videofilmek),
- folyamatos visszacsatolás a hallgatók – szóbeli beszélgetés és kérdőív segítségével felmért – igényeinek alapján,
- a témák feldolgozása: a hallgatók gyakorlati és önálló munkája is helyet kap: a szemináriumokon a hallgatók problémafelvető módszerrel közösen dolgozzák fel az új anyagot, referátumot tartanak, illetve önálló munka gyanánt elsődleges és másodlagos forrásokon alapuló elemző neveléstörténeti dolgozatot készítenek,
- az önállóan végzett hallgatói munka rendszeres ellenőrzése.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:

Ez a tantárgy, mint a szabadon választott tárgyak általában, olyan ismereteket mélyít el, olyan kompetenciákat erősít meg, amelyek a postgraduális képzések esetében alkalmazható tudásként jelenhet meg. Így a *szakvizsgára felkészítő; a gyermek- és ifjúságvédelmi tanácsadó* szakokon

- pedagógusszerepek történelmi vetülete,
- a pedagóguspálya presztízsének fejlődése,
- a közoktatás, az oktatáspolitikai alakulásának gyökerei.
- a pedagóguspálya professzionizálódásának folyamata,
- a jelenlegi közoktatásügyi helyzet jogi hátterének elemzése.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Baska Gabriella – Nagy Mária – Szabolcs Éva (2001): Magyar tanító, 1901. Iskolakultúra, Bp.
2. Gáspár László – Kelemen Elemér (1999): Neveléstörténet problémátörténeti alapon. Okker Kiadói Kft., Bp.
3. Panyik Ilona (1991): A Budapesti Tanítóképző Főiskola. Bp.
4. Szakál János (1934): A magyar tanítóképzés története. Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bollókné Panyik Ilona (1999): A "Magyar Tanítóképző" című egyesületi folyóirat bemutatása (1886-1944). In: Donáth Péter és Hangay Zoltán (szerk.): Filozófia - művelődés – történet. Trezor, Bp. 65 – 83.
2. Hegedűs Judit (2002): Zirzen Janka és a tanítónőképzés. In: Bollókné Panyik Ilona (szerk.): Gyermek – nevelés - pedagógusképzés. Trezor Kiadó, Bp. 35 – 50.
3. Kéri Katalin (2001): Bevezetés a neveléstörténeti kutatások módszertanába. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
4. Mészáros István (1982): Mióta van iskola? Móra, Bp.
5. A Neveléstörténet c. folyóirat számai

ARCOK A MAGYAR NEVELÉSTÖRTÉNETBŐL

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
Arcok a magyar neveléstörténetből	0+2	2	m	Sz	I-IV.	-

A TANTÁRGY CÉLJA:

- A hallgatók neveléstörténeti tájékozottságának és szakmai hivatástudatának elmélyítése a hazai pedagógiatörténet kiemelkedő személyiségének és munkásságának tanulmányozása révén,
- ismertetjük meg a hallgatókat a magyar neveléstörténet kiemelkedő alakjainak pedagógiai gondolatainak modernitását,
- a neveléstörténeti kutatásokban alkalmazható módszerek (forráselemzés, dokumentumelemzés, oral history) gyakorlatban történő kipróbálása

TARTALOM:

- Kutatási módszerek a neveléstörténetben
- Arcok a középkori és kora-újkorai magyar keresztény nevelés történetéből (Valter magistertől Pázmány Péterig)
- A hazai reformáció jeles képviselői (Apáczai Csere Jánostól Bél Mátyásig)
- A felvilágosult abszolutizmus képviselői és segítői (Ürményi József, Makó Pál, Tessedik Sámuel)
- Arcképek a reformkorból (Brunszvik Teréz, a Bezerédj-házaspár, Tavasi Lajos)
- A magyar nőnevelés „úttörői” (Brunszvik Teréz, Teleki Blanka, Veres Pálné)
- Eötvös és munkatársai
- Eötvös utódai a kultuszminiszteri székhelyben (Trefort, Csáky, Wlassics)
- Magyar neveléstudósok a 19-20. században (Schneller, I., Kármán M., Nagy L., Imre S., Finácz E., Prohászka L.)
- 20. századi kultuszminiszterek (Klebsberg K., Hóman B., Keresztúry D.)
- A „budai képző” tanárai voltak (Gyertyánffy I., Kiss Á., Quint J., Padányi-Frank A.)

KÖVETELMÉNYEK:

A követelmények meghatározása

- ismerjék a neveléstörténeti kutatások alapvető szabályait, a kritikai forráselemzés alapelveit,
- tudják a tanítóképzés történetének legfontosabb állomásait,
- ismerjék a Budai Képző jelentős pedagógusait,
- tudják értelmezni a hazai pedagógiai gondolkodók szakmai tevékenységét
- ismerjék a pedagóguspálya presztízsének alakulását

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- A pedagógiai múzeumok és szakkönyvtár munkatársainak aktív bevonása a képzés folyamatába,
- a legfrissebb hazai és nemzetközi szakirodalom elérhető volta (interneten és a könyvtárakban),

- elsődleges források és másodlagos forrásként segédanyagok, szöveggyűjtemények alkalmazása,
- a tárgyi infrastruktúra biztosítása (projektor, laptop, internetelérhetőséggel felszerelt könyvtári kutatóhelyek, videó, videofilmek),
- folyamatos visszacsatolás a hallgatók – szóbeli beszélgetés és kérdőív segítségével felmért – igényeinek alapján,
- a témák feldolgozása: a hallgatók gyakorlati és önálló munkája is helyet kap: a szemináriumokon a hallgatók problémafelvető módszerrel közösen dolgozzák fel az új anyagot, referátumot tartanak, illetve önálló munka gyanánt elsődleges és másodlagos forrásokon alapuló elemző neveléstörténeti dolgozatot készítenek,
- az önállóan végzett hallgatói munka rendszeres ellenőrzése.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA, ILLETVE A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA: (nem releváns szempont)

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Baska Gabriella – Nagy Mária – Szabolcs Éva (2001): Magyar tanító, 1901. Iskolakultúra, Bp.
2. Horváth Márton (szerk.) (1988, 1993): A magyar nevelés története. I – II. kötet Bp.
3. Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2000): Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe. Osiris, Bp.
4. Panyik Ilona (1991): A Budapesti Tanítóképző Főiskola. Tankönyvkiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. A Neveléstörténet folyóirat számai
2. Dombi Alice – Oláh János (szerk.) (1998): Emlékezzünk régiekről: Tanulmányok a XIX. század nevelési törekvéseiről. A múlt század jelesei, 2. sorozat, Gyula
3. Dombi Alice – Oláh János (szerk.) (1999): Nevelési törekvések a XIX. században. A múlt század jelesei, 3. sorozat, Gyula
4. Mann Miklós (1993): Kultúrpolitikusok a dualizmus korában. OPKM
5. Mann Miklós (2004): Oktatáspolitikusok és koncepciók a XX. században. Önkönet, Bp.

A TANÍTÓ HELYE, SZEREPE AZ ISKOLÁBAN

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
A tanító helye, szerepe az iskolában	0+2	2	m	Sz	I-VIII.	-

A TANTÁRGY CÉLJA:

A hallgatók

- megismertetése a tanítói szerepkör konkrét feladataival,
- elmélyíteni a szakma iránti elkötelezettségüket.

TARTALOM:

- Oktatáspolitikai, oktatásirányítási, fenntartói szerep, szakmai és laikus nyilvánosság szerepe;
- Az iskola működési rendje, önállósága;
- Pedagógus jogok és kötelezettségek. Közalkalmazotti jogviszony, pályázat, kinevezés, besorolás, feladat- és munkakör, továbbképzés, pedagógus szakvizsga;
- A tantestület munkája, az iskolai munka szervezése, a tanév rendje, tantárgyfelosztás, tanmenetkészítés. Tanórán kívüli nevelési formák;
- Tartalmi szabályozás és az iskola belső világa;
- A kezdő tanító legfontosabb problémái. Mire törekedjen, mit tehet a kezdő tanító?

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató

- ismerje az iskolai munka szabályozására vonatkozó legfontosabb dokumentumokat;
- saját jogait és jogérvényesítési lehetőségeit;
- az iskola működési rendjét;
- a kezdő pedagógusok iskolai konfliktusait;
- szerezzen tapasztalatokat pályakezdő pedagógusokkal készített interjúk révén a kezdő évek beilleszkedési feladatairól és nehézségeiről; a gyerekekkel folytatott munka sikereiről és kudarcairól.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- Az általános iskola kezdő szakaszában végzett pedagógusi munkát közelről, lehetőleg saját gyakorlatból ismerő oktató biztosítása;
- a szükséges dokumentumok biztosítása megfelelő példányszámban;
- a hallgató gyakorlati munkájához megfelelő terep biztosítása;
- a multimédia felhasználása a gyakorlat szemléltetésében;
- a hallgatói visszajelzés megszervezése.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA, ILLETVE A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA: (nem releváns szempont)

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról (különös tekintettel a 2003. évi módosításra)
2. Golnhofer Erzsébet – Nahalka István (2001): Pedagógusok pedagógiája. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
3. Nádasi Mária – Hunyady Györgyné – Serfőző Mónika (2001): Pályakezdő pedagógusok a szakmailag autonóm iskolába. In: Radnainé Szendrei Júlia (szerk.) Ezredforduló, műveltség, kisgyermekkorai nevelés. Trezor Kiadó, Bp. 49 – 74.
4. Szivák Judit (1998): A kezdő pedagógus. In: Didaktika (szerk: Falus Iván) Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 489 – 511.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Gordon, Th. (1990): T.E.T. A tanári hatékonyság fejlesztése. Gondolat Kiadó, Bp.
2. Hegedűs T. András (1988): A nevelővé válás. Tankönyvkiadó, Bp.
3. Jelentés a magyar közoktatásról 1999, 2000, 2002, 2003. OKI
4. Kósáné Orma Vera (1998): A mi iskolánk. AduPrint Kiadó, Bp.
5. Poór Ferenc (1986): A pedagógiai képességek intenzív fejlesztésének módszerei. TKV
6. Pócze Gábor (é.n.): A pedagógus szakmához tartozó képességek. Okker Kiadó, Bp.
7. Szilágyi Klára (1992): Értékválasztás, értékközvetítés a pedagógus pályán. Oktatáskut. Int.
8. Trencsényi László (1988): Pedagógus szerepek az általános iskolában. Akadémiai Kiadó, Bp.
9. Ungárné Komoly Judit (1978): A tanító személyiségének pedagógiai-pszichológiai vizsgálata. Akadémiai Kiadó, Bp.

BEVEZETÉS AZ INKLÚZIÓBA

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
Bevezetés az inklúzióba	1+1	2+2*	gyj	Sz	V-VIII.	Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat!

* (kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGY CÉLJA:

- A hallgatók bevezetése az inklúzív pedagógia szemléletébe;
- Attitűdformálás, a tanításhoz, a szülőkkel, pedagógus kollégákkal és más segítő szakemberekkel való együttműködéshez szükséges elkötelezettség kialakítása;
- A hallgató megismertetése az inklúzióval kapcsolatos legfontosabb nemzetközi és hazai oktatáspolitikai döntésekkel, határozatokkal, a Sajátos Nevelési Igény (továbbiakban SNI) kategóriáival;
- A hallgatók felkészítése az SNI és hátrányos helyzetű gyermekek nevelésének specifikumaira;
- Az integráció különböző típusainak bemutatása szervezeten belül: óvoda, iskola, osztály, tanulócsoport, a családdal való együttnevelés lehetőségei;
- A hallgatók kapjanak átfogó képet az integrációs, inklúziós nevelés-oktatás lehetőségeiről a testnevelés, sport, rekreáció területén.

TARTALOM:

- Speciális nevelési szükséglet fogalma, testi, érzelmi, intellektuális, nyelvi problémák és ezek szerepe a gyermek fejlődésében
- Az integrációs/szegregációs mechanizmusok a társadalomban
- A kulturális különbségek, szocio-politikai körülmények, az SNI gyermekek társadalmi megítélése, hatása a gyermek személyiségének fejlődésére
- A differenciálás gyakorlata, a szervezés, tananyag, tanítási és tanulási módszerek, munkaformák
- Az inklúziót segítő technikai eszközök használata, az együttműködésre épülő tanulás a motoros cselekvésekben, adaptív fizikai aktivitás különös tekintettel a testnevelésre
- A tanulók hatékony megismerése, egyéni fejlesztési tervek készítése, a tanulók értékelése
- Tantárgyközi munka, különösen a sportpedagógiával (tanulás a motoros cselekvésben; egyéni szükségletek – adaptív fizikai aktivitás)
- Projektmunka az inklúzív oktatásban
- Pedagógus kollégákkal, segítő szakemberekkel, szülőkkel, családokkal, más intézményekkel való együttműködéshez szükséges képességek, készségek fejlesztése,
- Esetelemzések, szakértői vélemények, intézményi határozatok értelmezése

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató

- szemléletében, gyermekekhez való viszonyában nyomon követhetően tükröződjön a másság el- és befogadásának készsége;

ismerje

- az SNI-státust és az ehhez tartozó fogalmi meghatározásokat;

- az oktatás-nevelés integrációt, inklúziót elősegítő szempontjait;
- azokat a tananyag-szervezési eljárásokat, tanítási és tanulási módszereket, amelyek az inkluzív neveléshez szükségesek;
- meg az egyéni fejlesztési tervek készítésének szempontjait, az inklúciónak megfelelő tanulási folyamatok irányítását, más segítőkkel való kooperációt;

Legyen képes

- az inkluzív tanulási környezet kialakítására;
- az inkluzív nevelés problematikus helyzeteinek kritikus elemzésére.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- Nagy szakmai felkészültségű oktatók bevonása
- A szakirodalom modern, szakszerű és elérhető volta
- A hallgatók kompetenciái, készségei, és képességei fejlődésének folyamatos nyomon követése
- A tantárgyra vonatkozó infrastruktúra kiépítése (könyvtári állomány, témával kapcsolatos internetes oldalak), az óraszám felében tornaterem biztosítása
- Önálló hallgatói munka kiadása (házi dolgozat, évfolyamdolgozat, empirikus vizsgálati lehetőségek megadása)
- Vendégelőadók a gyakorlat területeiről

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA, ILLETVE A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:

A tantárgy kereteiben elmélyített ismeretek, megszerzett képességek és készségek – az alapképzés más tantárgyaival együtt – biztosítanak alapot ahhoz, hogy a szakképzés folyamatában a gyakorló pedagógus tudja alkalmazni a tanulók hatékony megismerésének pedagógiai módszereit és a pedagógiai és pszichológiai szakszolgálatok által rendelkezésre bocsátott szakvéleményeket, valamint befogadni az inkluzív nevelési gyakorlat eljárásait.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról 121.§ (1) bekezdés 29. pont (5) bekezdés,
2. <http://www.om.hu/letolt/users/matiscsaka/2003/04/Ktvapr2egyseges.pdf>
3. Az 1998. évi törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról:
4. www.aszab.freeweb.hu/trv.htm
5. Csányi Yvonne és mtsai (2003): Az integráció kihívásai – sajátos nevelési szükségletű gyermekek a többségi általános iskolában, TANÁRI LÉTKérdések. Kézikönyv gyakorló pedagógusoknak, osztályfőnököknek 43. kiegészítő kötet Raabe Kiadó, Bp. 1 – 43.
6. Gereben Ferencné – Kereszty Zsuzsa (szerk.) (1996): Különböznek (Differenciálás kisiskolás korban) BTF Neveléstudományi Tanszék Bp.
7. Hunyady Györgyné (szerk.) (2003): Lépésről lépésre Iskolai Program, kiadja a Lépésről lépésre Országos Szakmai Egyesület, Bp.
8. Kereszty Zsuzsa (szerk.) (1999): Mindenki iskolája. Sajátos nevelési szükségletű gyerekek többségi iskolában. IFA-BTF-OM Bp.
9. Kolozsváry Judit (2002): Más gyerek, más szülő, más pedagógus. Okker Kiadó, Bp.

10. Papp Gabriella (2001): Együttnevelés. Hol tartunk ma? Információk a tanulásban akadályozott gyermekek integrációjáról. Fejlesztő Pedagógia 2001. 12. 27 – 33.
11. Pető Ildikó – Nagy Zita (2004): Helyzetkép a befogadó nevelésről az észak-alföldi régió általános iskoláiban. Új Pedagógiai Szemle, 4 – 5.
12. Tihanyiné Hős Ágnes (2005): Inklúzió a testnevelésben. In: Ozsváth K. (szerk.) Testnevelés tantárgypedagógia. A szaktárgyi elmélet alapjai. ELTE TÓFK. Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Benczúr (szerk.) (2003): Adaptált testnevelés és sport. Speciális nevelési szükségletű tanulók adaptált iskolai testnevelése és sportági fejlesztése. Fogyatékosok Nemzeti Sportszövetsége Bp.
2. Csányi Yvonne – Zsoldos Márta (1994): Világkonferencia a speciális szükségletűek neveléséről. Új Pedagógiai Szemle. 12. 44. évf.
3. <http://www.oki.hu/cikk.php?kod=jelentes2003-Egyenlotlensegek.html>

ISKOLA ÉS OKTATÁSPOLITIKA

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Iskola és oktatáspolitikai	0+2	2+1*	gyj	Sz	IV-VIII.	-

* (kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGY CÉLJA:

Az oktatási rendszer jellemzőinek, tartalmi elemeinek bemutatása, az oktatáspolitikai kialakulásának és fejlődésének történeti és összehasonlító vizsgálata, különös tekintettel a hazai iskolaügy változásaira és mai helyzetére.

TARTALOM:

- Az oktatási rendszer fogalma és fejlődési jellegzetességei; állam és iskola, az oktatáspolitikai és eszközrendszere
- Az oktatási rendszer jogi szabályozása; az 1993-as közoktatási törvény és változásai
- Az iskolarendszer történeti változásai; iskolaszervezeti kérdések
- A tartalmi szabályozás eszközei; tantervtörténet és NAT-történet; a NAT jellemzői
- A pedagógusszakma fejlődéstörténete. A mai magyar pedagógustársadalom jellemzői
- Az oktatásügyi expanzió jellegzetességei (növekedés, speciális nevelési szükségletek, a nemzetiségek és kisebbségek iskoláztatása); a fejlődés ellentmondásai (egyenlőtlenségek, hátrányos helyzet)
- Magyarország iskolaügye és az európai integráció

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató

- ismerje az oktatáspolitikai fogalmát, tartalmi jegyeit,
- legyen képes az ismeretek gyakorlati alkalmazására a magyar iskola történeti fejlődésének és jelen helyzetének vizsgálata, elemzése során..

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- a kompetens oktatók kiválasztása;
- a szükséges oktatáspolitikai dokumentumok biztosítása szükséges példányszámban;
- tanári konzultációk;
- a rendszeres hallgatói visszajelzések figyelembe vétele a tárgy továbbfejlesztésében.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA, ILLETVE A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:

A tantárgy teljes anyaga felhasználható a *szakvizsgára felkészítő*, a *vezetőképzési* továbbképzési szakokon, illetve elmélyítheti az *ifjúságsegítő* és a *pedagógiai asszisztens* szakképzésben szerzett oktatáspolitikai ismereteket.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Halász Gábor (2000): Az oktatási rendszer. Műszaki Kiadó, Bp.
2. Jelentés a magyar közoktatásról 2003. Szerk. Halász Gábor, Lannert Judit (2003) Országos Közoktatási Intézet, Bp.
3. Kelemen Elemér (2002): Hagyomány és korszerűség. Oktatáspolitikai a 19-20. századi Magyarországon. Új Mandátum Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Balázs Éva – Halász Gábor (szerk.) (2000): Oktatás és decentralizáció Közép-Európában. Okker Kiadó, Bp.
2. Halász Gábor – Lannert Judit (szerk.) (é.n.): Oktatási rendszerek. Szöveggyűjtemény. Okker Kiadó, Bp.
3. Szabó László Tamás (szerk.) (1991): Vissza az alapokhoz. Körkép az európai általános iskoláról. Oktatókutató Intézet, Bp.

PEDAGÓGIA ÉS SZÉPIRODALOM

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Pedagógia és szépirodalom	0+2	2	m	Sz	I-VIII.	-

A TANTÁRGY CÉLJA:

Szépirodalmi művekben ábrázolt pedagógiai folyamatok, konfliktusok elemzése révén annak felismertetése, hogy a szépirodalom

- a neveléstudományban történeti forrásként, sajátos esettanulmányként és vizsgálati eszközként kamatoztatható;
- az iskolai gyakorlatban, -nevelésben, a gyerekek szocializációjában, az erkölcsi értékrend, az önértékelés alakulásának, a társadalom- és emberismeretnek hatékony tényezője;
- a pedagógusképzésben segít az ön- és pályaismeretben, ill. a növendékek és csoportjaik sajátosságainak megismerésében.

TARTALOM:

A családi és iskolai szocializáció ábrázolása a XX. századi szépirodalomban.

A megvitatandó regények kiválasztása a hallgatókkal közösen történik pl. az alábbi listából, ill. a résztvevők javaslataiból:

- Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér. Gyerekkorom tükörcserepei. Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1982.
- Illyés Gyula: Puszták népe
- Móricz Zsigmond: Novellák, Árvácska
- Thomas Mann: A Buddenbrook ház
- Elias Canetti: A megőrzött nyelv. Egy ifjúkor története. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1982.
- Cs. Szabó László: Hűlő árnyékban. Gondolat Kiadó, Budapest, 1991. 20-61.
- Borisz Paszternak: Luvers gyerekkora
- Igmár Bergmann: Laterna Magica, Európa Kiadó, 1988.
- Ottlik Géza: Iskola a határon
- Robert Musil: Törless iskolaévei
- Németh László: Lányaim. Magvető Kiadó, Budapest, 1962.
- Szabó Magda: Ókút
- Szabó Magda: Abigél
- Colette: Gigi
- S., Beauvoir: Egy jóházból való úrilány története
- Vámos Miklós: Zenga zének
- Marina Jarre: Leányszemmel (olasz, 1967-70, Torino)
- Bereményi Géza: Legendárium. Magvető Kiadó, 1978.
- Czakó Gábor: Iskolavár

- Garaczi László: Mintha élnél. Jelenkor, Pécs, 1999.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató

- ismerje fel a szépirodalmi művekben ábrázolt pedagógiai folyamatokat, jelenségeket,
- legyen képes azok elemzésére,
- legyenek pedagógiai szempontjai, amelyekkel megközelítheti az ábrázolt (pedagógiai) valóságot;
- önálló véleményformálás, kritikai attitűd jellemezze;
- képes legyen a pedagógiai és az esztétikai szempontú analízis egyeztetésére.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

A tananyag feldolgozásának sikere nagyrészt azon múlik, hogy a kurzus valamennyi részt vevője jól ismerje a tárgyalt szépirodalmi művet, tehát

- biztosítani kell a művekhez való hozzájutást;
- a hallgatókkal folytatott egyéni konzultációkat;
- a feldolgozási folyamatból mellőzendők a hagyományos értékelési formák;
- megfelelő infrastruktúra biztosítása;
- a hallgatói visszajelzése igénylés és figyelembe vétele.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA, ILLETVE A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:

A tantárgy az alábbi kompetenciák fejlesztésével járulhat hozzá a bármelyik szakirányú továbbképzés alapozásához:

- az önálló véleményformálás,
- a kritikai, reflektív gondolkodásmód,
- különböző céllal készített szövegeknek, dokumentumoknak pedagógiai szempontú elemzése.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bagdy Emőke (1977): Családi szocializáció és személyiségzavarok. Tankönyvkiadó, Bp.
2. Komáromi Gabriella (1998): A gyermekkönyvek titkos kertje. Pannonia Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Aronson, E. (1987): A társas lény. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp.
2. Bettelheim (1985): A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek. Gondolat, Bp.
3. Borbély Sándor (szerk.) (1996): Ötven nagyon fontos „gyermekkönyv”. Lord Könyvkiadó, Bp.
4. Csoportdinamika.(szerk.: Csepeli György) (1989) Válogatás Kurt Lewin műveiből. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp.
5. Forgas, J. P. (1990): A társas érintkezés pszichológiája. Gondolat, Bp.
6. Hunyady Györgyné – Ungárné Komoly Judit (1999): Pedagógusjelöltek nevelési attitűdjének vizsgálata irodalmi szemelvények segítségével. In: Gyermek – Nevelés – Pedagógusképzés. Trezor Kiadó, Bp. 7 – 39.
7. Ranschburg Jenő (1972): Félelem, harag, agresszió. Tankönyvkiadó, Bp.

TEHETSÉGGONDOZÁS A HÉTKÖZNAPOKON

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Tehetséggondozás a hétköznapokon	0+2	2+1*	gyj	Sz	III – VIII.	-

* (kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGY CÉLJA:

- Megismertetni a tehetség mibenlétét, a tehetségazonosítás módszereit, a tehetséggondozás útjait, módszereit.
- Felkészíteni a leendő tanítókat az általános iskola 1-6. osztályáig a speciális oktatási-nevelési feladatok ellátására.
- Megértetni a hallgatókkal az átlagostól eltérő fejlődésmenet, a „másfajta” személyiség szerveződés eredetét.
- Képessé tenni őket a differenciáló bánásmód alkalmazására, az egyéni fejlesztésre, a különböző nevelési helyzetek pszichológiai elemzésére.
- Fejleszteni és elmélyíteni a segítő-támogató attitűdöt.

A hallgató ismerje:

- a differenciáló nevelés-oktatás szükségességét;
- a fejlődés normális menetét, ennek pszichológiai, szociológiai, pedagógiai összefüggéseit;
- az átlagostól eltérő ütemben fejlődő gyermekeket;
- a tehetség fogalmát, a tehetség megmutatkozó jeleit;
- a hazai közoktatás feladatait és stratégiáját, az 1 – 6. osztály nevelési, oktatási preferenciáit, a közoktatás tartalmi szabályozásának dokumentumait;
- a nevelés-oktatás elméletét, a 6 – 12 éves korosztály differenciált személyiségformálásának folyamatát, tevékenységeit, azok tervezését, módszereit;
- a családdal való együttnevelés lehetőségeit;
- a projekt fogalmát, ismérveit.

Legyen képes:

- az ismeretek önálló kritikus feldolgozására;
- használni, alkalmazni pszichológiai ismereteit a tanítói munkában;
- a nevelési helyzetek, problémák kritikus elemzésére, konfliktushelyzetek megoldására, problémamegoldó technikák hatékony alkalmazására;
- a 6 – 12 éves gyermek személyiségének sokoldalú, differenciált fejlesztésére, a kiemelkedő képesség(ek) alakítására, fejlesztésére;
- a nevelő-oktató munka tervezésére, szervezésére, a tanulási folyamatok irányítására;
- a gyermekek családjával, szűkebb környezetével való együttműködésre;

Rendelkezzék

- önismerettel, együttműködési készséggel, személyi felelősségérzettel, minőség tudattal, fejlett kommunikációs képességgel;
- társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással;
- sikerorientáltsággal, ugyanakkor saját tevékenységének kritikus értékelésének képességével;
- a csoportban való munkavégzés, a kollegialitás és a hatékony munkaszervezés készségével;
- mindenfajta másság elfogadásának attitűdjével, toleranciaképességgel.

TARTALOM:

- A tehetség fogalmának többféle értelmezése (tehetségmodellek), ezek pedagógiai következményei.
- A tehetség típusai, megjelenési formái: intellektuális, kreatív, iskolai, szociális és speciális tehetségek
- A tehetség összetevői: általános és speciális képességek, kreativitás, motiváció
- A tehetséges gyerekek felismerése, megfigyeléssel, tulajdonságlistákkal, komplex és lépcsőzetes azonosítás a fejlesztés folyamatába ágyazva
- A tehetséggel kapcsolatos problémák: egyenlőtlen fejlődés, alulteljesítés, tanulási zavarok, hátrányos helyzet, deviancia veszélye. A tehetség sajátosságaiból következő és a nevelés segítségével elkerülhető nehézségek
- A környezeti tényezők szerepe: a család, az iskola, a pedagógus kompetenciája és személyisége
- A tehetséggondozás lehetséges formái: gyorsítás, elkülönítés, gazdagítás
- Főbb hazai és külföldi tapasztalatok a tehetséggondozás területén
- Tanórai differenciálás: a tehetséges gyermekek esetében jól alkalmazható differenciáló feladattípusok
- A gazdagító programok kiemelt formája, a projekt. A projektek készítésének főbb szempontjai: interdiszciplinaritás, nyitott problémák, jövőorientáció, komplexitás, megoldási lehetőségek különböző szinteken, együttműködés
- Tehetséggondozó projekt elkészítése csoportosan és önállóan, a tapasztalatok megbeszélése

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje fel

- a differenciáló nevelés-oktatás szükségességét;
- a tehetség pszichológiai, szociológiai, pedagógiai összefüggéseit;
- a tehetséggondozás lehetőségeit, sikeres hazai és külföldi példáit;
- az átlagostól eltérő ütemben fejlődő gyermekeket.

Legyen képes

- használni, alkalmazni pszichológiai ismereteit a tanítói munkában;
- az ismeretek önálló kritikus feldolgozására;
- a nevelési helyzetek, problémák kritikus elemzésére, konfliktushelyzetek megoldására, problémamegoldó technikák hatékony alkalmazására;
- a nevelő-oktató munka tervezésére, szervezésére, a tanulási folyamatok irányítására, a kiemelkedő képesség(ek) fejlesztésére;

- a gyermekek családjával, szűkebb környezetével való együttműködésre.

Rendelkezzen

- önismerettel, együttműködési készséggel, személyi felelősségérzettel, minőség tudattal, fejlett kommunikációs képességgel;
- társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással;
- sikerorientáltsággal, ugyanakkor saját tevékenységének kritikus értékelésének képességével.
- Fogadja el a másságot, rendelkezzen toleranciaképességgel.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- A témában kiválóan képzett, nagy gyakorlattal rendelkező szakemberek bevonása a tantárgyelem oktatásába
- A tananyag tartalmaknak megfelelő profillal működő intézménynek biztosítása (ismertető, hospitálás)
- Kurrens szakmai anyagok, tanulmányok, publikációk, filmek, információhordozók feltárása, rendelkezésre bocsátása
- A hallgatók attitűdjének, készségeinek, ismereteinek folyamatos figyelemmel kísérése, az ellenőrzés biztosítása
- Önálló hallgatói munkavégzés konzultálása
- Az intézménylátogatás szempontjainak kidolgozása
- A hallgatók visszajelzéseinek visszacsatolása, beépítése az oktatási folyamatba

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA, ILLETVE A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:

A fejlesztő (differenciáló) tanító szak képzését alapozhatja a tantárgy ismeretekkel

- a tehetséggondozás,
- a differenciálás lehetőségeinek területén,
- készségek fejlesztésével a differenciáló nevelés/oktatás tervezésére, szervezésére, a szülőkkel, valamint a kollégákkal való hatékony együttműködésre,
- pozitív attitűd a másság, a személyiség sajátos szerveződésének megnyilvánulásai iránt.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. A tehetségfejlesztés alapjai (szerk. Balogh L., Herskovics Mária) (1993) Debrecen
2. Harsányi István (1994): Tehetségvédelem. Bp.
3. Landau, E. (1997): Bátorság a tehetséghez. Calibra, Bp.
4. Miller, A. (2002): A tehetséges gyermek drámája. Osiris, Bp.
5. Szerkesztői beszélgetés az Arany János Tehetséggondozó Program személyiség- és önismeret-fejlesztő funkcióiról (Both Mária). Új Pedagógiai Szemle, LI., 2001. 5.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Ranschburg Jenő (szerk.) (1989): Tehetséggondozás az iskolában. Bp.
2. Rogge, J. (2004): Kell a gyerekeknek a korlát. Park könyvkiadó, Bp.
3. Piaget, B.- Inhelder, B. (1999): Gyermeklélektan. Osiris Zsebkönyvtár, Bp.